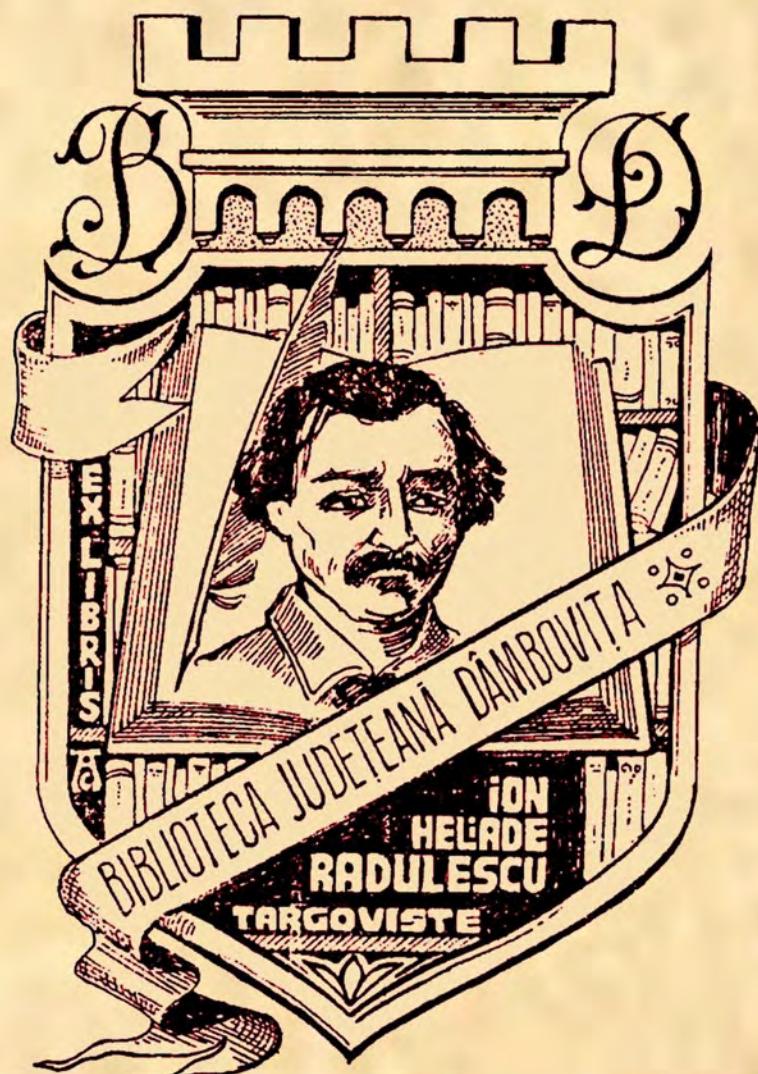

CURIER

Revistă de cultură și bibliologie

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
Târgoviște • An XXVIII – Nr. 2 (56) 2022

DATE CONTACT SECTII

Colectivul de redacție

Diretor fondator:
Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Redactor-șef:

Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich,
director Biblioteca Județeană „Ion
Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Seniori editori:

Prof. univ. dr. Radu Stefan Vergatti
Conf. univ. dr. Cristina Popescu

Redactori:

Prof. dr. Alexandru Ștefănescu
Vlăduț Andreeșcu
Daniela Iordache

Procesare computerizată:

Ileana Faur
Mariana Briceag

Tehnoredactare:

Loredan Marcu

Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița, 130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura Bibliotheca

Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgoviște, Dâmbovița
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

- Director

Prof. univ. dr. Agnes Erich

- Secretariat

office@bjbd.ro;
tel. 0245 612 316
fax 0372 870 442

- Secția Împrumut Adulți

tel. 0732 100 453

- Sala de Lectură

tel. 0736 652 307

- Secția Periodice

tel. 0736 652 305

- Secția Multimedia-Internet

tel. 0730 022 327

- Secția Tehnico-Științifică

tel. 0736 652 303

- Secția Colecții Speciale

tel. 0732 100 454

- Compartiment Dezvoltare, evidență,
prelucrarea colecțiilor

tel. 0732 100 449

- Metodic

tel. 0732 100 542

- Filiala pentru Copii

„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

tel. 0736 652 306

- Secția Carte în Limbi străine

tel. 0372 740 621

- Centrul de Informare Comunitară și Europeană

EUROPE DIRECT Târgoviște

tel. 0345 100 581

fax 0345 100 582

ISSN 1223-9712

CUPRINS

INTERFERENȚE CULTURALE

- Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nifon cu ocazia celei de a XXI-a ediții a Salonului editorial „Ion Heliade Rădulescu” Târgoviște – 9 septembrie 2022 – / 2
- Încoronarea suveranilor României Mari (Alba Iulia, 1922), Alexandru Ștefănescu / 3
- Iancu C. Vissarion (1879-1951) – pledoarie pentru o casă memorială, Cornel Mărculescu, / 8
- Gorjul, gorjenii și formarea lui Tudor Vladimirescu, Radu Ștefan Vergatti / 12

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- Biblioteca publică spațiu informațional, educațional și cultural al comunității, Agnes Terezia Erich / 25
- Cloud library – un nou serviciu de bibliotecă, Illeana Faur, Mariana Briceag / 28
- Bibliotecarul contemporan, Mircea Regneală / 29

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu” – ediția a XXI-a, Daniela Iordache / 34
- Împreună în România Digitală, Florina Rotaru, Raluca Rusu / 36
- Share location @ BIBLIOTECA. Nocturna bibliotecilor - Biblio glow night, Anca Radu / 37
- Drumul către activități non-formale reușite începe cu acreditarea Erasmus+, Vlăduț Andreeșcu / 39
- Biblioteca Comunală Vulcana-Pandele – 95 de ani de la înființare, Gianina-Lidia Porojan / 40

PATRIMONIU

- Smara. Pasiunea pentru scris, istorie și călătorii, Victor Petrescu / 41
- Clădirea Primăriei Târgoviște și orologiul care a împlinit 120 de ani, Iulia Ghercă / 43
- Din colecția de efemeride a Depozitului legal, Maria Magdalena Toma / 45

REMEMBER

- Dan Simionescu. Cartea, crezul unei existențe, Victor Petrescu / 46
- Șerban Cioculescu. Viziunea unui epicurian, Victor Petrescu / 48

TABLETĂ DE SCRITOR

- Mircea Horia Simionescu (1928-2011). Orașul / 50

TINERE CONDEIE

- Bătrânețe, Ștefania Pavel / 54
- Împăcarea, Cochior Naomi-Simona / 55
- **Notă:** Autorii își asumă cele prezentate în cadrul articolelor din punctul de vedere al resurselor bibliografice consultate

INTERFERENȚE CULTURALE

Mesajul Înaltpreasfintitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nifon cu ocazia celei de a XXI-a ediții a Salonului editorial „Ion Heliade Rădulescu” Târgoviște – 9 septembrie 2022 –

Organizarea acestui important eveniment editorial în cadrul Zilelor Municipiului Târgoviște evocă relevanța culturală și spirituală deosebită a orașului nostru, cu rodnica, frumoasa și apreciată sa istorie, marcată de efervescenta credinței locuitorilor săi.

Inaugurarea Salonului editorial reprezintă un moment de celebrare a rolului pe care cultura îl are în viața și în comunitatea noastră locală, în contemporaneitate, ca memorial al eroismului, al înțelepciunii, al căutărilor și al certitudinilor, atât ale înaintașilor, cât și ale contemporanilor noștri.

Născută din credință, cultura reprezintă comoara de preț a lumii noastre, care, mai ales prin intermediul cărții tipărite, ne aduce bucuria lecturii a ceea ce dă sens vietii semenilor noștri, dar și a ceea ce le inspiră faptele sau mărturisește despre legătura lor cu Bunul Dumnezeu.

Înțelegând importanța cărții și a promovării spiritualității și culturii, Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei tipărește an de an volume care să omagieze personalități ale istoriei și credinței noastre și care să susțină educația tinerilor, prin intermediul valorilor creștine, românești, europene și universale.

Fiecare dintre noi, oameni și instituții, avem datoria de a promova cultura și mai ales cartea, mai cu seamă noilor generații, încurajând tinerii să citească și să acumuleze pe plan spiritual, pentru a putea la rândul lor oferi și contribui la mai binele lumii noastre, la timpul potrivit. La aceasta se gândeau și Sfântul Vasile cel Mare atunci când îi îndemna pe tinerii vremii sale să culeagă, asemenea albinei, nectarul din floare, adică să ia numai ceea ce este de folos.

În mod deosebit, apreciez colaborarea cu managerul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” din Târgoviște, Prof. univ. dr. Agnes Erich și îi transmit felicitări pentru organizarea acestui eveniment cultural!

Un cuvânt special de încurajare și de apreciere adresez reprezentanților tuturor editurilor participante, încurajându-i să nu înceteze a promova cultura și cartea tipărită!

Mândri de bogăția spirituală și culturală a înaintașilor noștri, călăuziți de forța credinței și a speranței care ne luminează viețile și istoria, să continuăm aprofundarea înțelepciunii, cunoașterea lui Dumnezeu și a lumii, citind și încurajând și pe alții să o facă!

Asupra tuturor invoc binecuvântarea Atotmilostivului Dumnezeu, împreună cu urări de pace, sănătate și bucurie!

† NIFON,
ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT

ÎNCORONAREA SUVERANILOR ROMÂNIEI MARI (ALBA IULIA, 1922)

Încoronarea regelui Ferdinand și a reginei Maria ca suverani ai României Mari reprezintă, fără îndoială, cel mai fastuos moment din istoria interbelică a țării – moment cu o profundă simbolistică, a cărei trimitere finală era faptul că visul de aur al românilor devenise acum realitate.

Pentru cei doi monarhi reprezenta o încununare a eforturilor și o răsplătă pentru toate momentele grele trăite în timpul Marei Război, un veritabil triumf de tip roman, dar în haine ortodox-bizantine.

Deși țara era departe de a se fi refăcut după distrugerile cauzate de război, nu a avea o lege fundamentală care să reflecte noile realități iar apele vietii politice erau încă tulburi, ideea încoronării, lansată în 1920, a fascinat cuplul regal, în special pe regină și pe prim-ministrul Alexandru Averescu, dornic să-și lege numele de un asemenea moment.

Și cum încoronarea se dorea fastuoasă, guvernul Averescu a numit în iunie 1920 Comisiunea pentru organizarea serbării încoronării suveranilor, cu sediul în palatul Ministerului Lucrărilor Publice. Seful comisiei era generalul Constantin Coandă, președinte al Senatului și fost prim-ministru, iar comisia includea numeroase personalități culturale și politice: Nicolae Titulescu (ministrul Finanțelor), Octavian Goga (ministrul Cultelor și Artelor), mitropolitul Miron Cristea, istoricii Nicolae Iorga și Alexandru Lapedatu, compozitorul George Enescu, pictorii Constantin Petrescu și Arthur Verona.

În vara anului 1920, ideea încoronării începea să fie discutată și în presă, ceea ce nemulțumea partidele de opoziție. Ca urmare, deputul Sever Dan, secretarul Partidului Național, a adresat prim-ministrului o interpelare în acest sens: „Nu crede dl. președinte al Consiliului că înainte de a da informații ziarelor era de cuvîntă să aducă la cunoștința Camerei intențiile guvernului în ce privește programul și pregătirea serbărilor de încoronare, care trebuie să fie cele mai mărețe serbări ale unirii, așa cum le dorește toată suflarea românească din țara întregită? Nu crede dl. președinte al Consiliului, că era de datoria sa, ca importanța ce o dă pregăririi tehnice a serbărilor de încoronare să o dea în aceeași măsură și pregăririi sufletești, prin o operă intensivă de reforme, de muncă și de dreptate, singura, care poate crea o atmosferă de armonie și tară de care serbările de încoronare nu vor putea avea splendoarea și grandoarea dorită de toți fiil națiunii? Nu crede dl. președinte al Consiliului, că era de datoria sa să facă totul mai ales în provinciile unite, ca înălțarea sufletească să nu fie tulburată prin o politică de intrigă și o politică de brutalizare a tot ce este mai devotat și mai cu autoritate în provinciile unite?”¹.

În privința locului încoronării, prima propunere a fost ungerea suveranilor în Biserica Mihai Vodă din București și încoronarea la Alba Iulia, dar Ferdinand a refuzat, pe motiv că ambele acte sunt parte ale aceleiași ceremonii. Locul încoronării a fost ales cu trimitere la Mihai Viteazul, considerat primul unificator². Se făcea astfel o legătură simbolică între casa de Hohenzollern a României și voievozii medievali, legătură pe care o vom mai găsi evidențiată în diversele lucrări dedicate cultului monarhiei. Pe lângă intrarea triumfală a voivodului din 1 noiembrie 1599, orașul fusese și locul Marii Adunări Naționale din 1 decembrie 1918, care desăvârșise Marea Unire. La propunerea lui Nicolae Iorga s-a hotărât construirea unei catedrale a încoronării la Alba Iulia, planurile fiind semnate de arhitectul Victor G. Ștefănescu, elev al celebrului arhitect Ion Mincu, iar pictura interioară, executată de sculptorul Curtii Regale, Costin Petrescu, creatorul schitelor pentru mantile regale³.

Ziarul „Telegraful Român” preluă un articol amănunțit asupra alegerii locului evenimentului: „*Odată stabilit ca acest act memorabil să se facă la Alba Iulia, veche cetate a lui Mihai Viteazu, rămânea să se decidă locul unde ceremonia trebuie să se desfășoare. La început s-a emis ideea că încoronarea să se facă în vasta câmpie ce se întinde sub poalele cetății. Această soluție avea însă multe inconveniente. Un act de o astfel de măreție nu s-ar cuveni să se săvârșească într-un singur câmp deschis, sub un banal cort de pânză sau la adăpostul cătorva scânduri în mijlocul prafului... Se impunea un loc mai restrâns care să lase pentru posteritate o urmă vădită, un semn care să trăiască etern în conștiința neamului nostru. Unul din membrii comisiunii speciale, alcătuită pentru organizarea serbărilor, dl Petre Antonescu, deputatul arhitect, a propus ca solemnitatea să se facă în cetate, în fața unui altar definitiv construit, împrejurul căruia urma ca să se zidească ulterior - pe îndelete - un monument sau o biserică comemorativă. Istoricii din misiune, în frunte cu d-nul Iorga, și-au adus aminte că în cetatea din Alba Iulia, alături de locul unde se găsește acum catedrala catolică, a existat odinioară o mănăstire zidită de Mihai Viteazul și care a fost dărâmată de unguri. Ei au propus reclădirea acestei mănăstiri și ideea a fost admisă de M.S. Regele și de toată comisiunea. Dacă se cunoaște locul unde era clădit acel locaș sfânt, nu se mai știe însă nimic despre forma și înfățișarea lui.*

Această greutate a fost ușor de învins. Se știe că bisericiile zidite de vechii noștri Domni au toate același caracter. Cele 40 de biserici înălțate de Ștefan cel Mare sănt toate de același stil și nu se deosebesc decât prin mici amănunte. Pentru a reconstituî un monument religios din epoca lui Mihai Viteazul, cel mai bun lucru de făcut era deci de a imita pur și simplu vre-o biserică din timpul marelui Voievod. Avem un minunat giuvaer de acest fel la îndemână: biserică Domnească din Târgoviște, clădită de Petru Cercel, fratele lui Mihai. Și astfel s-a ajuns la nimerita idee de a se copia și a se reconstituî la Alba Iulia această biserică în aceleași dimensiuni. Această construire nu prezintă greutăți deosebite și clădirea va putea fi ușor terminată până la toamnă. Numai picturile și unele ornamentații se vor executa mai în urmă. Biserică, înconjurată de o mică mănăstire, se va înălța în partea nord-estică a cetății. Acolo se va face după datinele strămoșești și Ungerea și Încoronarea primilor

suverani ai României întregite". Urma apoi prezentarea pe scurt a lucrărilor ce urmău să se execute înjur, zidurile vechii cetăți, bulevardul, etc. Și concluzia articolului era că: „*în asemenea condiții, marele act de la Alba Iulia va fi investit de toată măreția simbolică ce i se cuvine, lăsând pentru posteritate urme nepieritoare*”.⁴

Ceremonialul a revenit în sarcina mitropolitului Miron Cristea. În lipsa unei tradiții autohtone a încoronării și, considerându-se că încoronarea regelui Carol I fusese sobră și total lipsită de fast, a fost necesar studiul a zeci de croni și gravuri ce înfățișau ritualul încoronării din Țările Române, Bizanț, Rusia țaristă sau Ungaria medievală. Miron Cristea gădea o ceremonie fastuoasă, în care Biserica și clerul să aibă un rol central, ceea ce contravenea viziunii regelui. Pe de altă parte, regina avea propria viziune: „*Nu doresc o încoronare modernă, cum ar putea avea și altă Regină. A mea să fie în întregime medievală*.”

Regele a hotărât să fie încoronat cu coroana de oțel a unchiului său, regele Carol I, pe care urmău a fi montate 3 pietre prețioase care simbolizau provinciile unite cu Regatul: Basarabia, Bucovina și Transilvania.

Simbol al autorității supreme, mantia este o piesă reprezentativă pentru ceremonialul încoronării. Regele Ferdinand a fost primul rege al României care a preferat la încoronare, mantia regală, în timp ce înaintașul lui, Regele Carol I, s-a încoronat în uniformă de general. Mantia regală a

regelui Ferdinand I este confecționată dintr-o țesătură de mătase roșu regal, lungă până la glezne, ornamentată cu fir de aur (brocat), cu un guler mare de hermină, tivită pe margini tot cu hermină. Bordura din față și gulerul semioval, cu bordură brodată pe fond de catifea bej, completată spre interior și pe latura din față cu bordură brodată cu fir de aur pe fond bordo, se continuă cu șapte motive, însemne heraldice ale României unificate: stema Munteniei, a Moldovei, a Dobrogei, stema familiei de Hohenzollern, a Olteniei și Banatului, a Transilvaniei și, din nou, a Munteniei. Pe toată suprafața, sunt presărate motive circulare brodate cu crucea ordinului „Mihai Viteazul”. Încheiată la gât cu două paftale circulare din argint aurit, și două grupuri de câte șase aplicații brodate cu fir, terminate la capetele interioare cu ciucure. Conceptia artistică aparține pictorului Curții regale, Costin Petrescu și a fost realizată în ateliere vieneze. Este o piesă unică, executată la comanda regelui Ferdinand, cu ocazia încoronării de la Alba Iulia, din 15

octombrie 1922. Mantia a fost inspirată din costumul de gală al domnitorilor români din Evul Mediu.⁵

Regele Ferdinand a avut la încoronare, ca semn al puterii sale, un buzdugan din aur, continuând astfel tradiția voievodală. Sceptrul era creația Casei de bijuterii „Rene Boivin” și fusese realizat printr-o subscripție publică inițiată de marele proprietar ialomitean Marin Ionescu, fiindu-i oferit în dar Regelui Ferdinand pe 10 mai 1920.

Viziunea reginei era mai aproape de încoronarea împărăteselor bizantine. Maria a dorit să aibă propria coroană a încoronării, inspirată și de faptul că în Marea Britanie, în secolul al XX-lea, pentru fiecare regină-consoartă se realizaseră noi coroane, chiar dacă uneori încorporau un element central, de regulă o piatră prețioasă folosită anterior. Spre exemplu, coroana Reginei Alexandra din 1902 avea ca element central celebrul diamant „Koh-i-Noor”, folosit ulterior și de Regina Mary în noua sa coroană purtată la ceremonialul din 1911, la care se mai adăugau încă două noi diamante – a treia și a patra stea a Africii, tăiate din faimosul diamant Cullinan.

Pentru coroana reginei se căutau încă soluții, când a intervenit magnatul băimărean al aurului, Alexe Pocol, dar și recunoscut filantrop, la vremea respectivă senator, care a trimis o scrisoare către Comisia încoronării, oferind 3,6 kilograme de aur necesare pentru coroană. Regina i-a transmis mulțumiri lui Alexe Pocol, acordându-i și o audiență privată. Așadar, coroana a fost făcută din aur transilvănean în stil *art-nouveau*, la Paris, după proiectul lui Costin Petrescu. Dar ideile privind cum trebuia să arate și care să-i fie elementele constitutive au venit chiar de la suverană, principala sursă de inspirație fiind coroana doamnei Despina Milită, soția domnitorului Neagoe Basarab, pe care Regina Maria o văzuse pe fresca Mănăstirii de la Curtea de Argeș. Regina și-a dorit în mod special acest lucru, pentru că dorea să se facă trimitere și la trecutul țării, dar și la bogăția și fertilitatea pământului românesc. Coroana Reginei Maria este una fleuronată, închisă, cu baza elipsoidală, alcătuită dintr-o bandă frontală, din care se dezvoltă opt fleuroane mari, în formă de flori de crin heraldice și opt fleuroane mici, în formă de treflă, realizate din tablă de aur. În ceea ce privește simbolurile regalității, ele apar pe cei doi pandantivi laterali de inspirație bizantină: pe unul este reliefată în aur stema mică a Regatului

României, iar pe celălalt stema Casei de Edinburgh (pentru a indica originea reginei Maria). De cele două medallioane sunt prinse câte trei lanțuri, reprezentând boabe de grâu, simbol al fertilității, iar la capătul fiecărui lanț se află o cruce gamată, similară celei din partea superioară a coroanei, cruce care reprezintă simboluri religioase străvechi, regăsite adesea și în arta populară românească.⁶

Coroana Reginei Maria este din aur masiv și pietre semiprețioase: turcoaze (16 pietre), ametiste (12), opaluri (68), chrysoprazuri (32), granate (16), plus catifea. Cântărește 1.854 de grame, are diametrul la bază de 17,5 cm și înălțimea de 18 cm. În anul 2008, când a fost expusă la Suceava, coroana reginei Maria a fost asigurată ca piesă de tezaur, la valoarea de 25 de milioane de euro. Regina Maria a purtat

coroana în premieră la o lună după ce a fost terminată, respectiv, la momentul încoronării.⁷

Comanda coroanei Reginei Maria, conform documentelor din arhiva Falize, a fost înregistrată la 5 august 1921, fiind făcută de către Parlamentul Română, prin președintele Senatului, generalul Coandă, și de colonelul Drosso, din partea Regelui Ferdinand. Deși inițial urma să fie livrată la 22 ianuarie 1922, costul fiind estimat între 45 și 50 de mii de franci, coroana a fost livrată la 30 septembrie 1922 și la un preț mai mare, de 64 820 franci. După încoronare și serbările

care au urmat la București pe 16-17 octombrie 1922, coroana a fost dusă la Castelul Peleș, unde s-a păstrat până în anul 1970. Coroana a fost expusă o singură dată în acest interval de timp, la Ateneul Român, în 1938, cu ocazia vernisării Marii Fresce a istoriei naționale.

Alături de coroana de aur, Regina Maria a purtat la încoronare și un colier de diamante, precum și un safir mare ca pandantiv, bijuterii comandate de către Regele Ferdinand la celebra Casă de bijuterii Cartier. Un an mai târziu, mulțumită de lucrarea Casei de bijuterii Falize, Regina Maria a comandat o copie a coroanei, acesta fiind expusă acum la Muzeul Maryhill din S.U.A. În acest muzeu se mai află un bust al Reginei Maria, o copie a tronului României și o reproducere a Castelului din Sinaia. Toate acestea au fost duse și donate de către Regina Maria în timpul călătoriei sale în America. Față de varianta originală a coroanei care se află la noi în țară, exemplarul din 1923 (copia) era realizat din argint aurit – nu din aur, în loc de

granat au fost montate rubine, iar calcedonitul a fost înlocuit cu peridotit.

Mantia reginei Maria de la încoronare este asemănătoare cu cea a regelui, concepția artistică aparținând aceluiași Costin Petrescu. Piesă unicat, executată la comanda Casei Regale cu ocazia încoronării de la Alba Iulia, din 15 octombrie 1922. Hlamida reginei a fost de inspirație bizantină, broderiile fiind realizate de Elena Niculescu Frunzeanu, directoarea Școlii de sericicultură și țesătorie din București. Broderiile au fost prezentate în cadrul unei expoziții de țesători, în luna iunie a anului 1921, expoziție vizitată de Maria. „Cred că mantia va fi frumoasă și de efect, deși, dacă mi s-ar permite să o desenez eu însămi, aş face ceva și mai artistic.”, spunea regina. Este o piesă de ceremonie, din țesătură lamé și fir de aur, cu broderii de mătase și aplicații de pietre semiprețioase, având țesute emblemele tuturor provinciilor care formau România Mare. De culoare aurie, mantia este brodată cu spice și snopi de grâu, reprezentând „*bogăția principală a pământului românesc*”. Chenarul este realizat din hermină, pe toată marginea mantiei, completată spre interior cu bordură de mătase violet – cardinal brodată, lățindu-se într-un semicerc în jurul gâtului, cu monograma reginei Maria, surmontată de coroană regală. Pe marginea ovală se află o bordură de mătase, cu șapte însemne heraldice: stema familiei de Hohenzollern, a Munteniei, a Moldovei, a Transilvaniei, a Olteniei și Banatului, a Dobrogei, stema familiei de Edinburgh, separate prin grupaje de spice de grâu. Pe toată suprafața sunt aplicate motive în formă de cruce. „(...) mantia este copleșitoare. – scria regina în Însemnări – Arăt ca acele statui ale Fecioarei care, în țările catolice, sunt în mod special înveșmântate și împodobite cu bijuterii în zilele de sărbători și purtate pe străzi în procesiuni. Culoarea aurului, folosit pentru toaletă și mantie, este absolut superbă. Lucrat pe un fond cu fir de mătase roșie are umbre splendide, ca un apus de soare. (...) Culoarea aurului și totul se armonizează neobișnuit de bine cu tenul meu, cu părul blond și caracterul, în general. Sunt, desigur, a mon avantage în această ținută dificilă și, cum am reputația de a nu mă da bătută, din punctul de vedere, ca femeie, este important, pentru că în această zi mare, ca regină a poporului meu, vreau ca inimile lor să bată pentru mine cu mândrie. Nu vreau să-i dezamăgesc, am această ambieție.”⁸

Încă din data de 12 octombrie, Regina Maria și Regele Ferdinand i-au primit la Sinaia pe reprezentanții misiunilor speciale ale Olandei, Cehoslovaciei, Regatului Sârbo-Croato-Sloven, Angliei, Franței, Italiei, Spaniei și Belgiei. Cât timp s-au aflat la Sinaia, în onoarea misiunilor străine au fost pregătite receptii la castelele Peleș și Pelisor. De asemenea s-au organizat excursii în împrejurimi, la Sinaia și la Bran. Printre invitații de onoare se numărau chiar fiicele Mariei, Elisabeta (devenită

regină a Greciei) și Mărioara (suverană a sârbilor, croaților și slovenilor), însotită de prințele Paul Kargheorghievici, infantele Spaniei, Alfonso d'Orleans-Bourbon, împreună cu infanta Beatrice, sora Reginei Maria. Misiunea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord era condusă de printul Albert de York, al doilea fiu al Regelui George al VI-lea, cel care urma să devină Regele George al VI-lea. În fruntea misiunii italiene era Thomas, duce de Genova, unchiul Regelui Italiei. Din misiunea franceză – cea mai numeroasă dintre toate - făcea parte mareșalul Ferdinand Foch, generalii Weigand, Petin și Henri M. Berthelot. Alte state precum Polonia, Austria, Elveția, Finlanda, Portugalia, Bulgaria, S.U.A., Japonia au fost reprezentate de ambasadorii lor în regat. Din partea Sfântului Scaun a fost prezent nunțul apostolic condus de cardinalul Francesco Marmaggi.⁹

Ceremonia Încoronării din 15 octombrie 1922 a debutat cu sosirea suveranilor în gara din Alba Iulia la ora 9:30, cu trenul regal ce a plecat din Sinaia. Familia regală a fost întâmpinată la gară de premierul Ion I.C. Brătianu și de primarul orașului Alba Iulia, Aurel Sava. Primarul orașului le-a oferit pâine și sare, apoi regele și regina, instalați într-o caleașcă închisă trasă de patru cai, s-au îndreptat spre Cetatea Albei. Mitropolitul primat și ceilalți înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române i-au întâmpinat pe suverani în pridvorul noii catedrale, conducându-i apoi înăuntru, în apropierea altarului. Suveranii au ocupat în Catedrala cele două tronuri împăraștești, așezate unul în fața celuilalt. În biserică, patru mitropolitii din toate provinciile României Mari au oficiat Doxologia Încoronării. Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, a deschis slujba citind Evanghelia, iar Mitropolitul primat a rostit rugăciunea de încoronare a regelui, precum și binecuvântarea: „*Doamne Dumnezeul nostru, cu glorie și cu cinste încoronează-i pe dânsii!*”. În final, Miron Cristea a proclamat, potrivit tradiției bisericii ortodoxe: „*Vrednic este!*”

După Doxologie, au fost sfintite hlamidele regale și coroana Reginei Maria, pentru că cea a Regelui Ferdinand fusese sfintită pe 10 mai 1881. Obiectele consacrate au fost preluate de la înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române de reprezentanții statului și ai armatei. Coroana Suveranului a fost încredințată presedintelui Senatului, iar coroana reginei a primit-o Mihai Orleanu, președintele Adunării Deputaților. În același timp, hlamida lui Ferdinand a fost preluată de generalul Alexandru Lupescu, inspector general de armată, ajutat de comandantul Regimentului 1 Vânători, al cărui șef onorific era regele. Hlamida Reginei Maria a fost încredințată inspectorului general al armatei, generalul Ioan Popovici, asistat de comandantul Regimentului 4 Roșiori „Regina Maria”.

Regina Maria și Regele Ferdinand, însotiti de mitropolitii, de președinții celor două camere, care purtau coroanele, și de ofițerii cu hlamidele, au urcat pe estrada acoperită cu un baldachin

aflată în fața clopotniței Catedralei. A urmat actul public al încoronării. La ora 11, când în întreaga țară băteau clopotele bisericilor, iar la Alba Iulia răsunau cele 101 lovitururi de tun, Ferdinand a luat coroana de la Mihai Pherekyde, președintele Senatului, și, după obiceiul inaugurat de Regele Carol I, și-a așezat-o singur pe cap. Apoi Regina a îngenuncheat, Regele a luat coroana de la președintele Adunării Deputaților și a încoronat-o, sărutând-o apoi pe amândoi obrajii.

A urmat „*Proclamația Majestății Sale Regele către popor*”, în care regele afirma: „*Îndrumat cu cuvântul întregului popor și ajutat de sfatul acelora care cu credință s-au închinat țării și tronului, am purtat războiul întregirii neamului și biruinț restriștile am văzut înfățișată unitatea națională de atâtă vreme așteptată (...) spre a chema binecuvântarea lui Dumnezeu asupra acestor mărețe fapte din care a ieșit România Mare spre a le da confințire în fața scumpului nostru popor, ne-am adunat cu toții la Alba Iulia, străveche cetate a Daciei Romane și a gloriei lui Mihai Viteazul și aici, azi, 15 octombrie 1922, ne-am încoronat eu și scumpa mea soție Maria, părțașa suferințelor și bucuriilor mele și ale țării*”¹⁰.

După primirea felicitărilor, a urmat o impresionantă paradă militară, iar pentru înaltii oaspeți a fost organizat un banchet în Sala Unirii, cu circa 300 de persoane - serviciul fiind asigurat de Casa Capșa din București. Regele îl avea la dreapta să pe mitropolitul primat, pe ducele de York, pe infantele Spaniei și pe premierul Ion I.C. Brătianu. În stânga reginei stăteau ducele de Genova, Regina Mărioara a Regatului Sârbo-Croato-Sloven, infanta Beatrice, principesa moștenitoare Elena, mareșalul Foch și generalul Berthelon. O altă recepție s-a organizat la Teatrul I. L. Caragiale, pentru cei 700 de parlamentari, ziariști, corespondenți de presă români și străini, generali și ofițeri superiori. Pentru oamenii obișnuiți care veniseră din țară ca să asiste la ceremonie s-au pregătit peste 30 000 de porții de friptură la proțap.

Regina Maria și Regele Ferdinand au părăsit Alba Iulia în seara zilei de 15 octombrie 1922, la ora 18, tot cu trenul, îndreptându-se spre București. A doua zi, luni, 16 octombrie, trenul regal a intrat la ora 10 în gara Mogoșoaia, iar aici suveranii au fost întâmpinați de oficialitățile române. După trecerea în revistă a regimentului de onoare, s-a format cortegiul regal care s-a îndreptat spre Arcul de Triumf. În fața monumentului, primarul Matei Gheorghe Corbescu le-a oferit pâine și sare suveranilor. Regele Ferdinand a mulțumit populației Bucureștiului cu următoarele cuvinte: „*Sunt patru ani de când aproape în același loc am fost salutat venind din surghiun cu armata glorioasă în zidurile capitalei mele. Astăzi intru pe această poartă ca rege încoronat al tuturor românilor. Arcul acesta va reprezenta pentru generațiile viitoare gloria României, timpurile grele de suferință, va vorbi tuturor despre eroismul armatei noastre*”. În

momentul trecerii cortegiului regal pe sub Arcul de Triumf au fost trase 101 lovitururi de tun, rachete luminoase în culorile naționale, iar numeroase avioane zburau pe deasupra edificiului. La orele 12:30 cortegiul regal a ajuns la Mitropolie, unde Elie Miron Cristea a rostit, împreună cu membrii Sfântului Sinod, o rugăciune. Răspunsurile le-a dat corul Berezovski al Arhiepiscopiei Basarabiei care a încheiat slujba cu Imnul de slavă al încoronării. Din nefericire, evenimentul nu a beneficiat de o înregistrare video pe măsură, mărturiile contemporanilor și ale presei completând puținele fotografii păstrate.

Cea mai potrivită concluzie cu privirea la încoronare este trasă de „Telegraful român”, subtitrat organ național-bisericesc, ce apărea la Sibiu: „*Este un eveniment național: el atinge vârful piramidei aurite, pe care s-au scris marile acte ale istoriei noastre moderne. Încoronarea este a țării și a Suveranilor. Ea și-a făcut datoria cu un avant admirabil. Ei au știut să se identifice cu națiunea într-un chip care le asigură o pagină de slavă în istorie... neamul întreg va glorifica abnegațunea și jertfele poporului din vechiul regat, rezistența uimitoare a fraților din teritoriile eliberate și unite, politica instinctului național, triumfătoare multumită înțelepciunii fruntașilor neamului în ziua cea mare, însuflarea și devotamentul dinastiei, care a știu să împărtășească cu poporul aspirațiunile, durerile și bucuriile lui. Sperăm că până în urmă, se vor pricepe și se vor simți toate acestea*”¹¹.

NOTE

1. „Patria”, an II, nr. 178 din 18 august 1920, p. 1;
2. Ioan Scurtu, *Ferdinand I*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p.115;
3. *Ibidem*, p.118;
4. „Telegraful Român”, an LXIX, nr. 46 din 23 iunie 1921, p. 3;
5. Cea mai amplă descriere a mantiei este realizată de Izabela Török, *Mantia regelui Ferdinand*, <https://peles.ro/patrimoniul/textile/mantia-regelui-ferdinand/>;
6. René Brus, *Crown Jewellery and Regalia of the World*, The Pepin Press B.V., 2011, p. 90-91.;
7. O amplă descriere a bijuteriei este realizată de Ernest Oberländer-Târnoveanu și Diana Mandache,<http://www.capodopere2019.ro/coroana-reginei-maria-ro.html>
8. Cea mai amplă descriere a mantiei este realizată de Izabela Török, *Mantia reginei Maria*, <https://peles.ro/patrimoniul/textile/mantia-reginei-maria/>;
9. Guy Gauthier, *Missy, regina României*, Editura Humanitas, București, 2004, p.268-269;
10. „Monitorul Oficial”, nr. 155, din 15 octombrie 1922;
11. „Telegraful Român”, Sibiu, an LXXI, nr. 69 din 15 septembrie 1922, p. 3

Prof. dr. Alexandru Stefanescu

Iancu C. Vissarion (1879-1951) – pledioarie pentru o casă memorială

„I. C. Vissarion este unul de-a noiștri, un român de mare calitate, care trebuie inviat din morți, dimpreună cu caietele lui risipite. După deces, un deces de toate zilele, de om muncit și neluat în seamă, s-a găsit câte un mintos care să insulte și omul și litera lui”. (Tudor Arghezi)

S-a născut la 2 februarie 1879, în comuna Costești din Vale, plasa Bolintin, județul Dâmbovița, fiind fiul lui Constantin Visarion, care era grec de origine și se ocupa cu negustoria, iar mama, Ilinca, era originară din satul Costești. De asemenea, mama sa, Ilinca Buzescu, era o urmașă a căpitanului Radu Buzescu, care alături de Preda și Stroe Buzescu, sunt cunoscuți în istorie drept frații Buzești, membri marcanți ai oastei lui Mihai Viteazu în luptele de apărare împotriva otomanilor. Despre satul în care s-a născut, I. C. Vissarion a scris întotdeauna cu mare bucurie: „Satul meu, Costești din Vale, este așezat pe o depresiune de câțiva kilometri pătrați, unde apa în puțuri se găsește la o adâncime de cel mult patru metri. Pământul negru, șerpesc sau mare, e gras și rodnic. Bărbații sunt împliniți la față, bine legați la mușchi și cu pielea smeadă...”. Din nefericire, providența a făcut ca la vîrsta de patru ani, Ion (Iancu) Constantin Visarion să-și piardă mama la

numai 22 de ani, astfel încât viitorul scriitor a rămas în grija bunicilor din partea mamei (1886). La scurt timp, tatăl său s-a recăsătorit și a mai avut doisprezece copii, iar Iancu C. Visarion a ales ulterior ca numele să fie scris cu doi „s”, cu scopul de a-l deosebi de numele fraților săi vitregi.

Între anii 1886-1891, a urmat școala primară în satul natal, remarcându-se printr-o inteligență nativă, lucru ce l-a determinat pe bunicul său matern, cel care avea grija de el, Sotir Dumitru, să-l ducă la București pentru a învăța o meserie la un cizmar (1892-1895), însă, în repetate rânduri, Ion C. Vissarion fugă de acolo întorcându-se acasă pe jos. Se pare că menirea sa era alta, abandonând definitiv ucenicia de la București, astfel încât, beneficiind de o scriere îngrijită și frumoasă, a fost angajat copist la Prefectura și Tribunalul din Titu, iar în timpul

liber, Tânărul Vissarion și-a descoperit apetitul pentru lectură în casa judecătorului Bucșan din Titu, unde a citit viața lui Alexandru Macedon și Iulius Cezar, concluzionând: „ori mor, ori fac și eu ceva în lume”. Telul suprem era acela de a deveni scriitor, iar în acest sens, le-a solicitat ajutorul lui Alexandru Vlahuță (1858-1919) și Barbu Ștefănescu Delavrancea (1858-1918), care citindu-i manuscrisele, fără să-l descurajeze, îl sfătuiesc să își perfectioneze cunoștințele gramaticale și să scrie despre lumea satului și viața țăranului obidit, lucru care l-a ambiciozat și mai tare: „M-am dus pe jos la București-findcă nu prea aveam bani și am găsit la un anticar gramică lui Tiktin, o carte Stil epistolar și compozitii, niște antologii. Își am început să învăț. Am trimis mai apoi versuri la Gazeta Țăranilor și, ciudat, mi le-au publicat! Am prins curaj... și am povestit cum m-am apucat să citeșc fizică, chimie, apoi ceva matematică, și apoi mecanică”.

Între anii 1895-1897, Iancu C. Vissarion a strâns numeroase informații și a scris cu precădere despre viața satului natal, dar în același timp, a început să-l preocupe noi domenii, cum ar fi matematica, fizica și chimia, lucru ce l-a determinat să publice în 1899 o carte denumită „Draci și strigoi. Legendele fantasmelor populare”, o culegere de povestiri mistică din viața satului, credințe și legende locale. În anul 1901, pentru o scurtă perioadă de timp, Tânărul Iancu Vissarion, a ocupat funcția de notar în comuna Costești din Vale, iar ulterior pe cea de agent fiscal.

La 23 ani, I. C. Vissarion s-a căsătorit la 26 iulie 1902 cu Gheorghe Anghel Niculescu, născută la 5 februarie 1886 în comuna Obislav-Vlașca (astăzi, comuna Corbi Mari, județul Dâmbovița), având împreună 13 copii, dintre care

doi au murit la naștere, iar Edison la vîrsta de 20 de ani. Ceilalți zece copii ai numeroasei familii au fost: Elena (1903-2006), Voltaire (1906 -?), Garibaldi (1908-1991), Iulia (1912-1994), Benedict (1914 -?), Grigore (1916-1999), Alexandrina (1918 -?), Florența (1920-1997), Cornelia (1925 -?) și Octavian (1929?). Tot în anul 1902, Iancu C. Vissarion a pus bazele la Costești a unei societăți denumită *Agricultorul*, care funcționa ca o bancă populară, societatea Economico-Cooperativă având ca domeniu de activitate sprijinirea țărănilor pentru a contracta anumite credite pentru achiziționarea de terenuri agricole și animale. În același timp, l-a cunoscut pe Ion Luca Caragiale (1852-1912), cel care l-a sfătuit să încearcă să scrie exact cum vorbește, adică în graiul sătenilor săi, lucru pe care l-a și pus în aplicare, scriind articole pentru „*Gazeta țărănilor*”.

La 6 septembrie 1906, Iancu C. Vissarion a susținut un discurs la Sala Oppler din București, în care a susținut cauza țărănilor, militând pentru drepturile acestora, ocazie cu care a fost remarcat de marele om politic I. G. Duca (1879-1933), de care l-a legat o puternică prietenie tot restul vieții. Un moment de cumpănă în viața lui I. C. Vissarion, l-a reprezentat anul 1907 și mișcările de revoltă și nesupunere ale țărănimii, susținând acțiunile de răscoală ale acestora, iar în plus, în urma percheziției de la casa părintească din partea autorităților, i-au fost descoperite și confiscate importante cantități de fulmicoton și nitroglicerină, produse artizanal în atelierul improvizat în casa sa. Dovedindu-se un aprig susținător al lumii satului, autocaracterizându-se drept un „*scriitor-țăran*”, Tânărul I. C. Vissarion a fost arestat de către Parchetul Militar sub învinuirea de a se fi aflat în fruntea a câtorva mii de răsculați care mergeau dinspre satul Costești din Vale spre Titu și detinerea unor substanțe interzise, fiind condamnat la moarte. Însă, având ca avocat pe Ion Alexandru Brătescu Voinești (1868-1946) care l-a reprezentat la proces, și mai ales datorită intervenției prietenului I. G. Duca, Tânărul Vissarion a reușit să scape de condamnarea la moarte. La scurt timp după eliberare, „*rebelul*” Iancu Vissarion a funcționat ca agent sanitar în câteva localități limitrofe satului natal: Poroinica, Puțu cu Salcia și Tețcoiu.

Ca participant la Răscoala Țărănească din 1907, a evocat cu dramatism înăbușirea sângeirosă a mișcărilor țărănești în romanul *Răsculații* (1908), scriere considerată cea dintâi lucrare de amploare despre Răscoala de la 1907, dar și în drama socială *Lupii* (1914), prin care Iancu C. Vissarion a devenit un dramaturg reprezentativ și curajos al răscoalei din 1907. Ea nu constituie unică lui preocupare pentru dramă, iar pe o contracopertă de carte, se indică titlul de piesă *Visul grozav*, în manuscris, dar și în documentele bibliotecii Teatrului Național unde se

mai păstrează titlurile a două piese necunoscute, *Vrăjitoarea*, o dramă în trei acte, și *O pagină din cartea țării*, piesă în patru acte. Despre preocupările *Agerului pământului din Costești din Vale*, Gala Galaction (1879-1961) aduce o mărturie destul de interesantă despre o piesă a lui Vissarion, necunoscută nouă, din viața țărănimii, în care sunt atacate practicile politicianismului la sate, subliniind obscurantismul pe care se baza acesta, iar Tudor Arghezi ni-l prezintă astă cum a fost: „*plugar acasă și fantastic în gândire, trăind între târnăcop, lopată și manuscrise, literat în paginile revistelor bucureștene, om de știință asistat de un cal și un câine, în bordeiul lui din Costești-Vale*”.

După ce în anul 1914 a devenit membru al Societății Scriitorilor Români, în anul 1919, I. C. Vissarion a obținut premiul *Adamachi* al Academiei Române pentru volumul *Florica și alte nuvele*, iar la 26 aprilie 1920 a devenit membru al Asociației Generale a Presei

Române. Trebuie menționat că a primit premiul *Adamachi* în valoare de 2500 lei, în perioada în care a fost mobilizat ca agent sanitar în lagărul de prizonieri de la Cotroceni și a fost învățător în satul Costești din Vale (10 septembrie 1919-23 februarie 1920). Faptul că lui I. C. Vissarion îi erau citite scrierile, devenise déjà un nume și atrăgea atenția în societate prin ceea ce făcea, reiese și din caracterizarea pe care i-a făcut-o C. G. Costa-Foru, în paginile ziarului *Adevărul* din 24 noiembrie 1916: „*Îmi place cu deosebire să citeșc pe Vissarion, cum îmi place să gust din apa limpede a izvoarelor de munte. Din sufletul său muncit de gânduri, țăsnesc puternice adevăruri, simțiri trăite sau prinse și înțelese, cugetări și întrevederi care, scrise cu un rar talent, pătrund adânc în tainele inimilor. Pana sa răscolește cu o firească îndemânare, mai ales în viața celor mici și nebăgați în seamă. Vissarion trăiește el însuși într-un sat din Dâmbovița, din puțină carte românească, și-a format cultura și simțul literar. Cu atât mai curat și mai personal îi e darul scrisului*”.

Bucurându-se de prietenia unor personalități marcante ale culturii românești interbelice, Vissarion a organizat la casa din Costeștii din Vale numeroase întâlniri și conferințe pe teme diverse, a celor mai importanți scriitori și oameni politici ai vremii, de la Ion Gheorghe Duca, Liviu Rebreanu și doctorul Constantin I. Istrati, până la Alexandru Vlahuță, N. D. Cocea, Mihail Sadoveanu, Ion Mihalache, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Eugen Lovinescu, I. L. Caragiale, Ioan Ciorănescu, Ion Alexandru Brătescu Voinești, Vasile Voiculescu, Gala Galaction și Tudor Arghezi.

De-a lungul timpului, fiind un scriitor prolific, care a scris aproape opt mii de pagini și a publicat peste treizeci de cărți, I. C. Vissarion a colaborat intens la revistele și gazetele vremii: *România Muncitoare, România ariană, Revista Ilustrată, Revista Învățătoarelor și Învățătorilor, Gazeta Tânărilor, Ziarul Știinelor, Curierul, Calendar ilustrat pentru popor, Cuvântul Liber, Flacăra, Facla, Fumica, Albina, Rampa, Viața Românească, Poșta Tânărului, Hazul satelor, Revista Fundațiilor Regale, Neamul Românesc, Drum Drept, Tara Noastră, Universul Politic, Universul Literar, Adevărul, Dimineața, Adevărul Literar, Convorbiri Literare, Lumea Copiilor, Universul Copiilor, Dacia, Dimineața, Ordinea, Păcală, Pământul, Cele trei Crișuri, Viitorul Politic, Viitorul Social, Lumea Nouă, Poporul Muncitor, Micul Agricultor, Rațiunea, Ramuri, Viața Satului*, precum și la ziarele din presa dambovițeană: *Steluța* (Revistă literară, științifică și sociologică scoasă chiar la Costeștii din Vale, care a avut o apariție scurtă de un an <12 numere, între 1 mai 1932 și aprilie 1933>, în paginile căreia au scris Vasile Militaru, Gala Galaction, Al. T. Stamatiad), *Ancheta* (unde a publicat Năsdrăvanul, Trei Domnișoare și un bilet nevizat, O lege de desagregare, Spovedanie scrășnită), *Calendar politic dâmbovițean, Graiul Dâmboviței* (unde a publicat piesa în trei acte, *Ghiță Cătanuță și Păunașul Codrilor*).

Un lucru mai puțin cunoscut despre activitatea și preocupările lui I. C. Vissarion, este faptul că acesta a întreprins o serie de cercetări în domeniul tehnic, realizând o serie de invenții și inovații: a întreprins cercetări în vederea descoperirii unor noi surse de energie (acumulatori, dinam, energia valurilor marine), scriindu-i în acest context lui Thomas Alva Edison (1847-1931), care însă, i-a declinat ofertă pe motiv că nu este interesat de acest domeniu. N.B.: Nu întâmplător, unul dintre copiii scriitorului a primit numele de botez de Edison; a întocmit proiectul și macheta unui model de aeroplano denumit Aeroplano Vissarion nr. 1, pentru care i-a fost acordat Brevetul nr. 1/1912, prototip expus astăzi la Muzeul Aeronautic din București; a construit un plug cu semănătoare (1916-1918), folosit în gospodăria proprie, proiect trimis lui Henry Ford în 1930, prin care îi propunea realizarea unui plug cu semănătoare tractat mecanic; un alt proiect trimis lui Henry Ford de

realizare a unui motor rece care să funcționeze cu un combustibil care să se regenereze integral și care să nu producă noxe; *sania cu schimbător de tălpice pentru gheăță și zăpadă; Văruitorul Vissarion; Bocancul cu ventilație Vissarion* (singura inventie pe care întreprinderea Mociornița era dispusă să o realizeze); *Bastonul-scaun Vissarion* (1922); motorul *Steluța* care capta energie din natură (1925-1927).

Scriitorul Iancu C. Vissarion s-a stins din viață la 5 noiembrie 1951, grav bolnav și profund dezamăgit, fiind înmormântat în cimitirul din curtea bisericii parohiale din satul natal Costeștii din Vale.

Portretul cel mai expresiv dedicat scriitorului Iancu C. Vissarion, a fost exprimat elocvent de către criticul literar Eugen Lovinescu în lucrarea sa „Istoria literaturii române contemporane”: „Vissarion este cel mai expresiv povestitor de astăzi, înzestrat cu o rară putere verbală de a reproduce realitatea și de a însuflare printr-un joc inimitabil toate amănuntele unei memorii inepuizabile. Trei note respiră din ființa sănătății a povestitorului: vioiciunea, şiretismul și erotismul. Cum găsim aceste note și în tăraniile filelor scrise, am putea recunoaște trăsăturile specifice ale tăraniului muntean în deosebire cu umorul și resemnarea filozofică a tăraniului moldovean”.

Casa Memorială I. C. Vissarion se află în satul Costeștii din Vale, județul Dâmbovița, pe locul unde există casa care a aparținut scriitorului (este casa pe care a construit-o și nu cea în care efectiv s-a născut scriitorul, dar amplasată pe același teren), situată pe o uliță care acum poartă numele celui care „a trăit între târâncop, lopată și manuscrise, fără veleități, fără ambii nepotriviște cu condeul și nu s-a mișcat dintr-o casă”. În casa tărânească relativ simplă, încă sunt reconstituite camere de lucru a scriitorului, cu mobilierul modest și o bibliotecă în care se află minuțios aranjate, alături de manuscrise și corespondență, aproape toate volumele apărute sub semnatul său. Însă, toate acestea riscă să rămână în anonimat, deoarece casa în care s-a născut scriitorul nu mai este cuprinsă din păcate într-un circuit al caselor muzeale, fiind astăzi aproape imposibil de identificat de către cetățeanul de rând, imobilul fiind acoperit aproape în întregime de către o vegetație luxuriantă, iar printre coardele de viață de vie, abia dacă se mai distinge placă unde stă scris pentru eternitate: „În această casă a trăit scriitorul I. C. Vissarion 1879-1951”.

Începând cu anul 1996, biblioteca din satul Costeștii din Vale poartă numele scriitorului Ion C. Vissarion, nume pe care l-a adoptat astăzi și Liceul Teoretic din orașul Titu, județul Dâmbovița. Însă, cel mai interesant lucru, este faptul că în orașul Târgoviște, există o stradă care îi poartă numele, fiind cea mai scurtă stradă din urbe, dar unde se află amplasate trei imobile foarte importante pentru festa capitală a Țării Românești: este vorba despre festa Bancă

Națională, o construcție interbelică în stil neoromânesc edificată în 1927, cu ușoare influențe Art-Nouveau la fațadă, fiind construită după planurile arhitectului Statie Ciortan (1876-1940); casa general Virgil Bianu (aceasta fiind trecută în Lista Monumentelor Istorice din județul Dâmbovița, la poziția 635, ca fiind Casa Dumitru Dincă (1900); casa general Constantin Sănătescu.

OPERA

- Draci și strigoi. Legendele fantasmelor populare*, Editura Librăriei H. Steinberg, 1899;
- Răsculații*, Editura România Muncitoare, București, 1910;
- Fără pâine*, Biblioteca România Muncitoare, nr. 32, București, 1912;
- Mărلنii*, Centrul de Editură Socialistă România Muncitoare, București, 1912;
- Nevestele lui Moș Dorogan*, Biblioteca literară Germinal a Biroului de editură, expediție și librerie Cultura, București, 1913;
 - *Copilul întunericului* 1914;
 - *Lupii*, Editura Poporul, București, 1915;
 - *Privighetoarea neagră*, Casa de Editură Minerva, București, 1916;
 - *Florica și alte nuvele*, Casa de Editură Librăria Nouă, București, 1916;
 - *Nevestele lui Moș Dorogan*, Editura Cartea Românească, București, 1916;
 - *Nuvele și schițe*, Editura Cartea Românească, București, 1916;
 - *Ber-Căciulă*, Editura Cartea Românească, București, 1920;
 - *Maria de altădată*, Editura Cartea Românească, București, 1920;
 - *Petre Pârcălabul*, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1921;
 - *Vrăjitoarea*, Editura Cartea Românească, București, 1921;
 - *Sub călcâi: note și schițe din timpul nemților*, Editura Cartea Românească, București, 1922;
 - *Nuvele și schițe*, Editura H. Steinberg, București 1922;
 - *Ber-căciulă*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 1923;
 - *Cântecele lui Iancu*, București, 1924;
 - *Izlaș ieftin*, Editura Cartea Românească, București, 1924;
 - *Ber-căciulă*, ediția a III-a, Editura Cartea Românească, București, 1927;
 - *Ber-căciulă Împărat*, Editura Cartea Românească, București, 1928;
 - *Corvin*, Editura Cultura Românească, București, 1928;
 - *Înviorul de morți*, Editura Fundațiilor Regale, București, 1935;
 - *Cei 30 de șmecheri* (neterminat -1936-1938;
 - *Agerul Pământului*, Editura și Tipografia Muscelul, București, 1939;
 - *Ber-căciulă*, ediția a IV-a, Editura Cartea Românească, București, 1943;

- Energie mecanică din mediul în care ne găsim*, Editura și Tipografia Muscelul, București, 1943;
- *Nina*, 1944;
- *Vameșul sau Putinica cu minciuni* (needitat).

După moartea sa, opera lui Vissarion a început să fie editată și republicată, apărând astfel volumele: *Schițe și nuvele*, Editura Tineretului, 1954; *Lupii*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1957; *Scrieri alese*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959; *Scrieri alese*, vol. I, Editura Minerva, 1983; *Scrieri alese*, vol. II, Editura Minerva, 1985; *Scrieri alese*, vol. III, Editura Minerva, 1985.

SURSE

- Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, vol. I, Editura Ancora, București, 1925; vol. II, Editura Ancora, București, 1927.
- Victor Petrescu, *I. C. Vissarion în corespondență*, în *Studia Valachica*, Muzeul județean Dâmbovița, Târgoviște, 1970;
- Victor Petrescu, *Date noi asupra nașterii și activității literare a lui I. C. Vissarion*, în *Acta Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, 1972;
- Gloria Gabriela Radu, *Revista Steluța, una dintre publicațiile dâmbovițene*, în *Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, 1977;
- Alexandrina Andronescu, *1907 în opera lui I. C. Vissarion*, în *Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, 1977;
- Octavian Vissarion, Sorina Vissarion, Petre Drăguțoiu, *Pagini inedite din creația literară și științifică a scriitorului I. C. Vissarion*, în *Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, nr. 10-11, 1978-1979;
- Gloria Gabriela Radu, *Condeie dâmbovițene în paginile revistei Flacăra*, în *Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, Târgoviște, nr. 10-11, 1978-1979;
- Gloria Gabriela Radu, *Vissarion inedit*, în *Valachica. Studii și cercetări de istorie a culturii*, nr. 14, Complexul Național Curtea Domnească, Târgoviște, 1994;
- Victor Petrescu, Serghei Paraschiva, I. C. Vissarion, în *Curier. Revistă de cultură și bibliologie*, Nr. 2(5), Editura Bibliotheca, Târgoviște, 1996 ;
- Victor Petrescu, Stefan Ion Ghilimescu, *I. C. Vissarion. Între uitare și dăinuire*, Grupul Editorial Bibliotheca&Pandora-M, Târgoviște, 2001;
- Mircea Gheorghe, Mihaela Gheorghe, *390 de ani de atestare documentară Costeștii din Vale, fostă Costeștii de pe Răstoacă (Costești-Vatra, jud. Dâmbovița). Pagini de monografie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010.

Prof. dr. Cornel Mărculescu,
Școala Gimnazială „Dora Dalles” Bucșani

GORJUL, GORJENII ȘI FORMAREA LUI TUDOR VLADIMIRESCU

Anul acesta, 2021, se împlinesc două sute de ani de la ridicarea la luptă pe întreg pământul românesc a românilor conduși de Tudor Vladimirescu. M-am oprit în mai multe rânduri în trecut asupra personalității remarcabile a moșneanui oltean, care nu a mai putut suporta asuprirea din partea boierilor români și levantini.

S-a scris relativ mult despre Tudor Vladimirescu și revoluția inițiată și condusă de el. Am adoptat termenul de revoluție pentru mișcarea lui, deoarece ea a determinat o schimbare profundă de regim economic, social, politic și cultural pentru români. Deci aici dau întru-totul dreptate fostului meu profesor Andrei Oțetea, care a scris că în 1821 a fost o revoluție¹. În mod justificat, domnia sa a rămas autor al unei lucrări de referință, care nu a putut fi îndepărtată de cei care au venit în urma lui – încercând să se afirme prin lovirea celor din trecut invocând elemente care au mai fost folosite².

Tudor Vladimirescu, pentru alii numi cel mai corect cu un termen englezesc la modă azi, a fost un *self-made man*.

Un act descoperit de mult, un testament moral scris de un contemporan al evenimentelor, jupan Gheorghe Duncea³, lămurește și luminează începuturile vieții și formarea lui Tudor Vladimirescu.

Profesorul Mihai Gușă (1890-1977), originar din Plaiul Cloșani, de unde se trăgea și Tudor, a avut în posesie această relatată despre Vladimirescu – un manuscris provenit de la Gheorghe Duncea, pe care l-a copiat. De la Mihai Gușă a ajuns în anul 1963 la Biblioteca Muzeului Portilor de Fier din Drobeta-Turnu Severin. Copia a fost publicată ulterior de Rada Davidescu, soția lui Mișu Davidescu. Ea era profesoară de limba română la Liceul Traian, iar soțul ei a fost directorul Muzeului Portilor de fier. Rada Davidescu a putut să publice documentul de la profesorul Mihai Gușă în revista „Drobeta”, în anul 1978. Profesorul Mihai Gușă a plecat spre tărâmuri mai bune cu un an

înainte de publicarea textului de către Rada Davidescu. În partea introductivă a publicației sale, Rada Davidescu a precizat că textul a fost dactilografiat după un manuscris al lui Gheorghe Duncea, prieten și cunoscut al lui Tudor Vladimirescu, intitulat „Memoriul lui Gheorghe Duncea din Prejna privitor la Tudor Vladimirescu”. În anul 1941 Ion Gh. Duncea, un urmaș al lui Gheorghe Duncea, un nepot, i-a încredințat profesorului Mihai Gușă însemnările respective. Acestea erau scrise cu cerneală violetă pe un caiet școlar. Ion Gh. Duncea i-a precizat în 1941 profesorului Mihai Gușă că originalul însemnărilor fusese scris de mâna „moșului” său Gheorghe Duncea pe foi disparate. Cele mai multe dintre foi fuseseră dintr-un fel de hârtie verde, groasă, altele din hârtie galbenă. Foile fuseseră cusute de mână pe „muche”, între două „capete de mucava” (carton gros). Acestea fuseseră păstrat sub o grindă a casei, împreună cu alte hârtii. Din păcate, aveau să fie distruse de șoareci. Anterior însă, textul a fost copiat cu litere latine de un dascăl în vîrstă care cunoștea scrisul chirilic⁴ și probabil că acesta este textul pe care îl avem astăzi.

O formă a acestui manuscris, alta decât aceea ajunsă la Rada Davidescu, a fost publicată de profesorul Emil Vîrtoșu⁵. Acesta a întrerupt cu puncte de suspensie textul publicat de el. A motivat această situație arătând că în manuscris a găsit goluri și cuvinte ilizibile.

Folosesc aici textul publicat în 1978 și republicat în 2001 deoarece aduce la lumină elemente inedite, sau prea puțin discutate și cunoscute despre viața lui Tudor Vladimirescu. Ele corectează sau completează alte relatări și documente contemporane. În să precizez și să accentuez că în acel act, scris de un om care l-a cunoscut pe Tudor tot timpul vieții, de la naștere până aproape de moarte, se găsește formarea viitorului conducător al revoluției din anul 1821.

Tatăl lui Tudor Vladimirescu se numea Constantin, poreclit Ursu⁶. El era originar din Plaiul Cloșanilor, Județul Mehedinți, posibil din satul Prejna⁷. După profesorul Dinică Ciobotea „regele moșnenilor” tatăl lui Tudor Vladimirescu făcea parte din rândul țăraniilor moșneni, stratul de sus, ceea ce însemna că în Oltenia se apropia de mica boierime⁸.

Constantin s-a însurat cu Ioana (sau Ana) Bondoc, soră sau fiică a preotului Grigore Bondoc din satul Vladimiru, Județul Gorj⁹. De aici și numele de Vladmirescu purtat de Tudor, dar și de fratele său Pavel sau Papa Vladimirescu. Fanteziști autori greci ai istoriei evenimentelor din anul 1821 au scris că Tudor și fratele său ar fi avut numele de Vladmirescu de la ordinul Sf. Vladimir cu care țarul Alexandru I (1801-1825) l-a decorat pe Tudor. Deci numele de Vladmirescu ar fi putut să fie al lui Tudor care avea decorația, dar nu și al fratelui său.

În Penticostarul din anul 1800, dăruit de Tudor bisericii din Cloșani la 27 februarie 1819 el a scris cu mâna sa să fie pomenite cincisprezece nume ale ruedelor sale (răposate). Ultimele două nume erau ale părintilor săi, Costandin și Ioana. Aricescu arată că între cei menționați, Mitrofan și Rocsandra ar fi bunicii lui Tudor („moșii”)¹⁰.

Dintre ceilalți, șase făcuseră parte sigur din cinul preoțesc: Dionisie Arhieul, Varlaam Monahul, Efrosin Eromonah, Iosif Ieromonah, Mitrofan Ieromonah¹¹. Această situație arată clar că, dacă cei din cinul preoțesc provineau din ramura maternă a familiei lui Tudor, aceasta era probabil mai ridicată din punct de vedere social și material la momentul căsătoriei decât aceea a lui Constantin / Ursu (tatăl lui Tudor). Această situație explică și motivează venirea și stabilirea lui Constantin Ursu în satul Vladimiru (Județul Gorj) al soției sale.

Din motive necunoscute, Constantin /Ursu a murit când Tudor Vladimirescu era copil mic, era prunc. Gheorghe Duncea a scris că fratele lui, călugărul Gherasim Duncea, vietujitor la Schitu-Topolnița, a venit la Ana, mama lui Tudor, la ceva timp după ce ea a rămas văduvă¹². A găsit o femeie foarte săracă. Nu știm din ce cauze și-a pierdut starea de avere pe care o avusesese, dar văduvia poate fi un motiv. Lângă ea în casă erau trei copii.

Unul dintre cei trei era fratele major al lui Tudor, Papa Vladimirescu, ajuns vîstier înainte de izbucnirea revoluției. Cu două luni anterior declanșării luptei de către fratele său, Tudor, Papa s-a însurat cu Bălașa Gâlcescu, căreia îi plăcea să își spună fiică de boier. Ea era fiica lui Vlăduț Gâlcescu din Gorj¹³. Nașul de căsătorie al lui Pavel a fost Ioniță Magheru zapciul, fratele viitorului general Gheorghe Magheru. În timpul revoluției Papa Vladimirescu a ajuns ispravnic al Județului Gorj. La venirea turcilor otomani, a

fost chemat înaintea silihdarului să dea socoteală de isprăvnicia sa. L-a trimis la Vidin. Acolo i s-a pierdut urma. După plecarea lui, ispravnic al Gorjului a devenit Dinu Băleanu. Acesta a poruncit să-i fie confiscate toate lucrurile, să-i fie jefuită casa și luate toate vitele¹⁴. Soția lui Papa Vladimirescu, Bălașa, a dat naștere unui băiat, Ion /Ioan, cel mai probabil născut în 1821, când tatăl său era dispărut¹⁵. Ea s-a căsătorit a doua oară cu Dumitru Golumbeanu, după cum atestă un document din 6 mai 1832¹⁶.

În anul 1868, Tribunalul Județului Gorj i-a eliberat lui Ion Vladimirescu certificatul legalizat nr. 12870/30 noiembrie 1868 prin care se atestă cu cinci „marturi bătrâni din Vladmir” ce vechime avea Ioan Vladimirescu în serviciu spre a putea să primească pensie¹⁷. Ion Vladimirescu era domiciliat în comuna Vladimiru, plasa Gilort, Comuna Gorj. El a fost însurat din 1843 cu Bălașa Negreanu. În anul 1852, după ce a rămas văduv, s-a căsătorit cu Ecaterina (Tinca) Zubgubeanu. Cu cea de a doua soție a avut copii: un băiat Constantin (1855-1922) și o fată Alexandrina (19 ianuarie 1857-16 aprilie 1939). Fiul lui Ion Vladimirescu, Constantin Vladimirescu a avut la rândul său doi copii – un băiat pe nume Tudor și o fată, căsătorită ulterior Popescu. Acest Tudor II Vladimirescu a înfiat-o pe fiica surorii sale, Angela n. Popescu, căsătorită ulterior Băcanu. El nu l-a înfiat și pe băiatul surorii sale (numit aparent tot Tudor, dar Tudor Popescu). Revenind la urmării lui Ion Vladimirescu (nepotul de frate al lui Tudor Vladimirescu), menționez că fiica acestuia Alexandrina Vladimirescu s-a căsătorit în 13 februarie 1872 cu un „comersant din Petrești de Sus”, adică plasa Târgul Cărbunești, pe nume Ștefan Ion Mihail. Soțul ei avea atunci 28 ani. El a avut o fiică, născută la 25 iulie 1876 în Târgul Cărbunești, numită Eufrosina. Aceasta din urmă s-a căsătorit cu Ion Dumitrescu în anul 1890. Eufrosina și Ion Dumitrescu au avut un fiu, Ștefan Dumitrescu. Acesta era născut în 6 iulie 1913, domiciliat în București, Str. Beldiman nr.1 și era în viață în decembrie 1970.

Sora lui Tudor Vladimirescu, Constandina căreia i se spunea Dina de toti cei care o alintau și ea era mai mare ca vârstă ca Tudor, a dat naștere unor legende. Se pare că era o fată frumoasă. Ceea ce l-ar fi atras deosebit pe Iancu Jianu, prieten cu Tudor Vladimirescu. Atâtă se știe din legendele barzilor olteni, că ea ar fi fost promisă lui Iancu Jianu. Nu s-a ajuns la finalizarea acestei promisiuni. Cândva după 1812, când Tudor vroia să plece în Rusia, și mama lui și sora lui trăiau. Aceasta rezultă din diata lui Tudor în care le pomenește pe

amândouă¹⁸. Ulterior, un grup de tâlhari greci, spune tradiția populară, a venit și a încercat să o răpească pe Dina. Tudor a sărit să-și apere sora. În timpul luptei, ea ar fi căzut, s-ar fi lovit și a murit. Iancu Jianu ar fi venit să-l ajute pe Tudor. El a jurat că se va face „hot” și unde-i va prinde pe greci, și va ucide. Tudor a declarat că vrea să plece în Rusia, să lupte pentru eliberarea neamului său. Mama lui Tudor și a fetei ar fi pierit din cauza durerii provocată de asasinarea fetei de către greci¹⁹. În orice caz, problema rămâne nerezolvată. Dacă este vorba de Dina în această legendă, în 1812 când ea trăia sigur pentru că Tudor îi lasă în diată parte din moștenirea lui (dealtfel și mama lor trăia atunci) și dacă ea era mai mare decât Tudor Vladimirescu, ar fi avut atunci peste 40 de ani, aşa că relatarea cu răpirea și moartea tinerei logodnice a lui Jianu și soră a lui Vladimirescu numită Dina trebuie luată sub beneficiu de inventar. În același timp, C. D. Aricescu a aflat de la rudele lui Tudor că Dina a avut doi copii, Sanda și Gheorghe. Nu s-a putut preciza cine a fost tatăl lor. Cei doi copii ai Dinei ar fi antecesorii Vladimireștilor din satele Căpreni și Pegeni din Gorj. Posibil ca tot pe această linie să fi rezultat și Vladimireștii din Dolj și Vâlcea²⁰.

Călugărul Gherasim, după spusele fratrei său Gheorghe Duncea, cunoscând că mama lui Tudor, Ioana era văduvă, săracă și cu trei copii, l-a luat cu el din comuna Vladimiru, Gorj pe băiatul cel mai mic, numit Teodor și l-a dus la rudele lui din satul Prejna, Mehedinți. A procedat astfel deoarece acel băiețel născut în comuna Vladimiru Gorj²¹ (conform aceleiași mărturiei) a călugărului Gherasim Duncea (redată de fratele lui în memoriu) în anul 1766, blonduș, vioi, deși mic, părea mai isteț ca alții. Copilul a rămas vreme de circa şase ani în preajma călugărului Gherasim și a familiei sale. Acest călugăr și familia lui numită Duncea erau din satul Prejna, Județul Mehedinți. Cu acea ocazie, copilul a fost cunoscut de Gheorghe Duncea, cu care a păstrat legătura toată viață și care i-a fost foarte credincios.

În anii cât a stat acolo, Tudor a fost inițiat în tainele scrisului chirilic (circular) de călugărul Gherasim Duncea. Probabil frații Duncea stăpâneau bine scrisul cu alfabet chirilic, căci l-au învățat pe Tudor să scrie în formă etajată și prescurtată²².

După circa şase ani călugărul Gherasim l-a dus pe Teodor/Tudor la una dintre moșiile marelui boier Ion Glogoveanu. Aceasta se afla lângă proprietățile de mână moartă ale Mănăstirii Baia de Aramă. Acolo adolescentul Tudor a fost observat de boierul Ion Glogoveanu. A plăcut marelui boier. Acesta a hotărât să dea curs rugămintii călugărului Gherasim (așa cum spune fratele lui, Gheorghe

Duncea) și să-l trimite pe Tudor, împreună cu fiul său Nicolae Glogoveanu la Craiova pentru a învăța „carte boierească”. După cum a scris un alt contemporan, Mihai Cioranu, unul dintre foștii aghiotanți ai lui Tudor, care l-a cunoscut însă mai târziu, acesta a învățat la Craiova carte cu un „condicar” Lupu, care ar fi fost rudă cu familia lui Vladimirescu. Acolo și-a înșușit tainele alfabetului și a scrierii în medio-greacă.

Ajuns la vîrstă de cca. 18 ani, Tudor a fost considerat copit de către boierul Ion Glogoveanu pentru a se ocupa de afacerile administrației moșiilor. Marele boier a considerat că Tudor poate să fie numit logofăt, deci administrator, al moșiilor sale din Baia de Aramă, Glogova și Filiaș²³.

Profesorul Dinică Ciobotea precizează, pe bază de documente, de când a ajuns să dețină Tudor demnități de mică boierie. Prima astfel de demnitate a fost cea de postelnic, atestată la 1 decembrie 1801. Astfel (la vîrstă de 35 ani, dacă acceptăm foarte posibila dată a nașterii precizată de Duncea, 1766) Theodor (Tudor) era postelnic și cumpărase 10 stânjeni de moșie în hotarul Gârbeștilor din satul Vladimir, Gorj, adică din satul lui natal (și de proveniență al mamei sale), vânzător fiind Matei, fiul lui Pătru Mândruț²⁴.

Și în anul 1803 Tudor păstra dregătoria de postelnic. Dovadă în acest sens este înscrierea lui în această calitate când a cumpărat o altă moșie în suprafață de 12 stânjeni și jumătate. Cumpărarea a avut loc la 14 martie 1803, tot în satul mamei sale, Vladimiru. Vânzători au fost doi gorjeni stabiliți în Gura Poroinii, Jud. Mehedinți. Tudor a devenit stăpân și peste o altă moșie din hotarul Hubavi, „moștenită ca strănepot al lui Gheorghe (frate cu Iova, Costea și Pătru)”²⁵.

În timpul primei domnii a fanariotului Constantin Ipsilanti (1802-1806) Tudor a deținut puțină vreme dregătoria de vtori comis²⁶.

În a doua domnie a lui fanariotul Constantin Ipsilanti l-a ridicat la dregătoria de vătaf de plai al Cloșanilor. Ulterior Tudor avea să ajungă și sluger. În biserică din Prejna, cu hranul Adormirea Maicii Domnului, ctitorită de el împreună cu jupan Gheorghe Duncea începută în 1806, terminată și pictată în 1808²⁷, este reprezentat în calitate de ctitor. În dreptul portretului lui Tudor se află inscripția „Biv-vel Sluger Theodor, comandir”²⁸.

În această perioadă de progres în viață socială, aflat în urcare pe scara dregătorilor și îmbogățire, Tudor a devenit frate de cruce cu un prieten al său, Covrea. Acesta din urmă era și el logofăt pe moșiile marelui boier Ion Glogoveanu. Cei doi, bucurându-se de încredere boierului oltean, au primit de la acesta două mii de capete

de vite mari pentru a trece cu ele prin trecătoarea Jiului și a le vinde în Hațeg unor negustori austriaci. Ion Glogoveanu le spusese celor doi că pentru vânzarea vitelor puteau fi practicate trei prețuri: unul mare, unul mijociu și unul de jos. Lui urmau să-i aducă banii pe care-i vor obține.

Cei doi, Tudor și Covrea, au vândut vitele la preț maxim, dar i-au adus boierului Glogoveanu banii pentru prețul cel mai mic.

După cum a scris Gheorghe Duncea, cei doi, Tudor și Covrea, se înțeleseră să nu plece de la boier până când nu vor face capital mare „cu care să adune arme, ca să se răscoale contra stăpânirii și să scape țara de greci”²⁹

„La moșia din Baia de Aramă și Glogova, Teodor a găsit un logofăt cu numele de Covrea, care era din Cemeți, capitala județului Mehedinti. Cu acest logofăt, Teodor s-a îngăduit foarte bine. Teodor legă prietenie strânsă, făcându-se frate de cruce cu Covrea; și s-au legat amândoi prin jurământ că nu vor pleca de la boier, până nu vor face capital mare, cu care să adune arme, ca să se răscoale contra stăpânirii și să scape țara de greci. Această idee a lui Teodor i-a venit din întâlnirile dese, care le făcea cu Horia Albac în târgul Hațegului. Însă el nu putea să pomească odată cu Horia fiind prea Tânăr atunci, având numai 18 ani și nepregătit. Toți boierii din această vreme adunau la moșile lor turme mari de vite numite zahanale, pe care le îngrășau la moșile lor și le trimiteau peste graniță în Transilvania.

Cuconul Glogoveanu, având legături cu negustorii din Transilvania, a primit carte de la ei să trimită 2000 capete vite mari (boi și vaci). Atunci boierul a adunat toate vitele sale de pe moșii și le-a dat în primirea lui Teodor și a lui Covrea, ca să le ducă peste munte, la Hațeg. Înainte de a pomii cu vitele, boierul le-a fixat trei prețuri; și dacă nu va putea să le vândă cu nici un preț din aceste trei, să le întoarcă înapoi. Ei au pornit cu vitele pe valea Jiului și, ajungând între muntele Parângului, au poposit. Acolo Teodor și Covrea au întărit jurământul cu moartea, că dacă vor vinde vitele cu prețul cel dintâi, boierului să-l dea pe cel de al treilea, oprindu-i două părți din bani.

Ajungând cu vitele la Hațeg, li s-a împlinit dorința lor și au vândut vitele cu prețul întâi. Când s-au întors la boier au spus că de abia leau da cu prețul cel de al treilea, oprind două prețuri din bani. După aceasta Covrea nu se mai ținu de jurământul făcut cu Teodor și îi ceru lui Teodor să împartă banii. Teodor, văzându-se cu bani în urma jurământului făcut cu Covrea, a început să-și îndeplinească scopul său, organizându-se în mod secret. Atunci el veni la mine la Prejna într-o dumînică, frumoasă zi de primăvară, florar 20 1805, și mi-a

destăinuit toate planurile lui în casa mea, unde erau de față eu și prietenii mei: Zoican de la Balta, Petre Bălteanu și preotul Nicolae Macu din Costești, care este parohul bisericii. și în față lui am depus jurământul și am jurat cu mâinile pe cruce, ca acel care din noi se va lepăda sau trăda să fie jupuit de viu. Atunci am și pornit la lucru”³⁰.

În mod metodic, Tudor Vladimirescu a început să se pregătească pentru scopul său și să-l aducă la o mare amploare încă din anul 1805, după cum a scris Gheorghe Duncea:

„Îndată am început să întocmim cete de haiduci prin aceste locuri și am luat hotărârea de -a-mpreună cu Slugerul Teodor, ca să facem și o mică cârciumă în hotarul satului Balta, în drumul ce duce la Cerneți și drumul ce vine de la Baia de Aramă. și am numit ca vânzător la această cârciumă pe Petre al Preutesii zis Bălteanu, omul de încredere al nostru. Această cârciumă a fost făcută cu scopul de a aprovisiona cetele de haiduci cu mâncare și îmbrăcăminte și de a descoperi orice secret, care venea de la Cerneți sau Ada-Kaleh contra lui Teodor, sau a cetelor de haiduci. Tot la această cârciumă luau ei, haiducii, informații, când veneau sau treceau dijmarii greci după încasări de biruri și le țineau calea de-i omorau și le luau-banii, pe care îi lăsau la cârciumă.

Cetele de haiduci erau întocmite din țărani români, clăcași de pe moșile boierești de la câmp. îi luam din târgul Cerneților și îi aduceam aici, la munte și îi întocmeam în grupuri de câte 15 sau 20 și îi aşezam în ascunzișurile de pe lângă graniță, de unde puteau să dea lovitură în Banat, Transilvania și la noi dincoace. Aceste ascunzișuri erau: primul în pădurea din muntele Camăna. Acesta era sub îngrijirea preotului Nicolae Macu. Al doilea era în Tășna și [grupul] locuia în peștera Scărișoara, la poalele muntelui Ineletu-Mare. Aceștia erau în număr de 140; erau sprijiniți pe la toate trecătorile care duceau în Banat, (la) Rușava (Orșova), Ada-Kaleh, Baia de Aramă. și erau sub îngrijirea mea. Iar al treilea ascunziș al haiducilor panduri era la Vârfu lui Stan, deasupra satului Isverna. Erau la număr 89, care era(u) tot sub îngrijirea mea. Ei aveau fiecare comandirul lor, însă eu aveam numai grija de ei cu mâncare, îmbrăcăminte și le dam tot felul de știri și eram obligați de Slugerul Teodor să avem grija de ei, să nu cadă vreunul prins, fiind răspunzători. și trebuia ca noi să fim cu ochii în patru, să descoperim orice complot pus la cale asupra lor. Aceste cete de panduri jefuiau în stânga și în dreapta, omorau dijmarii greci, turci, dregătorii de toată mâna (și) le luau banii. (Jefuiau) și pe ciocoii români, care sedea mână în mână cu grecii, fără nici-o frică de

nimeni, din pricina ginerelui meu, căpitanul Bosoancă, care era căpitan de poterași al otcârmuirii pe lângă taftul (comandamentul) plaiului Cloșani. Când venea ordin de la isprăvnicat la taft la Baia de Aramă, ca să formeze poterile și să pornească după ei să-i prindă, atunci căpitanul Bosoancă îmi da mie de știre și eu anunțam cetele de panduri să se ascundă până trecea potera. Acești panduri erau de o credință nemaiînsemnată. Ei erau jurați, că nu lucrează decât pentru prea bunul și înțeleptul Sluger Teodor. Toți banii pe care îi luau din jafuri îi depuneau la mine și la preotul Nicolae Macu și la cărciuma făcută de Teodor.³¹

Între oamenii coordonați de Tudor se regăseau nu doar români, olteni, ci și cei ai prietenului său, revoluționarul sărb Karagheorghevici:

„La aceste cete se mai adăugau și cei 500 de panduri sărbi aduși de Slugerul Teodor din Serbia, care făcute au răscoală la anul 1806 contra turcilor, sub comanda lui Karagheorghievici, care era bun prieten al Slugerului Teodor.”³²

„Toate aceste cete de panduri se întocmeau primăvara și se despărțeau toamna, fiecare prin satele lor. Iar când venea primăvara, fiecare pleca din sat cu motivul că pleacă după lucru prin satele de la munte. De la despărțirea de toamnă lăsau vorbă unde să se întâlnească. Ei se întâlneau în anumite târguri. Aceste târguri de întâlnire erau pentru panduri sărbi Caroțin, la Verciorova și la Rușava (Orșova), iar pentru ai noștri la Cemeți, Baia de Aramă, Strehia. Se întâlneau și fără să se cunoască. Se cunoșteau pe un anumit semn între ei, căci care era pandur purta o floare ce-nfloarea primăvara, o iglice sau altceva, la al doilea nasture de la epângăea (haină, tunica). Si pe acest semn se cunoșteau și se-mpreunau acolo în târg și plecau la munte. De primăvara și până toamna era plin muntele de panduri, de la Verciorova până la Tismana. Din acești oameni și-a întocmit Slugerul Teodor armata lui pentru răzmerită.”³³

Am reprodus aici o mare parte a documentului scris și lăsat de Gheorghe Duncea ca un fel de testament moral al său. După istoricul Emil Vîrtosu, care a cunoscut și a reprodus o formă a acestui text lăsat de Gheorghe Duncea, acesta ar fi fost cea mai bună și mai corectă redare a vieții și muncii lui Tudor Vladimirescu pentru pregătirea și înfăptuirea revoluției din anul 1821.

Însemnat este că Gheorghe Duncea accentuează că Tudor a creat o alianță cu sărbii care se revoltau și ei împotriva stăpânirii Sublimei Porții. Aici trebuie arătat că Tudor a fost influențat și de legăturile pe care le-a avut în Hațeg cu Horea, care pregătea (când Tudor avea cca. 18 ani) marea răscoală din Imperiul

Habsburgic. Trebuie să se țină seama și de contextul internațional. În anul 1789 a izbucnit revoluția franceză. Ea a ajuns să provoace o răsturnare a vechilor valori cu caracter feudal. În același timp, în Europa, a început să circule lozinca masonică „libertate, egalitate, fraternitate”, adoptată de oameni care nu știau prea mult despre ea.

Tudor a mers pe o linie care avea două componente. Prima era o alianță cu eteriștii din Rusia, despre care el spera că urmau să-l ajute în lupta împotriva Sublimei Porții. A doua era componenta pur românească, ce trebuia să ducă la îndepărțarea fanarioșilor, revenindu-se la conducere pământeană.

În acest fel Tudor spera să înlăture sau să atenueze suferințele grave ale clasei de mijloc (moșnenii), împiedicată să se dezvolte și săracită. Profesorul Andrei Oțetea îndreptățit consideră că aceasta a fost caracteristica cea mai puternică a revoluției: problema națională. Oltenii nu ar fi acceptat niciodată o alianță cu grecii pe care îi urau, gândindu-se la fanarioți.

În condițiile de atunci, s-a folosit un pretext pentru a se încerca îndepărțarea lui Tudor care câștiga mult în prestigiul în rândurile clasei de mijloc și de jos din Oltenia. S-a încercat deci să fie acuzat, judecat și pedepsit pentru că ar fi luat o parte a banilor boierului Glogoveanu, în urma vânzării vitelor în Hațeg. Fusese o reclamație în acest sens a lui Covrea³⁴. Deși acesta din urmă se obligase, el nu era dispus să finanteze revoluția, ci dorea bani doar pentru el. În urma părei acestui Covrea, Tudor a fost judecat dar, în final, absolvit de vină. În mod absolut surprinzător pentru un neavizat, achitarea s-a petrecut cu complicitatea comandanțului turc din Ada-Kaleh, cumpărat de Tudor³⁵. În acest caz, cred că este necesar să reproducem ultima parte a întâmplării: Tudor a fost condamnat de pașă să fie dezbrăcat și legat de un copac în pădure. Dacă era mâncat de fiare, ar fi însemnat că e vinovat. Dacă scăpa, era nevinovat. Prietenii lui au înconjurat locul de la distanță și l-au apărat pe Tudor de fiare, timp de trei zile, cât a trebuit să stea legat. Când au venit turcii, l-au găsit în viață, acoperit de muște. Bașbuzucul turc aflat în fruntea akingilor a vrut să înlăture muștele. Tudor i-a spus să nu o facă: acele muște erau deja sătule. Dacă le alunga, veneau altele, flămânde, care s-ar fi hrănit din trupul lui. Ar fi fost dus apoi în fața boierului Ion Glogoveanu. Acestui i s-a reprodus pilda cu muștele a lui Tudor. Boierul l-ar fi pus mai departe logofăt peste moșiile sale, căci dacă ar fi numit altul, nesătul, acela l-ar fi furat cu adevărat.

După acest episod, în anul 1806, Tudor, împreună cu Gheorghe Duncea, au hotărât să ridice o biserică în satul de unde era tatăl lui Tudor, Constantin Ursu și unde locuia Gheorghe Duncea și copilărise Tudor. Dar exact în acel an izbucnise răscoala sârbilor împotriva Sublimei Porții:

„Atunci Slugerul Teodor a trecut în Serbia, sub motivul de a căuta un maistor pentru a construi o biserică. În acest timp, Teodor ia parte la răzmerița sârbă. După înfrângerea lui Kara-Gheorghievici de către turci, Slugerul Teodor ia 500 de răsculați sârbi înarmati și-i pune sub comanda lui harambașa Pavel Pavlovici și i-a trecut Dunărea noaptea, între Verciorova și Gura-Văii, pe 90 de luntri, și au luat-o pe Matorățu în sus, pentru a merge în satul Prejna. În acest timp, turcii, observându-i, i-au urmărit până în satul Costești. Acolo s-a încins o luptă între sârbi și turci. Sârbii fiind respinși și harambașa rănit, înspre seară s-au închis în biserică din sat și prin casele din apropierea bisericii. În timpul nopții, sârbi au făcut găuri prin acoperișul bisericii și al caselor, pentru a se putea apăra contra turcilor.

Turcii s-au organizat și în ziua următoare au pornit să scoată pe sârbi din biserică și de prin case, ca să-i măcelărească. În acest scop, turcii au dat ordine în sat ca toți locuitorii să iasă cu câte o blană (scândură-n.n.) lafă și groasă și să meargă cu blana înainte, iar turcii, ascunși după oamenii cu blanele, să înainteze spre biserică și înspre casele unde erau sârbii ascunși. Oamenii din sat au fost învățați însă de Slugerul Teodor, care era ascuns la preotul Macu, să nu-l vază turcii, ca să înainteze cu blanele înainte, până când ajung în apropierea bisericii, așa încât sârbii să poată trage bine din biserică și de prin case. Atunci să se impiedice și să cadă jos cu blana dinaintea turcilor, iar turcii de la spatele lor, rămași în picioare, să poată fi măcelăriți de sârbi.

Cu astfel de plan, turcii au fost respinși și omorâți până la unu. Aceia care au mai scăpat cu viață, în retragerea lor, au dat foc satului de necaz. Și a ars complet de la un capăt la celălalt. În urmă, acești sârbi au fost aduși la Prejna și împărțiti în cete de panduri, prin acești munți și care jefuiau pe ciocoi, pe greci și pe turci. Tot cu acești sârbi a venit și Kara-Gheorghievici, comandirul răzmeritei sârb, care fugise de frică să nu cadă în mâinile turcilor. După o săptămână de odihnă la Prejna, a fost adus în taină la Slugerul Teodor, întovărășit de cățiva panduri români. Și i-a dat în primire generalului rus, care este șeful sfatului boieresc de la București, în această vreme, în locul domitorului Ipsișlante, care să-l treacă în Rusia, pentru a-l scăpa de turci.”³⁶.

Terminând confruntarea cu soldații cu turban cu o victorie împotriva acestora și cu salvarea lui Karagheorghievici și a unei părți a oamenilor acestuia, exfiltrăți cu ajutorul lui în Rusia, Tudor a considerat că are un moment de liniste și a început construirea bisericii din Prejna, împreună cu Gheorghe Duncea. Momentul începutului este situat tot în anul 1806, finalizarea în 1808. Până atunci, satul Prejna avea o biserică veche și roasă de vreme, fiind nevoie de una nouă.

„Această biserică a fost ridicată cu materialele din proprietatea mea; varul și piatra au fost scoase de mine, bârnele de construcție au fost tăiate de panduri din Baia de Aramă, moșia lui Radu Muică, care o moștenise de la socrul său, Dobru Vomic, pe care moșie Slugerul Teodor a asuprit-o de la Radu Muică după războiul rușilor cu turci la anul 1814, fiind vătaf de plai al Plaiului Cloșanilor; și a donat-o bisericii la anul ... pentru faptul că Radu Muică era omul grecilor și al turcilor, stăpânitor ai țării.

De la prima piatră de temelie, unde Slugerul Teodor și-a îngropat sabia și eu inelul de la mână, a fost ridicată până la acoperiș cu cheltuiala mea personală, iar tencuitul și pictura, precum și toate odoarele sfinte dinăuntrul bisericii au fost cumpărate de Slugerul Teodor. La fel clopotul a fost cumpărat de Sluger de la Viena. Și Sfânta Evanghelie a cumpărat-o tot el din Brașov. Clopotul ni s-a ridicat de turci în acest an 1822. Biserica a fost terminată în anul 1806 și sfintirea ei s-a făcut în luna august, același an. Biserica a fost înzestrată cu pământ de Slugerul Teodor, în anul 1819, când era vătaf de plai în Cloșani.”³⁷

În continuare, Gheorghe Duncea a consemnat cum Tudor, împreună cu el a adunat trei mii de panduri și s-a înrolat în armata țaristă ca voluntar:

„După sfintirea bisericii, Slugerul Teodor a luat cei 3000 de panduri care [au participat] la sfintirea acestui locaș de închinare și am plecat cu toții, sub comanda lui, ca să ajutăm pe ruși la războiul cu turci. Am luat parte la luptele din jurul Calafatului, peste Dunăre, la Lom-Palanca și în munții Balcani. La Calafat și la Lom-Palanca am luptat cu cea mai mare viteză. Pentru meritele câștigate în acest război, Slugerul Teodor, comandirul nostru, a primit gradul de locotenent în armata rusă și a fost decorat de Marele Țar al Rusiei, care i-a dat și un regiment de cazaci ruși, pe care să-l aibă la îndemână întotdeauna. A mai căpătat învoie de la Marele Țar, ca toate armele pe care rușii le dăduseră pandurilor ca să lupte cu ele în război să rămână ale lui. Și-am mers cu el după terminarea războiului de le-am depozitat în Cernetj, la cula de la via Slugerului, în paza regimentului de cazaci.”³⁸

Tudor, după cum rezultă din cuvintele scrise de Gheorghe Duncea, dar și din documentele epocii, a fost mult apreciat de generalii ruși, între care s-a găsit și viitorul mareșal Mihail Ilarionovici Kutuzov. Datorită influenței rușilor a reușit să se mențină vătaf al plaiului Cloșani și după terminarea războiului, în 1814.

Aprecierile asupra lui Tudor din partea rușilor au fost o realitate, confirmând cele arătate de Gheorghe Duncea. Rușii au avut cuvinte foarte elogioase la adresa lui. Spre exemplu majorul rus Radicov a scris în mod edificator pentru a arăta calitățile de comandant militar ale lui Tudor.³⁹

Tudor și pandurii comandanți de el s-au afirmat strălucit în cursul războiului ruso-turc. În anii 1810-1811 ei au dus greul în luptele din fața Calafatului, unde i-au opriți pe turci veniți din Vidin să intre în Oltenia. Pandurii voluntari au fost echipați de generalul Isaiev în uniforme de cazaci și li s-au dat ca armament lănci lungi căzăcești (mazdrace), pistoale și săbii. Rezultatul a fost o victorie a celor 6000 panduri. Turcii au fost împiedicați să intre în Oltenia. Caracterul acestor lupte și victorii l-a determinat pe generalul M. I. Kutuzov să ceară la încheierea păcii din mai 1812 de la București ca Rusia să ia exclusiv Basarabia. Acest război, care pornise de la dorința țăruilui de a întinde hotarul Imperiului său până la Dunăre, cel puțin, nu a ajuns la rezultatul dorit. Armata rusă intrată în principatele dunărene cu dorința de a înainta către Istanbul a trebuit să se retragă repede, deoarece în 1812 a trebuit să înceapă lupta cu oștirea împăratului Napoleon I. În războiul ruso-turc dintre anii 1806-1812 Tudor Vladimirescu s-a format ca militar profesionist. El a luptat direct sub comanda unor generali ruși de mare valoare, ca Isaiev, Miloradovici, Zass, Kutuzov, Bagration etc. și a avansat în grad până la parucic (locotenent). Alături de el s-au ridicat și alți capitanii ai pandurilor ca Nicolae Gigărtu (Gigurtu), Ion Solomon, serdarul Vîișoreanu, Nicolae Boboc, Constantin Surdul, Ghiță Vârțanu, Dumitru Gârbea, Ioniță Cegănu⁴⁰. În această instrucție în armata rusă și luptă efectivă cu armata regulată în timpul războiului ruso-turc dintre anii 1806-1812 se găsește în cea mai mare măsură formarea militară a pandurilor care au luptat în timpul revoluției din 1821. Desigur că la aceasta se adaugă și dragostea lor de patrie. Să nu se uite niciun moment că imensa majoritate a pandurilor erau proveniți dintre moșnenii din Oltenia.

În anul 1814, Tudor a fost trimis la Viena⁴¹ de către boierul Nicolae Glogoveanu pentru a rezolva problemele juridice rezultate în urma morții acolo la 5/17 mai de fțizie probabil a soției lui Nicolae Glogoveanu, Elenco Glogoveanu, născută Ghica. Pentru Tudor călătoria a fost foarte importantă. A ajuns în capitala Imperiului

Austriac în timp ce acolo se desfășurau lucrările Congresului de la Viena care urma să stabilească situația Europei după înfrângerea și înălțarea împăratului Napoleon I al Franței. Sigur, Tudor care știa limba germană, dialectul austriac, învățat în timpul comerțului din Transilvania, a înțeles ce vorbea lumea de pe stradă. Sigur a citit ziarele care circulau atunci în Viena. În orice caz, cele văzute în capitala Imperiului Habsburgic i-au întărit convingerea lui de a lupta pentru îndepărțarea grecilor fanarioți din țara sa. și la revenirea în țară a avut un timp din nou relații cu Nicolae Glogoveanu, împreună cu care copilarise și învățase. Un timp a poposit la Cernetei unde și-a întărit cula și a continuat să strângă arme pentru pregătirea pandurilor. O parte dintre arme el le avea de la ruși. Căci aceștia îi permisese să păstreze armele pe care le folosiseră în timpul războiului dintre anii 1806-1812⁴².

Tudor, cu perseverență obstinată, a acționat mai departe pentru a-i menține pe panduri ca o forță de luptă paramilitară, având grijă de oamenii săi, după cum scrie Duncea:

„Slugerul Teodor era un om drept. El a fost un dârzi apărător al țărănilor și un dușman neîmpăcat al ciocoilor care erau uniți cu grecii. El nu putea să rabde niciodată neleguiurile porneite contra noastră. Cât a fost vătaf de plai aici în Cloșani, mergea întotdeauna pe jos sau călare până la București la cinstita cărmuire pentru a ne apăra drepturile noastre, ale țărănilor, când ni se făcea vreo nedreptate.

Arăt aici un fapt întâmplat înainte de răzmeriță la anul 1819 luna iunie, nu în minte ziua tocmai, atunci când era vătaf de plai al Cloșanilor. Slugerul Teodor, venind într-o zi de la cărciuma sa din Dealul Natamenia, hotarul Balta spre satul Prejna, și ajungând în lunca Prejnii, a văzut o ceată unde un proprietar, și anume Ilia Chelcea, care este din acest sat și care avea oameni la cosit pe moșia lui, își luase cățiva, întrerupând cositul, ca să bată un cioban, care își păștea caprele mai la vale pe zăvoi, pentru faptul că căinele ciobanului se-nclăstase cu al proprietarului, omorând căinele luând și pe cioban la bătaie. Ciobanul, văzând pe Slugerul Teodor, care trecea călări pe șosea, i-a raportat cum s-a întâmplat acest fapt. Slugerul i-a chemat pe toți acei cositori împreună cu proprietarul la Prejna, pentru ca să stabilească a cui este vinovăția.

Constatându-se că vină este a lui Ilia Chelcea, a dat ordin căpitanului Bosoancă să-l ridice de aici și să-l ducă la taft la Baia de Aramă, să-l închidă acolo. Ilia Chelcea, văzându-se închis, i-a cerut Slugerului Teodor să-l ierte. Slugerul i-a spus că, dacă vrea să-l ierte, să nu-l

mai dea în judecată la cinstita cârmuire, să plătească ciobanului câinele și să se împace cu el pentru bătaie. Totodată, i-a mai cerut ca acea proprietate unde au cosit oamenii să i-o vândă direct lui, adică Slugerului Teodor, pentru că-i face trebuință să înzestreze biserică din Prejna, ctitoria lui, cu ea.

Ilia Chelcea, vrând-nevrând, a trebuit să se împace cu ciobanul și să vândă acea moșie Slugerului Teodor, pe care a și donat-o bisericii. În acest mod a înzestrat Slugerul Teodor biserică cu două moșii, una de la Radu Muică și una de la Chelcea, prin două acte de donație scrise de mâna sa⁴³.

Attitudinea lui Tudor Vladimirescu în acel moment a întărît credința că era un om drept. El nu admitea să fie batjocorit și jefuiți oamenii de rând, fără apărare, de ciocoii care se ridicaseră folosind căi necinstitite. Rezolvând acel incident, Tudor Vladimirescu a impus ciocoilului să-i vândă lui moșia pe care dealfel deținătorul ei anterior o luase fortuit de la țărani. Apoi Tudor a luat cele două moșii, cea de la Radu Muică și de la Ilia Chelcea, dar nu pentru sine însuși. El le-a donat bisericii ctitorită de el în Prejna. Astfel, ctitoria lui și a lui Duncea a fost înzestrată cu două trupuri de moșii, afară de celelalte danii ale ctitorilor.

Tudor nu a uitat să se preocupe neîntrerupt de panduri. În vara anului 1820, el a convocat o adunare a acestora. Pandurii urmău să se strângă la cula lui Tudor din satul Cerneti. Îi chema acolo folosind un semnal, un cântecel fredonat în toată Oltenia, în special de femei. El se termina cu versurile: „Nu la munte hoților/ La ciocoi pandurilor”. Pandurii au venit în număr mare la cula lui Tudor din Cerneti. În ea erau depozitate arme lăsate lui Tudor de armata rusă la retragere în anul 1812, precum și alte arme, cumpărate de el însuși. Tudor i-a împărțit pe oamenii săi în două grupări: prima sub comanda sa, a doua sub comanda polcovnicului aflat în fruntea unui regiment de cazaci. Acesta era venit să lupte alături de Tudor. A treia unitate a fost formată de Tudor din panduri și sărbi veniți să lupte alături de el. În total acest al treilea grup număra aproximativ 1000 oameni pe care Tudor i-a pus sub comanda căpitanului sărb veteran Pavel Pavlovici. Lângă acesta a fost trimis căpitanul Gheorghe Duncea, care trebuia să-l ajute, căci vorbea sărbește și rusește.

A urmat o luptă cu niște unități turcești aflate sub comanda pașei din insula Ada-Kaleh. Tudor și pandurii lui, împreună cu regimentul de cazaci, în 6 august 1820 au înfrânt trupele turcești în lupta de pe Dealul Cireșu, în apropiere de Mănăstirea „Verciorova” și de râul Bahna. Acolo se găsea hotarul cu Imperiul Habsburgic⁴⁴.

Deci se poate considera că cel puțin din anul 1820 prin aceste lupte cu turci și prin altele mici

din Oltenia, practic a început revoluția sa care să desfășură în anul 1821.

În noiembrie 1820 Tudor a trebuit să plece în București, deoarece în fața Divanului avea un proces cu marele boier oltean Nicolae Glogoveanu. Acesta îi distrusese o moară pentru a-și construi el alta⁴⁵.

Dar nu doar procesul a fost motivul șederii sale în București vreme de două luni. În timp ce se găsea în capitala Țării Românești, în casa marelui boier grec eterist Constantin Samurcaș, vechi cunoscut de-al lui, Tudor a participat la o serie de întâlniri și discuții ale fruntașilor consulatului rus și ai Eteriei din Țara Românească. Din analiza actelor și a relatărilor eteriștilor, precum și ale celor ale lui Naum Râmniceanu (istoric al revoluției din 1821, contemporan deloc favorabil lui Tudor) și ale lui Ștefan Scarlat Dăscălescu (secretar al lui Ioan/Gheorghe Tipaldo, protomedic și caimacam al Craiovei, în 1821), contemporan cu evenimentele, s-a putut conchide că lui Tudor nu i s-a dezvăluit că adevăratul scop al Eteriei constă doar în eliberarea Greciei și nimic în legătură cu ajutorarea țărilor române. Dacă Tudor ar fi aflat aceasta, atunci nici el și niciun oltean nu ar fi acceptat o alianță cu Eteria. Cei trei mari boieri caimacamii, Grigore Brâncoveanu⁴⁶, Grigore Ghica și Barbu Văcărescu, împreună cu Alexandru Ipsilanti au decis să-l desemneze pe Tudor ca singurul om potrivit pentru declanșarea și conducerea revoluției în Valahia, care să pornească din Oltenia – deoarece acolo era forța militară a lui Tudor. Aceasta se dovedise un excelent comandant militar în timpul războiului ruso-turc dintre anii 1806-1812, ceea ce-l determinase pe țar să-i dea gradul de porucic (locotenent), să-l decoreze cu ordinul Sf. Vladimir, să-i dea un inel cu semnatura lui, să-i lase armele rusești în Oltenia în cula de la Cerneti, să-l ajute cu un regiment de cazaci aflat în Oltenia. În același timp, Tudor îi organizase ani de zile pe panduri într-o adevărată armată instruită – iar aceștia ascultau numai de el, obținuse cu ei victorii în confruntările armate cu turci încă din 1806 și până în 1820. Și, mai presus de toate, se pregătea de mulți ani ca oricând să se ridice la luptă cu succes împotriva ciocoilor. Prin termenul de ciocoi, Tudor, ca oltean neaoș, născut în Gorj, îi înțelegea în special pe arendașii greci, dar și pe cei care pactizaseră cu aceștia. El făcea parte dintre oltenii care-și iubeau țara, nu îi suportau pe cei veniți să-i exploateze și, mai mult, acționa concertat împotriva acestei stări de fapt.

Domnul Țării Românești, Alexandru Suțu, bătrân și bolnav, a murit la 15/27 ianuarie 1821. A

fost înmormântat în Biserica Sf. Spiridon Nou din București. La două zile mai târziu, la îndemnul celor trei mari boieri Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica și Barbu Văcărescu, Tudor Vladimirescu a plecat către Oltenia pentru a declanșa revoluția. Cei trei mari boieri făceau parte din conducerea provizorie a țării, erau caimacami. Ei gestionau țara după moartea domnului, până la numirea altui ocupant al tronului. Ca urmare din tot grupul de boieri desemnați chiar de domn drept comitet provizoriu de ocârmuire⁴⁷ ei erau cei mai importanți. Lui Tudor i s-a dat o gardă de 25-40 arnăuți domnești, comandanță de căpitanul eterist Dimitrie Macedonschi. Tudor a plecat cu ei spre Oltenia prin Pitești, Ocnele Mari, Tismana. A mers foarte repede, căci a parcurs tot drumul în patru zile, deși era iarnă. Acolo, la Tismana, a hotărât să citească proclamația către popor, cunoscută sub numele de Proclamația de la Padeș. Către el au început să vină panduri, ca la un semn. Dar și multă populație în ajutor. Revoluția era declanșată.

Alegerea lui Tudor din Vladimir – Gorj în calitate de viitor fruntaș sau mai bine spus de conducător al revoluției din Oltenia mă determină să mă opresc aici cu comunicarea mea. Precizez o dată în plus că tema aleasă de mine în cazul de față este Gorjul, gorjenii și formarea lui Tudor Vladimirescu. Or în rândurile anterioare am arătat că el este născut în Gorj, în satul Vladimir (u), a copilărit alături de mama sa Ioana născută Bondoc în satul ei natal, avea mai mulți preoți și călugări în familie, a învățat să scrie de la călugări. Astfel a dobândit spiritul de dârzenie, de încăpățânare creatoare, de apărător al dreptății tipice gorjenilor.

În aceste condiții, bărbatul înalt, cu părul castaniu-blond, cu ochii albaștri de culoarea cerului, cu mustață blondă⁴⁸ poate fi considerat deplin format atunci când i s-a cerut să conducă revoluția din Oltenia, ceea ce era scopul pentru care el se pregătise atât timp.

Aici mai sunt obligat să relev câteva amănunte asupra morții lui Tudor. Ele nu se găsesc în alt izvor cunoscut⁴⁹. Ceilalți autori care scriu despre pierdea lui Tudor au relatat ipoteze deoarece nu au găsit însemnări ale unor oameni care au văzut direct asasinarea lui Tudor.

Gheorghe Duncea a înregistrat direct ce i-a povestit ginerele său, căpitanul de poterași Bosoancă „al otcârmuirii pe lângă acest taft al Plaiului Cloșani”:

„După cum spune căpitanul Bosoancă, ginerele meu, care a fost față până a omorât pe Sluger, se vede că el a avut o moarte mult mai grea de cum a fost a lui Horia și Cloșca din Transilvania.

Ei spune că Slugerul a fost vândut de unul din căpitanii de panduri, lordache, care călcaseră

jurământul și, în timpul răzmeritei, cât au stat în tabără la Cotroceni, s-au dedat la omoruri și tâlhării prin București și prin împrejurimi. Iar Slugerul Teodor, după ce a primit jurământul de credință din partea boierilor țării, a făcut un sfat care să judece pe toți acei care au făcut asemenea fapte din capul lor, fără ca să știe cineva.

Unii dintre aceștia au vândut pe Teodor și l-au dat în mâna căpitanului lordache, care era în oștirea lui Ipsilante. Căpitanul Bosoancă, de îndată ce a văzut că Teodor lipsește dintr-o ei, i-a dat în gând că a fost prins de cineva. Lor li s-a spus că s-a dus să se înteleagă cu Ipsilante la Târgoviște, ca să se unească să plece cu toții contra Turcilor, din nou spre București; iar pandurii să aștepte acolo liniștiți, că Slugerul vine cu Ipsilante, cu oștirea lui, și face legătura cu pandurii aici. Atunci căpitanul Bosoancă a luat zece panduri cu el, s-au schimbat de haine și au luat haine de călugări pe ei și au plecat a doua zi la Târgoviște, să vază ce e cu Teodor. Acolo când au ajuns, au găsit pe Teodor prins în mâinile grecilor lui Ipsilante, care l-au luat afară din Târgoviște, l-au legat cu mâinile la spate, l-au desbrăcat în piele și l-au crăpat cu un iatagan pe burtă, trăgându-i mațele din el cu sucala de viu.

Așa i-a fost moartea Slugerului Teodor, pe care eu nu i-am văzut (-o), dar o scriu aici, aşa după cum mi-a spus-o ginerele meu, căpitanul Bosoancă și el fugit în Transilvania, de două luni de zile.”⁵⁰

Foarte posibil ca aceste informații singulare despre asasinarea barbară a lui Tudor Vladimirescu să fi fost ultimele furnizate de Gheorghe Duncea. Scriu acestea deoarece într-un act datat 12 decembrie 1822, Nicolae Zoican din Balta și el foarte apropiat colaborator al lui Tudor, se plângea marelui boier Nicolae Glogoveanu, ispravnic al Județului Mehedinți, că nu a primit niște bani datorați lui de către Constantin Duncea, fiul lui Gheorghe Duncea. Aflăm din document că Gheorghe Duncea era girant al împrumutului. La scadență, acesta oferise în schimb parte din moșia sa, solicitând totodată o amânare până la venirea împrumutatului din Imperiul Habsburgic. Nicolae Zoican aflase însă că Gheorghe Duncea fusese ucis de niște hoți, iar fiul lui nu era de găsit în țară. În consecință, Zoican cerea ca rudele din țară ale lui Gheorghe Duncea, în speță un ginere care trebuie să fi fost exact căpitanul Bosoancă, să fie chemate pentru a plăti datoria. Din acest act rezultă clar că, aşa cum se aștepta, în anul 1822, a dispărut autorul acestui act-testament referitor la Tudor Vladimirescu⁵¹.

Oamenii din Oltenia nu l-au uitat pe Tudor Vladimirescu. Locuitorii din județul Mehedinți,

alăturat Gorjului, unde a stat mulți ani Tudor, unde a avut cula în satul Cernetă, au decis să-l imortalizeze în piatră. Au ridicat o frumoasă statuie din piatră la Padeș. Era localitatea unde simbolic el a pomit revoluția. Statuia a fost ridicată la inițiativa comitetului școlar din Padeș, condus de învățătorul N. I. Spineanu. A fost adoptat proiectul arhitectului State Baloșin, fiu al satului⁵². Monumentul a fost inaugurat în anul 1934.

Nu pot să încheie aceste rânduri fără a mulțumi profesorului Dinică Ciobotea din Craiova și profesorului Tudor Rățoi din Drobeta Turnu-Severin pentru informațiile oferite cu dărmicie și largheță prietenească oltenească. De asemenea, mulțumesc soției mele pentru ajutorul neîntrerupt, plin de abnegație dat în timpul scrierii rândurilor de mai sus.

În anul 2021, s-au împlinit 200 de ani de la revoluția condusă de Tudor Vladimirescu. Tot acum se comemorează două secole de la asasinarea lui. Pentru evocarea formării lui Tudor Vladimirescu, am folosit un document puțin utilizat – testamentul moral al jupanului Gheorghe Duncea. Actul este important deoarece jupanul Gheorghe Duncea l-a cunoscut pe Tudor Vladimirescu tot timpul vieții acestuia, din copilărie până la moarte. Acest act a precizat anul nașterii lui Tudor, locul nașterii, modul în care a învățat să scrie și să citească, legătura lui cu Horia din Albac, conducătorul răscoalei țăranilor transilvăneni din anul 1784, primirea celor dintâi mici boierii, formarea ca militar în armata rusă, în timpul războiului rusu-turc dintre anii 1806-1812. Atunci generalii ruși l-au apreciat, iar țarul l-a decorat cu ordinul Vladimir și i-a dat un inel pe care era semnatura lui și l-a înaintat la gradul militar de parucic. După război, între iunie și decembrie 1814 a fost la Viena pentru a rezolva treburile Elencăi Glogoveanu. Atunci a cunoscut atmosfera din capitala Imperiului Habsburgic. Scopul lui principal era lupta pentru îndepărțarea grecilor din fruntea Țării Românești și eventual a Moldovei. A ajuns din nou la București în noiembrie 1820. Atunci a luat legătura cu marii boieri care conduceau țara. Domnul grec Alexandru Suțu era bătrân și bolnav. În ziua de 15/27 ianuarie 1821 domnul Alexandru Suțu a murit. Trei mari boieri eteriști, Grigore Brâncoveanu, Ghica, Văcărescu i-au cerut să declanșeze revoluția în Oltenia. Tudor Vladimirescu era pregătit de mult timp. A plecat spre nordul Olteniei și în patru zile a ajuns la marea mănăstire Tismana. De acolo a convocat forța lui paramilitară, pandurii și a chemat poporul la luptă. Aici trebuie să încheie comunicarea mea. Rămâne un singur punct pe care îl lămurește

testamentul lui Gheorghe Duncea. El a înregistrat ce i-a povestit nepotul său, ginerele său, căpitanul Bosoancă. Aceasta a povestit că deghizat fiind a mers să vadă ce se întâmplă cu Tudor Vladimirescu. Așa a văzut cum Tudor Vladimirescu a fost luat de un grup de eteriști și dus la marginea Târgoviștei. Acolo stomacul i-a fost despăgubit de un iatagan. Apoi intestinele i-au fost smulse afară cu o sucă. În amintirea marelui erou al poporului român, s-a ridicat un frumos monument din piatră pe câmpul de la Padeș după proiectul arhitectului State Baloșin.

FOTO 1: Tudor Vladimirescu și Gheorghe Duncea cu soția acestuia din urmă. Portretul votiv a fost realizat pe ușa Bisericii din Prejna, jud. Mehedinți, 1808, de zugravul Gheorghe Siciof (Ghiță Zugravul) din Ploștina. În prezent se află la Muzeul Național de Artă, Galeria de Artă Veche Românească. Același pictor a realizat și catapeteasma, existentă și azi. Specificul pictării bisericii inițiale este că era executată pe panouri din lemn.

NOTE

1. Cf. Andrei Oțetea, *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*, Ed. Științifică, București, 1971, passim.

2.. D. Iscru, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*, Ed. Albatros, București, 1982, passim; Mircea T. Radu, *Tudor Vladimirescu și revoluția din Țara Românească*, Editura Scrisul Românesc, 1978, passim.

3. Cf. Rada Davidescu, *Memoriul lui Gheorghe Duncea din Prejna-Mehedinți, privitor la Tudor Vladimirescu*, „Drobeta”, 1978, p. 154-169; *Memoriul lui Gheorghe Duncea din Prejna, Mehedinți, privitor la Tudor Vladimirescu*, în *Izvoare narrative privind revoluția română de la 1821*, vol. I, ed. îngrijită și alcătuitură de Ion Pătroiu, Vladimir Osiac (coordonator), Dinică Ciobotea, Gabriel Croitoru, Tudor Nedelcea, Stela Rădulescu, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2001, p. 33-51 (în continuare, voi folosi această din urmă ediție, citată *Memoriul lui Gheorghe Duncea 2001*).

4. Cf. Rada Davidescu, *op.cit.*, p. 156.

5. Cf. Emil Vîrtosu, *Mărturii noi din viața lui Tudor Vladimirescu*, Cartea Românească, București, 1941, passim.

6. Cf. A. Oțetea, *op. cit.*, p. 115 a arătat că a existat un pandur executat, al cărui trup a fost expus de turci, având pe piept un bilet. Pe acel bilet scria că „trădătorul” Tudor Vladimirescu este „fils de Marischko” adică fiul lui Marișcu. Aceeași mențiune „Fils de Marischko” se regăsește și într-un document publicat în *Documente privind*

istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne, vol. 2, Ed. Academiei, București, 1959, p. 573-574; Ileana Cioarec, *Boierii Glogoveni*, Editura Alma, Craiova, 2009, p. 142-143 arată că Lațcu și Ioan Merișescu erau veri cu Tudor Vladimirescu după cum rezultă dintr-un document de judecată din 16 mai 1818. În finalul paragrafului cu această informație autoarea îl citează pe A. Oțetea, *op. cit.*, p. 133, deși acesta nu publică documentul menționat de dna. Cioarec și nu se referă la rudenia dintre Lațcu, Ioan Merișescu și Tudor Vladimirescu. Într-un document din 10 ianuarie 1777 se arată că Milco Băiașul (din sec. XVII) ar fi fost numit și Merișescu (cf. Gh. Cront și col., *Acte judiciare din Tara Românească 1775-1781*, Ed. Academiei, București, 1973, doc. nr. 240 din 10 ianuarie 1777, p. 261-262). Dinică Ciobotea și dna. Aurelia Florescu, bazându-se pe documentul din 10 ianuarie 1777 unde se vorbește de Milco Băiașul=Merișescu au scris că verii lui Tudor Vladimirescu, Lațcu și Ioan Merișescu, erau urmașii lui Milco Băiașul=Merișescu (cf. Dinică Ciobotea, Aurelia Florescu, *Repere genealogice privind familia boierească Glogoveanu din Mehedinți*, în „*Portile de Fier*”. Revistă de istorie și cultură, anul XV, nr. 21, 2015, p. 9); De aici, autori consideră că Milco Băiașul, Cornea Brăiloiu și familia Glogoveanu erau cu toții înruditi: „*la Baia de Aramă județul Mehedinți unde Glogoveanu avea parte în moșie în anul 1699 când marele ban Cornea Brăiloiu era cunoscut în calitate de ctitor al bisericii din sat alături de Milco Băiașul. (...) Calitatea de ctitor ai bisericii zidită pe moșia stăpânită de Glogoveni îi atestă a fi înrudită*”. Din punct de vedere al dreptului medieval însă nu este o dovadă de rudenie stăpânirea unei moșii de către două sau mai multe persoane și nici ctitorirea unei biserici de către mai multe persoane împreună. În multe cazuri este o simplă asociere a acelor persoane datorită unor interese de moment care variază de la caz la caz. Trebuie precizat că biserică Mănăstirii Baia de Aramă a fost ridicată pe o parte a moșiei care aparținea marelui ban Cornea Brăiloiu. Această situație a fost constată și de domnul sfânt și martir Constantin Basarab Brâncoveanu (1688-1714), care a venit în Baia de Aramă în 11 iunie 1695. Cu acel prilej, domnul a sănționat înălțarea bisericii Mănăstirii Baia de Aramă. A dăruit totodată 300 de taleri pentru noua construcție și a înzestrat-o și cu mobilier și i-a întărit partea de moșie dată de Cornea Brăiloiu. Nu este obligatoriu ca, dacă moșia de la Baia de Aramă era împărțită între marii boieri Cornea Brăiloiu și Glogoveanu, cei doi să fi fost neapărat rude. Deasemenea, nu se poate spune, în absența altor dovezi, că Milco Băiașul care era

sârb de origine, venit în Tara Românească în sec. XVII, ar fi fost obligatoriu rudă cu marele boier român oltean Cornea Brăiloiu. Ctitorirea de cei doi a lăcașului de cult de la Baia de Aramă nu este neapărat un argument pentru rudenie, în lipsa coroborării cu alte dovezi. Despre mănăstire și biserică Baia de Aramă, v. R. St. Vergatti, *The Church of the Baia de Aramă Monastery between the truth and the treasure hunters' fantasy*, în „*Caiete ARA*”, nr. 11/2020, p. 5-14. Însă, având în vedere rudenia dintre Tudor Vladimirescu și Lațcu și Ioan Merișescu, veri, se poate considera că tatăl lui Tudor Vladimirescu era corect indicat de turci drept Marishcko, adică Marișcu / Merișescu, prenumele Constantin, deci Constantin zis Ursu, Merișescu. Chiar dacă Merișestii aceștia erau mici boieri, nu este imposibilă situația lor atunci între moșneni, aşa cum se consideră că era Tudor Vladimirescu; a se vedea și Aurelia Florescu, *O identitate necunoscută a lui Tudor Vladimirescu*, art. în mss., oferit de prof. Dinică Ciobotea, căruia îi mulțumesc și pe această cale.

7. Prof. A. Oțetea, *op. cit.*, p. 114-115, a arătat documentat că nu este sigur că se trăgea din satul Prejna, ci era o posibilitate.

8. Cf. Dinică Ciobotea, *Notă privind moșnenii în revoluția din 1821*, în „*Analele Universității din Craiova*”, Seria istorie, an VIII, nr. 8, Craiova, 2003, p. 109-115; idem, *Moșnenii în revoluția din 1821*, în Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *Tudor Vladimirescu, Studii și documente*, Ed. Sitech, Craiova, 2011, p. 193-198.

9. Cf. A. Oțetea, *op. cit.*, p. 115.

10. f. C. D. Aricescu, *Istoria revoluției române de la 1821*, Editura Tipografiei române G. Chițu și I. Theodorian, Craiova, 1874, p. 14.

11. C. Aricescu, *Acte justificative la istoria revoluției române de la 1821*, Editura Tipografiei române G. Chițu și I. Theodorian, Craiova, 1874, p. 12-13; D. Bodin, *Tudor Vladimirescu*, în Figuri revoluționare române, București, 1937, p. 79; idem, *Răscoala din 1821*, III, p. 429, n. 1.

12. *Memorialul lui Gheorghe Duncea* 2001, p. 34.

13. Bălașa fiica lui Vlăduț Gâlcescu din Gorj apare într-un document publicat de Toma G. Bulat, *Noi documente privind bunurile ramase de la Tudor Vladimirescu*, în „*Studii. Revista de istorie*”, t. 24, 1971, nr. 1, doc.nr. VII din 12 februarie 1832, p. 38.

14. Cf. N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. VI. Cărți domnești, zapise și răvașe, partea II, Ed. Ministerului de Instrucție, Stabilimentul Grafic I. V. Socec, București, 1904, doc.nr. 301, jalbă din 1821 a Bălașăi, soția lui Papa vîstierul, p. 517; doc. nr. 303, 1824, Jalbă de la Bălașa, soția răposatului Vîsteriu Papaa sudu Gorj, p. 517-518.

15. Cf. C. D. Aricescu, *Istoria revoluției...*, ed. cit., p. 14 spune că era născut în 1821; A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în țările românești 1821-1822*, Institutul de Studii și Cercetări Balcanice, Seria istorică, nr. 5, București, 1945, p. 84-85; Idem, *Tudor Vladimirescu*, ed. 1971, ed.cit., p. 117, 129, 130);
16. Cf. E. Vîrtosu, *Mărturii noi din viața lui Tudor Vladimirescu*, Cartea Românească, București, 1941, doc.nr. 55 din 6 mai 1832, p. 95.
17. D. Aricescu, *Istoria revoluției...*, ed. cit., p. 14, N. 3.
18. Cf. C. D. Aricescu, *Acte justificative...*, ed. cit., Nota (doc.), nr. VI, „Copie după diata lui Tudor când hotărâse să plece în Rusia”, aflată în posesia lui Ion Vladimirescu, p. 14-15.
19. Cf. G. D. Iscru, *op. cit.*, p. 35.
20. Cf. C. D. Aricescu, *Istoria revoluției...*, ed. cit., p. 14, care avea informația de la rudele lui Tudor rămase în satul Vladimiru, frații Golumbeni și Maria Dobromir, în vîrstă de 75-90 ani, veri cu Tudor Vladimirescu.
21. Casa în care s-a născut Tudor Vladimirescu există în satul Vladimir, Județul Gorj. Ea a fost refăcută în anul 1932 de arhitectul Iulius Doppelreiter, după o fotografie publicată la începutul sec. XX. Membrii familiei lui Tudor Vladimirescu au fost ani în sir în sec.XX și în XIX primari ai satului și conducători ai obștii țărănești. În prezent, casa este Casă memorială, fiind subordonată Muzeului Județean Gorj Alexandru Ștefulescu. Ghid în acest muzeu este o strănepoată a lui Tudor Vladimirescu, Angela Vladimirescu Băcanu, care locuiește „gard în gard” cu locuința-muzeu (pentru site-ul muzeului: <http://www.muzeugorj.ro/muzei-si-case-memoriale/casa-memoriala-tudor-vladimirescu/>, consultat 31 martie 2021).
22. A se vedea în acest sens scrisorile lui Tudor, publicate de Ioan Bianu, cum ar fi: Ioan Bianu, *Scrisoarea lui Tudor Vladimirescu c. Nicolae Glogoveanu, 25 Aug. 1915*, în Academia Română, Desbaterile, seria II, t. XXXIX (1916-1919), p. 9-11.
23. *Memoriul lui Gheorghe Duncea 2001*, p. 34.
24. Cf. Elena Udrîște, *Documente noi referitoare la Tudor Vladimirescu*, în Arhivele Olteniei, s.n., nr. 3, 1984, p. 125; D. Ciobotea, *Un portret necunoscut al lui Tudor Vladimirescu*, în *Portile de Fier. Revistă de istorie și cultură*, anul XV, nr. 21, 2015, p. 4 și N.1.
25. Elena Udrîște, idem, p. 127, 129; D. Ciobotea, *Un portret necunoscut*, p. 4, n. 2, 3.
26. Dinică Ciobotea, *Un portret necunoscut*, loc.cit., p. 5;
27. Biserica din Prejna a fost ctitorită din bârne din stejar 1808 de Tudor și Duncea și apoi sacrificată și refăcută complet din zid în anul 1859 (cf. Radu Crețeanu, *Biserici de lemn din raionul Baia de Aramă*, în „Mitropolia Olteniei”, 5-6, 1959, p. 301-302; Ioana Cristache-Panait, *Arhitectura de lemn din Județul Mehedinți. Studiu preliminar. Repertoriu*, în „Revista Monumentelor Istorice”, 1991, nr. 2, anul LX, p. 16-47, aici p. 17-18).
28. Pictura este executată pe lemn, reprezentându-i pe Tudor Vladimirescu și Gheorghe Duncea cu soția acestuia din urmă. Portretul votiv a fost realizat pe ușa Bisericii din Prejna, jud. Mehedinți, 1808, de zugravul Gheorghe Siciofi (Ghiță Zugravul) din Ploștina. În prezent se află la Muzeul Național de Artă, Galeria de Artă Veche Românească. Același pictor a realizat și catapetasma, existentă și azi. Specificul pictării bisericii inițiale este că era executată pe panouri din lemn (FOTO 1).
29. *Memoriul lui Gheorghe Duncea 2001*, p. 34-35.
30. Idem, p. 35-36.
31. Idem, p. 35-36.
32. Idem, p. 36.
33. Idem. p. 37.
34. A. Oțetea, *op. cit.*, ed. 1945, p. 74 N. 3 menționează că „tovarășul lui Tudor se cheme Băsica”.
35. Și prin intermediul lui Gheorghe Duncea, care aproviza garnizoana din Ada-Kaleh.
36. Idem, p. 38-39.
37. Idem, p. 40.
38. Idem, p. 40.
39. La 7 septembrie 1810, maiorul Radicov scria: „Tot timpul cât a fost bombardată cetatea, acum căzută, el (Tudor Vladimirescu, n.n.) s-a aflat la bateria din fața cetății și a înterrupt orice comunicație dintre garnizoana Cladovei și Ada-Kaleh. Cunoscând toate trecătorile din munți, a păzit interiorul Olteniei de incursiunile și jaful pandurilor turci și pretutindeni unde au apărut tâlharii, el a fost prezent și de bunăvoie mergea cu trupele la înfrângere și se întorcea totdeauna cu izbânda fericită. Toate informațiile cu privire la situația turcilor în aceste locuri, le avea prin spionii lui și cu cheltuiala lui” (citat de Aurel H. Golimas, *Ascensiunea lui Tudor Vladimirescu*, în „Mileniu”, Revistă de cultură, anul IX, nr. 39-40 (2006) p. 3).
40. Cf. A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în țările românești 1821-1822*, Institutul de Studii și Cercetări Balcanice, Seria istorică, nr. 5, București, 1945, p. 97.
41. Cf. Al. Bălăntescu, Ion Călin, Ion Popescu, *Documente noi în leăgtură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1954, Doc. nr. 3, Scrisoarea din 18 mai 1814, doc. nr. 4. Scrisoarea din 2 iunie 1814, doc. nr. 5

scrisoarea din 22 decembrie 1814 – toate ale lui Vladimirescu către Nicolae Glogoveanu; a se vedea și A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă*, ed.cit., p. 103-114.

42. Duncea, p. 40 pt arme

43. *Memoriul lui Gheorghe Duncea 2001*, p. 41.

44. Persoana care a copiat manuscrisul lui Gheorghe Duncea a folosit termenul de Imperiu Austro-Ungar. Aceasta arată clar că ceea ce avem la dispoziție este o copie târzie, căci Imperiul Austro-Ungar a apărut în anul 1867, deci mult după Tudor. Copistul a fost dominat de realitățile din vremea lui și nu a ținut seama de epoca în care a trăit Tudor Vladimirescu.

45. Cf. A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă*, ed. 1945, p. 83; idem, *Tudor Vladimirescu*, ed. 1971, p. 133.

46. Grigore Brâncoveanu, un om duplicitar în sens politic, era în același timp și șeful partidei proaustriace din Țara Românească.

47. Din acest comitet provizoriu de ocârmuire desemnat de domn la 15/27 ianuarie 1821 făceau parte Mitropolitul Dionisie Lupu, boierii Grigore Brâncoveanu, C. Crețulescu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, vîstierul Grigore Filipescu și marele postelnic Iacovache Rizu.

48. „*Fizionomia lui: om de statură mai înalt de cât de mijloc, talia bine proporționată, față blondă, mustață galbenă, părul castaniu, obrazul mai mult rotund decât oval, nici prea durduliu, nici slab, cu o mică bărbie, om nu urât; sta drept, tanțos; vorba brevă, răstătă și după facultatea lui destul de elocventă, aier de comandanț*” (descrierea lui Ștefan Scarlat Dăscălescu în 1821, cf. D. Bodin, *Tudor Vladimirescu*, în Figuri revoluționare române. Cinci conferințe ale Universității libere, publ.de Așezământul Cultural Ion C. Brătianu, XXVI, Cartea Românească, București, 1937, p. 60).

49. Am publicat articolul *Tudor Vladimirescu și pieirea lui în Târgoviște*, în „Caligraf”, anul XXI, nr. 16-17, 2021, p. 28-31, apărut datorită bunătății lui profesor Tudor Rățoi. În el am arătat cum contemporani cu Tudor Vladimirescu au înregistrat cele aflate din povestirile celor care au auzit despre asasinarea lui. S-a știut că a fost tăiat cu săbiile de eteriștii comandanți de săngerosul căpitan grec Vasilis Caravia și de oamenii lui. Probabil că nu a putut interveni căpitanul Bosoancă cu cei zece oameni ai lui deoarece erau prea puțini în față grecilor. Astăzi, în marginea Târgoviștei, pe drumul către Găiești, se înalță o troiță pe locul, unde tradiția arată că a fost omorât Tudor Vladimirescu. Am ținut să mai arăt aceste ultime informații oferite de căpitanul Bosoancă socrului său Gheorghe Duncea, deoarece ele lămuresc poate mai bine

soarta eroului național al românilor, Tudor Vladimirescu.

50. *Memoriul lui Duncea*, p. 50-51.

51. Plângerea lui Nicolae Zoican a fost publ. în Al. Bălăintescu, Ion Călin, Ion Popescu, *Documente noi în legătură cu răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu*, Craiova, 1954, doc.nr. 24, p. 62.

52. State Baloșin (1885-1953), arhitect, unul dintre cei 11 copii dintr-o familie de țăran sărac, născut în Negoești – care administrativ aparținea de Padeș, după ce a făcut școală primară în Baia de Aramă, a plecat în Craiova. Acolo a învățat la Colegiul Regele Carol I. În timp ce era la liceu a fost și pedagog și a dat meditații pentru a se putea întreține. Toată viața nu a uitat acei ani grei, când într-o traistă de acasă avea drept hrană numai o tură cu ceapă. După terminarea liceului a plecat la București și a s-a angajat funcționar la Ministerul de Finanțe, inițial ca desenator. În același timp s-a înscris și a urmat cursurile Școlii Superioare de Arhitectură. A devenit arhitect în anul 1915 și a înaintat pe scara ierarhică în Ministerul de Finanțe în această calitate. Acolo a lucrat toată cariera sa, pornind de la desenator, conductor arhitect, inspector al arhitecturii și director, până la pensionarea din anul 1945. A executat proiecte pentru Ministerul de Finanțe, pentru alte instituții publice și proiecte particulare. În București de exemplu a realizat, între altele blocul Creditul Minier, Blocul Ferekide, Blocul Wilson, Cișmigiu Palace dar și numeroase locuințe particulare. Totodată a reazliat locuințe pentru Societatea Astra din Brașov, pentru muncitorii de la fabrica de hârtie din Bușteni etc. A proiectat și locuințele familiei sale de la Padeș, Craiova, Băile Herculane. A fost autorul mai multor sedii de administrații financiare, vămi, case de odihnă ale salariaților din ministerul de Finanțe, a lucrat la planurile Ambasadei României din Sofia, la planul de sistematizare al Severinului și Galațiului. Alte mari realizări ale sale sunt monumentele eroilor din Primul Război Mondial – Mateiaș, monumentul eroilor de la Cerna din parcul municipiului Drobeta-Turnu Severin, mausoleul eroilor de la Giurgiu, monumentul eroilor de la Slobozia-Vlașca. și-a onorat locul de naștere prin monumentul Declarației de la Padeș dedicat lui Tudor Vladimirescu.

Prof. univ. dr. Radu Stefan Vergatti

Membru al Academiei Oamenilor
de Știință din România

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

BIBLIOTECA PUBLICĂ SPAȚIU INFORMAȚIONAL, EDUCAȚIONAL ȘI CULTURAL AL COMUNITĂȚII

Abstract

Biblioteca publică este instituția socială al cărei rol principal este acela de educa, informa și oferi posibilități de recreere membrilor comunității pe care o deservește. În timp, bibliotecile au devenit centre educaționale, culturale și informaționale care promovează diversitatea culturală și lingvistică susținând principiile egalității accesului la informație. Din punct de vedere istoric aceasta s-a constituit într-un pilon al informației și incluziunii în societate prin caracteristicile sale de bază: gratuitate, disponibilitate, accesibilitate.

În contextul informațional actual, biblioteca publică trebuie să își redefină misiunea și atribuțiile pentru a răspunde în mod pozitiv cerințelor tot mai diverse ale utilizatorilor. Astfel, au fost făcuți pași importanți în ultimii ani spre servicii și activități foarte diferite față de cum era percepția instituției în trecut, făcându-se eforturi de a se deschide spre un public tot mai divers. Există însă și voci care susțin că s-a pierdut din "spiritul" bibliotecii clasice în favoarea entertainment-ului mai ales sub influența principiilor marketingului sectorului privat. Problema nu trebuie percepță astfel, ci ca pe o deschidere în contextul în care concurența în mediul informațional a devenit una tot mai acerbă.

De asemenea, impactul noilor tehnologii ale informării a condus la înființarea unor servicii moderne, care presupun echipamente performante, acces la Internet și personal specializat. În altă ordine de idei trebuie subliniată importanța spațiului public fizic pus la dispoziție de biblioteca publică, spațiu care ar putea capacita comunitatea în a fi mai activă din punct de vedere civic, prin susținerea unui discurs public adekvat, într-un cadru ideal pentru exprimarea opiniilor diverse despre problemele sociale cu care se confruntă oamenii. Pentru a oferi un forum pentru discursul public în care să fie dezbatute problemele comunității, misiunea bibliotecii publice ar trebui regândită pentru a se putea îndeplini anumite standarde de incluziune.

Introducere

Biblioteca publică a devenit în ultima perioadă un spațiu informal, un spațiu unde oamenii vin să învețe ceva nou, să socializeze, să rezolve anumite probleme, să se informeze, să participe la evenimente culturale etc. În loc să "moară", cum i-au prezis foarte mulți, biblioteca publică s-a reinventat, devenind un loc al inovării, o instituție dinamică și flexibilă, care poate oferi utilizatorilor săi (persoane fizice sau instituții) o gamă foarte variată de servicii, toate acestea venind în întâmpinarea nevoilor diverse ale comunității. Astfel, aceasta este din ce în ce mai vizibilă, asumându-și, pe lângă rolul informațional, și pe acela de centru educațional și cultural. Bibliotecile publice pun la dispoziția comunității acel spațiu public necondiționat decât de posesia unui permis de acces la serviciile oferite, devenind "al treilea loc", complementar casei și locului de muncă sau școlii.

Toate aceste aspecte nu pot fi puse în practică fără a exista o cooperare bine gândită cu alți parteneri, și ei actori în mediul educațional și cultural: muzeu, centre de cultură, arhive, grădinițe, școli, universități etc. În ceea ce privește serviciile de bibliotecă, acestea trebuie gândite din perspectiva plus valorii, în sensul că trebuie să se țină cont de politicile culturale ale

comunității, oferind perspective de viitor tinerilor și copiilor, dar și garanția utilității pentru seniori.

Biblioteca publică-spațiu informațional

O problemă care a devenit de mare actualitate este aceea a accesului tuturor cetățenilor la informația corectă, un rol important revenindu-le instituțiilor publice și mass-mediei. Biblioteca publică face ceea ce a făcut întotdeauna, și anume oferă acces la informații care, sperăm, vor ajuta la formarea unui cetățean mai activ. Alfabetizarea informațională este înțeleasă în limitele a ceea ce biblioteca a făcut dintotdeauna: a învățat oamenii cum să folosească un catalog, care este diferența între sursele primare, secundare și terțiere, cum se organizează o bibliografie etc.

Serviciile de informare furnizate de toate tipurile de biblioteci fac parte din rolul tradițional asumat de aceste structuri de informare și documentare având un mare impact asupra comunității deservite: ajutor la găsirea unui de muncă, programe de formare, programe de voluntariat, servicii inovatoare pentru copii, ateliere de creativitate etc.

Biblioteca publică este o instituție de importanță strategică, fiind cel mai important serviciu civil de stocare și difuzare a informației dintr-o comunitate. Investiția în biblioteca publică înseamnă menținerea unei instituții civilizaționale cu un mare impact în educarea unei comunități. În lupta cu existența cotidiană, cea mai eficientă armă este informația, iar crearea unei comunități bine informate este una din atribuțiile esențiale ale bibliotecii. Abundența de informații disponibile datorită tehnologiilor complică situația persoanelor care nu știu cum să evalueze și să selecteze informația de calitate care poate fi transformată în cunoștințe. În acest context crește rolul bibliotecarului ca expert informațional iar bibliotecile devin din ce în ce mai importante în procesul de diseminare a informației în mediul comunitar.

Biblioteca publică- spațiu educațional

Întrebarea ridicată de specialistii în biblioteconomie este aceea dacă rolul tradițional al bibliotecii ca suport al auto-educației poate rezista repoziționării sale ca locație pentru furnizarea de servicii educaționale. Bibliotecile publice au înțeles că trebuie să-și revizuiască acest rol și să își extindă sfera de influență asupra aspectelor legate de educație, instrucție, oferind oportunități în vederea dezvoltării de abilități necesare în formarea continuă.

Nu există nicio îndoială asupra faptului că bibliotecile sunt mult mai instructive în abordarea lor față de învățare decât au fost odată, totuși se ridică această întrebare referitoare la ce fel de educație oferă biblioteca publică contemporană? Dacă luăm în considerare că accesul în bibliotecile ce aparțin sistemului educațional este permis în mare parte doar comunității din sistemul respectiv, atunci trebuie să acceptăm necesitatea creării de spații alternative de învățare. Acest rol și l-a

asumat cu profesionalism biblioteca publică care nu oferă educația tradițională, formală a instituțiilor din învățământ, ci mai degrabă o educație practică și profesională, într-un cuvânt non formală, punând la dispoziția utilizatorilor săi un spațiu în care să poată accesa instrumentele care le-ar facilita accesul la cunoștințe, având drept scop îmbunătățirea anumitor abilități și competențe în afara sistemului educațional. Criza pandemică prin care tocmai am trecut la nivel mondial a făcut să conștientizăm faptul că noile tehnologii pot fi folosite pentru a ține aproape oamenii, în același timp însă am descoperit că ne confruntăm cu noi forme de alfabetizare, în special cu alfabetizarea digitală. Biblioteca nu mai este un spațiu care doar facilitează alfabetizarea, dar și un loc în care se învăță alfabetizarea, în special cea digitală.

Organizarea de cursuri pentru utilizatori, în funcție de cerințele acestora, este un serviciu relativ nou în bibliotecile românești care oferă membrilor comunității spații unde aceștia continuă să învețe, dezvoltându-și abilitățile de bază, necesare pentru participarea la viața socială, culturală și economică a comunității. Aceasta presupune dezvoltarea culturii generale, studierea limbilor, dezvoltarea abilităților de lectură, dezvoltarea competențelor tehnologice etc. Prin activitățile organizate diferențiat pentru diverse categorii de utilizatori, bibliotecile stimulează ideile, discuțiile, cultura dialogului și implicit creativitatea. În România, prin proiectul Biblionet, s-a schimbat perspectiva asupra bibliotecilor publice și o consecință a acestuia a fost instruirea unui număr impresionant de bibliotecari ca formatori, rezultatul imediat fiind susținerea de cursuri diverse într-un cadru organizat.

Observăm că bibliotecile reprezintă instituții importante în cadrul comunităților locale și din această cauză politicile guvernamentale naționale ar trebui să dezvolte din ce în ce mai mult un context favorabil acestora, de a fi acceptate ca instituții care furnizează strategii de învățare permanentă. Un rol important în promovarea acestui sector de activitate revine asociațiilor profesionale care pot oferi cursuri de instruire în acest sens pentru personalul din biblioteci.

În majoritatea țărilor europene, în bibliotecile publice, sunt organizate cursuri care contribuie la educația vocațională sau la dobândirea anumitor calificări. Altele sunt în strânsă legătură cu programa de învățământ și sunt susținute de asociații sau organizații active în domeniul respectiv: literatură, patrimoniu, astronomie, climă etc. De asemenea, pe toată durata verii se pot organiza activități și ateliere de creație literară, pictură, lucru manual și alte îndeletniciri artistice destinate în special copiilor și celor de vîrstă a treia. Multe biblioteci publice vin în ajutorul elevilor la efectuarea temelor pentru acasă, oferă acces

la baze de date, pun la dispoziție instrumente de referință și cabineți de studiu pentru elevi și studenți. Toate aceste activități se pot desfășura în spații amenajate informal, gen cafenea, în care cîtinerii să-și efectueze temele îndrumați și supravegheata de personal calificat din cadrul bibliotecilor, care oferă ajutor în deprinderea unor competențe tehnologice și digitale, căutare de informații, filtrare de date, evaluare corectă a informațiilor.

Fiind furnizoare de servicii de informare publică bibliotecile trebuie să vină în sprijinul persoanelor cu nevoi speciale și a grupurilor excluse social, atrăgându-i în procesul de învățare sau ajutându-i să-și petreacă timpul liber în mod benefic, îmbunătățindu-le astfel calitatea vieții. De asemenea, prin intermediul unor servicii web pot să creeze medii de învățare virtuală personalizate. Furnizarea unor astfel de servicii presupune, desigur, costuri suplimentare iar obținerea de fonduri publice constituie adesea adevărate provocări pentru bibliotecile publice care vor să-și extindă serviciile de învățare.

Pe de altă parte, serviciile de instruire și educație permanentă furnizate de bibliotecile publice sunt adesea considerate în afara politicilor oficiale de educație permanentă, nefiind întotdeauna recunoscute ca fiind servicii de bază într-o bibliotecă. Prin urmare, cooperarea și parteneriatele bibliotecilor cu autoritățile locale și naționale și cu alte organizații (școli, primării, instituții de învățământ inclusiv cele la distanță, agenții neguvernamentale de instruire și de dezvoltare regională, ONG-uri etc.) sunt esențiale pentru obținerea finanțării necesare nevoilor lor strategice.

Biblioteca publică – spațiu cultural

În prezent se vorbește tot mai des despre biblioteca publică – percepță drept centru cultural. Acest lucru se întâmplă prin prisma faptului că s-a dorit ca prin lărgirea sferei de servicii culturale oferte oamenilor să fie posibilă atragerea acestora la lectură și prin utilizarea altor metode decât cele clasice: lansări de carte sau conferințe tematice.

Biblioteca a devenit locul unde se întâmplă ceva, e locul evenimentelor, surprizelor și întâlnirilor. Astfel, audițiile de muzică clasică sau modernă, însotite de prezentări de carte sau albume de artă reprezintă un alt serviciu oferit de către secțiile de artă sau multimedia ale bibliotecilor. Beneficiarii acestor activități sunt persoane instruite în acest sens și care vin cu propunerile de evenimente specifice sau utilizatori care vor să afle cât mai multe despre un anumit compozitor, artist sau să fie familiarizat cu domeniul respectiv. De regulă, aceste programe se desfășoară în parteneriat cu artiști, pictori, muzicieni, profesori de muzică sau desen care pot oferi informații importante și inedite referitoare la aspectele prezentate.

Vizionările de filme însotite de prezentarea cărții, atunci când vorbim de ecranizare, a autorului sau a epocii respective sunt programe care s-au bucurat de un real succes și care au condus la creșterea interesului pentru lectură a publicului tânăr.

Lecturile publice au ca scop creșterea interesului pentru acest gen de petrecere a timpului liber al utilizatorilor tineri în mod special deoarece în prezent lectura a intrat într-un con de umbră dacă facem o comparație cu ofertele din mediul online, în special cel virtual. Pentru societatea contemporană, în care diversitatea, cultura și limbajul adevarat încă mai reprezintă valori sociale, lectura reprezintă deocamdată cea mai adevarată cale de atingere a acestor deziderate.

Concluzii

În societatea informațională, biblioteca își redefinește misiunea și responsabilitățile, se reinventează astfel încât, pe lângă serviciile tradiționale, utilizatorii să disponă de informații de calitate și servicii nou adaptate nevoilor comunității, suport de instruire și educație permanentă. Prin satisfacerea dorințelor și intereselor de cunoaștere ale tinerilor, biblioteca devine astfel un centru resursă de dezvoltare a comunității locale.

Este cert că biblioteca publică a viitorului se va axa mai mult pe nevoile de informare ale cetățenilor, dar pentru că acest lucru să devină viabil trebuie ca autoritățile administrației locale să acorde fonduri consistente pentru dezvoltare tehnologică, pentru dezvoltare de proiecte intersectoriale, elaborând în același timp strategii regionale de gestiune a informației.

Bibliografie

Goulding, Anne. *Public Libraries in the 21st century: Defining services and debating the future* [online]. Disponibil la: <https://www.researchgate.net/publication/287640130> *Public Libraries in the 21st century Defining services and debating the future*

Momoh, Emmanuel Omeiza; Folorunso, Abubakar Lanre. *The evolving roles of libraries and librarians in the 21st century*. [online]. Disponibil la: <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6243&context=libphilprac>

Mondal, Hafijull. *The Library: Changing Role and services in 21st century's information societies*. [online]. Disponibil la: <https://www.researchgate.net/publication/339711839> *The Library Changing Role and services in 21st century%27s information societies*

Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich

CLOUD LIBRARY – UN NOU SERVICIU DE BIBLIOTECĂ

Începând din luna noiembrie 2022, Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița oferă un nou serviciu utilizatorilor săi – acces gratuit la cărți în format electronic (e-books) prin intermediul platformei **CloudLibrary**, dezvoltată de **Bibliotheca** și distribuită în România de **Softlink Central Europe**.

Platforma **CloudLibrary** este ușor de utilizat, atât pentru bibliotecari cât și pentru utilizatorii bibliotecii, materialele împrumutate putând fi accesate pe calculatorul personal, laptop, tabletă, telefon sau e-reader.

Împrumutul documentelor electronice se face pe baza unui permis de utilizator valid la Biblioteca Județeană Dâmbovița. Accesul la platforma digitală **CloudLibrary** se poate realiza utilizând link-ul <https://ebook.yourcloudlibrary.com/library/bibjd/Browse> sau prin descărcarea aplicației pe dispozitivul propriu (dispozitive iOS, inclusiv iPad, iPod Touch și iPhone; toate dispozitivele Android; Kindle Fire, Fire HD și Fire HDX; browsere web, inclusiv Chrome, Edge și Firefox; cititoare electronice compatibile Adobe Digital Edition).

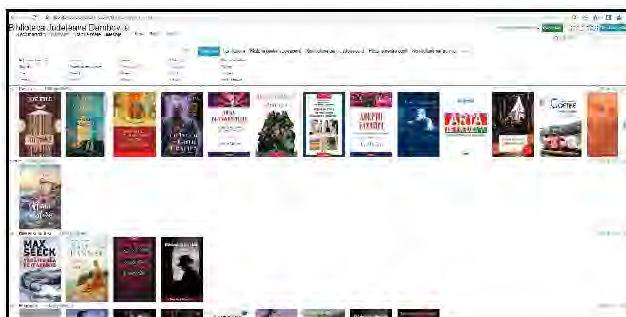
Autentificarea în platforma digitală se realizează prin completarea datelor utilizatorului: ID utilizator (numărul permisului de utilizator) și Password (parola generată automat sau particularizată).

Publicațiile disponibile în cadrul platformei **CLOUD LIBRARY** sunt împărtite pe domenii: Literatură, Educație, Politică, Drept și Legislație, Economie și Afaceri, Religie, Istorie, Filozofie, Sociologie, Psihologie, Medicină și Sănătate, Sport, Hobby, Turism, Gastronomie și alte domenii.

Pot fi împrumutate maxim 2 titluri pentru o perioadă de 14 zile. Împrumutul expiră automat la încheierea perioadei stabilite, iar documentul devine din nou disponibil pentru alți utilizatori.

Pentru a căuta un anumit titlu, Cloud Library are o funcție de căutare avansată care permite căutarea după autor, editor sau titlu, ISBN, data publicării, subiectul general sau categorie. De asemenea, pot fi răsfoite rafturile digitale organizate de bibliotecă pe diferite tematici sau cu cele mai noi achiziții.

Cărțile în format digital existente în Cloudlibrary pot fi căutate și accesate și din baza de date Liberty, utilizând **Căutare avansată** și selectând **Tipul bibliografic: „eBook”**. Se poate genera lista cărților electronice deținute de bibliotecă, link-ul fiind inclus în descriere.

Achiziționarea acestei platforme digitale reprezintă un nou pas făcut de biblioteca noastră în procesul de transformare digitală.

Ileana Faur, Mariana Briceag,

Biblioteca Județeană
„I. H. Rădulescu” Dâmbovița

BIBLIOTECARUL CONTEMPORAN

Aspecte sociale

John Foskett (1918-2004), nume de referință în biblioteconomia contemporană, în lucrarea *Pathways for Communication: Books and Libraries in the Information Age* (Căi de comunicare: cărțile și bibliotecile în epoca informației), apărută în 1984¹, consideră că, în secolul al XX-lea, s-au produs modificări importante în statutul și mentalitatea

bibliotecarului. Odată cu proliferarea publicațiilor, bibliotecarii ar trăi, după expresia lui, un proces de alienare, determinat de neputința de a stăpâni, din punctul de vedere al conținutului, publicațiile pe care le au în grija, ceea ce îi „discreditează” în ochii cititorului, deprins până atunci cu bibliotecarul omniscient: de la bibliotecarul savant se ajunge astfel la bibliotecarul tehnician și uneori funcționar. Câtă dreptate are Foskett în cele scrise rămâne de analizat.

Ceea ce caracterizează acest secol din punct de vedere biblioteconomic este efortul deosebit al bibliotecarilor în a stăpâni fluxul informațional, efort vizibil încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În prima jumătate a secolului al XX-lea, suntem martorii unei febrile căutări de noi tehnici de stocare și indexare a documentelor. Numărul bibliotecarilor preoccupați de acest aspect este reprezentativ.

Pentru înțelegerea transformărilor care au avut loc în secolul al XX-lea, trebuie bine analizate evoluțiile sociale care au permis accesul unui număr din ce în ce mai mare de oameni spre carte și bibliotecă. Învățământul elementar devine acum obligatoriu, iar cel liceal

cunoaște o dezvoltare fără precedent. Așadar, o corelare a bibliotecilor cu dezvoltarea învățământului explică multe dintre semnificațiile acestei evoluții.

Începutul secolului al XX-lea este marcat și de o creștere importantă a numărului de universități. Numărul tinerilor între 18 și 24 de ani, în Statele Unite, de exemplu, înscriși într-o instituție de învățământ superior crește de la sub 10%, în 1939, la peste 40% în 1975. Spre mijlocul secolului are loc o modificare de concepție în învățământul superior: *trecerea de la modelul bazat pe învățare la modelul bazat pe cercetare*.

Bibliotecile din învățământul superior, care cresc numeric, devin din ce în ce mai mult parte a procesului de învățământ și cercetare, iar bibliotecarul devine membru al echipei de cercetare pe latura documentară. Totodată, numărul de femei ajunse bibliotecari devine tot mai mare. Bibliotecarii de astăzi lucrează deopotrivă pentru utilizatorii din bibliotecă, precum și pentru cei din afara bibliotecii, punându-i în legătură cu vastele resurse informaționale disponibile în noul mediu digital.

În multe țări din lume, cei care lucrează în bibliotecă sunt împărțiti în două mari categorii: *bibliotecari profesioniști* (care dețin diplomă de licență, master sau doctorat în biblioteconomie și știința informării), care fac muncă de concepție, și *paraprofesioniști* sau personalul funcționar (fără diplomă în domeniu), care întreprind, de regulă, fie activități repetitive, cum ar fi împrumutul de publicații, fie alte munci legate de tehniciile de bibliotecă. În Statele Unite, de exemplu, circa 25% din personalul bibliotecilor sunt profesioniști, iar 75%, paraprofesioniști².

Vârsta medie a bibliotecarilor în țările dezvoltate este în jur de 50 de ani, în Statele Unite este de 47 de ani. Tot în SUA, 25% dintre bibliotecari sunt în vîrstă de cel puțin 65 de ani. Conform estimărilor, procentul urmează să crească la 58% până în 2019³.

Mulți dintre cei care lucrează în biblioteci continuă să vină din alte specializări decât cele din domeniul strict biblioteconomie. În bibliotecile din SUA lucrează un număr destul de însemnat de oameni care dețin două mastere, unul în biblioteconomie și altul într-o altă specializare. Aceștia sunt preferați, datorită experienței deținute. Există chiar biblioteci americane, îndeosebi universitare, care cer două mastere,

unul în biblioteconomie, iar celălalt în domeniul specializării bibliotecii respective. Titlul de doctor este preferat de aceleasi biblioteci universitare pentru creșterea credibilității bibliotecii în rândul cadrelor didactice și cercetătorilor universitari.

În general, bibliotecile universitare prezintă un grad mai mare de atraktivitate decât alte tipuri de biblioteci, datorită mai multor factori: munca în interiorul instituției de învățământ superior; o întreagă varietate de sarcini care stimulează inovația; o mai largă flexibilitate a activităților; o relativă autonomie profesională în rezolvarea sarcinilor etc.

Vechea structură ierarhică bazată pe autoritarism a început să dispară. Lantul de transmitere a comenziilor s-a micșorat, la fel, nivelurile ierarhice prin eliminarea managerilor intermediari. S-a dezvoltat în ultima vreme conceptul de echipă atât în bibliotecile mari, cât și în cele mici. Aceasta nu numai că oferă bibliotecarilor posibilitatea să decidă împreună rezolvarea problemelor curente prin antrenarea tuturor membrilor săi, dar acceptă mai ușor schimbările. Multe biblioteci universitare, îndeosebi cele cu statut similar facultăților, lucrează numai nouă-zece luni pe an, iar specialiștilor li se oferă un an sabatic pentru cercetare și publicare. Datorită specificului muncii în bibliotecă, sunt din ce în ce mai multe biblioteci universitare care oferă salariaților posibilitatea de a avea un program flexibil, la care se adaugă alternativa de a lucra acasă pe calculator și a transmite datele prin rețea de telecomunicații.

Orice bibliotecă își desfășoară activitatea în trei zone specifice: zona serviciilor tehnice, zona serviciilor publice, zona serviciilor administrative. Numărul de personal din fiecare zonă este în funcție de mărimea bibliotecii.

Cerinte

În opinia specialiștilor celor mai autorizați din domeniul științei bibliotecii, spre a fi mai eficient, personalul din biblioteci trebuie să întrunească anumite cerințe: *capacitatea de a comunica, de a folosi noua tehnologie, de a accepta schimbarea, de a fi deschis colaborării, de a lucra în echipă, de a planifica și de a evalua.*

Capacitatea de a comunica. Biblioteca se numără printre instituțiile în care munca nu se face în izolare. Comunicăm în cadrul bibliotecii cu serviciile cu care avem probleme comune, comunicăm în cadrul echipei, comunicăm cu alte biblioteci, cu finanțatorii bibliotecii și cu utilizatorii.

Capacitatea de a folosi noua tehnologie. Tehnologia tipică în biblioteci are în vedere, în principal, achiziția, selecția, catalogarea, circulația și deselecția. Una dintre marile mutații care a avut loc în biblioteconomia contemporană

privește nu atât mijloacele tehnice cât personalul. Acesta trebuie perfeționat spre a face față noilor cunoștințe privind tehnologiile moderne legate de standardele de catalogare, metadatele, comunicarea informațiilor, managementul bazelor de date, controlul bibliografic, selecția materialelor de bibliotecă, licențele de achiziții, proprietatea intelectuală, spre a ne opri asupra celor mai reprezentative. Astăzi, aproape în toate bibliotecile din lume se utilizează tehnologia informatică, aflată într-o continuă schimbare. Se impune educația bibliotecarilor în informare, în cultura informației. Bibliotecarii trebuie să învețe bine să utilizeze internetul, dar și programele de calculator pentru bibliotecă - cel puțin programele utilizate de biblioteca respectivă. Nu este permis, de pildă, ca un bibliotecar să nu știe principiile care stau la baza căutărilor în bazele de date achiziționate de bibliotecă.

Capacitatea de a accepta schimbarea. Lumea noastră se află într-o continuă schimbare. Se știe că numărul de cunoștințe, în medie, se dublează la fiecare opt-zeci ani. Bibliotecile urmează un ritm apropiat. Desi, prin tradiție, sunt conservatoare, bibliotecile au devenit astăzi instituții dinamice, care știu să se adapteze conceptelor și tehnologiilor revoluționare ale epocii. Bibliotecarii contemporani sunt din ce în ce mai puțin legați de tradiționalism, ei posedă solide cunoștințe de tehnologia informației și lucrează tot mai mult cu sistemele și bazele de date online.

Capacitatea de a colabora. Biblioteconomia este, prin definiție, o știință cu caracter interdisciplinar. Toate documentele în care se vorbește de competențele profesionale ale bibliotecarilor cuprind ca element distinct capacitatea de a colabora. Există diferite tipuri și forme de colaborare, de la cea legată direct de locul de muncă până la cea aflată la distanță. Astăzi crește din ce în ce mai mult rolul bibliotecii în a transmite informații la distanță. Dacă în trecut utilizatorii veneau în exclusivitate la bibliotecă, acum ei beneficiază de primirea informațiilor la domiciliu. Potrivit ultimelor estimări, în Statele Unite, circa 63% din instituțiile de învățământ oferă învățământ la distanță. Colaborarea, sub aspect documentar, cu mii de studenți aflați la această formă de învățământ ar fi imposibilă fără sprijinul bibliotecilor. Pentru a fi satisfăcute toate nevoile de studiu și cercetare ale studenților, se impune păstrarea unei permanente legături cu cadrele didactice ale instituției de învățământ respective. Aceleasi disponibilități de cooperare se cer, poate într-o măsură mai mică, și în cadrul celorlalte tipuri de biblioteci.

Capacitatea de a lucra în echipă. Între calitățile pe care trebuie să le înlăturească un bibliotecar contemporan este și capacitatea de a lucra în echipă. Munca în echipă presupune spirit de echipă, abilități de comunicare, capacitatea de a asculta până la capăt punctul de vedere al altuia, a face compromisuri și a accepta negocierea.

Capacitatea de a planifica. După al Doilea Război Mondial, odată cu proliferarea documentelor și informațiilor și integrarea tot mai profundă a bibliotecilor în economia, învățământul și cultura unor țări, asistăm și la nașterea conceptului de planificare a serviciilor de bibliotecă. Bibliotecile nu mai sunt privite ca un scop în sine, scopul lor începe să devină cititorul și nevoile sale informaționale. Punctul de plecare al planificării bibliotecilor pornește de la cerințele acestuia. La începutul deceniului al șaptelea al secolului trecut începe să se vorbească despre infrastructura în informare, legată de existența unui plan național al domeniului. Această infrastructură urma să fie inclusă în planurile naționale generale de dezvoltare a unei țări. Se ajunge la concluzia că tehnicele moderne de planificare, după care se stabilesc cerințele și se fixează obiectivele, se repartizează resursele și se verifică rezultatele sunt aplicate atât serviciilor de bibliotecă, cât și celor de informare. Planificarea cuprinde toate etapele circulației documentelor și informației: achiziționarea, prelucrarea, înmagazinarea și diseminarea. Planificarea serviciilor de bibliotecă și informare trebuie făcută în cadrul planificării generale a educației, științei și culturii unei țări - recomandă UNESCO, prin lucrarea lui Victor Carlos Penna, *La planification des services de bibliothèques et de documentation*, apărută în 1971⁴. Sistemul național de informare trebuie planificat, plecându-se de la o bază realistă - cea la care se găsesc mijloacele de informare în momentul planificării -, prin utilizarea eficientă a resurselor existente. Este începutul managementului de bibliotecă ce se va dezvolta în deceniile următoare. Toate aceste lucruri trebuie cunoscute de bibliotecari. Ei trebuie să fie propriii lor arhitecti deoarece cunosc cel mai bine ce trebuie făcut în bibliotecă. Pentru aceasta trebuie să se pregătească instruindu-se asupra tehniciilor de planificare. Au nevoie să se familiarizeze cu noțiuni de *marketing*, de *leadership* și de *inovație*.

Marketingul a patruns relativ recent în biblioteconomie și în alte domenii. Prințipii și norme sale se aplică astăzi în toate zonele de activitate ale bibliotecii. Marketingul vine cu o viziune unică asupra bibliotecii având în vedere

deopotrivă utilizatorii ale căror cerințe trebuie împlinite, dar și misiunea, rolul și obligațiile personalului. Bibliotecarii trebuie să conștientizeze acest lucru și să acționeze în spiritul principiilor aplicate în instituție.

Leadershipul vizează o poziție de conducere cu un sens foarte larg. Rolul de lider se poate câștiga la diferite niveluri într-o bibliotecă, de la cel al echipei, al grupurilor operative, la cel al comitetelor de lucru ad-hoc. Rolul liderului poate fi temporar și de multe ori nu implică atribuții de management. Cu cât o bibliotecă aplică decizii de descentralizare mai ferme, cu atât rolul și numărul liderilor vor crește la fiecare nivel.

Inovația a devenit un concept de mare preț pentru managerii organizațiilor contemporane în permanenta lor competiție. În bibliotecă fiecare post presupune un anumit număr de cunoștințe, dar și tehnici care se dezvoltă și se perfecționează pe măsura trecerii timpului. De aceea, trebuie acordată suficientă atenție ideilor novatoare ale bibliotecarilor, care conduc adesea la simplificarea și rapiditatea efectuării unor operațiuni, dar și la o nouă viziune asupra relațiilor cu utilizatorii.

Inovația se regăsește atât în serviciile tehnice, cât și în serviciile destinate utilizatorilor. Serviciile tehnice cuprind dezvoltarea colecțiilor, catalogarea, sisteme de biblioteci și tehnologia informației. Inovațiile apărute aici se referă la teoria selecției documentelor, standardele din catalogare, metadatele, automatizarea, managementul bazelor de date, controlul bibliografic, proprietatea intelectuală, achiziția de licențe.

Serviciile destinate utilizatorilor cuprind referințele, educația în informare, circulația și împrumutul interbibliotecar. Toți cei care se află în serviciile destinate publicului trebuie să lucreze și direct cu utilizatorii. De acest lucru trebuie să țină seama toți managerii de bibliotecă atunci când distribuie responsabilitățile. Bibliotecarii în relație directă cu utilizatorii trebuie să dispună de calități deosebite: o bună pregătire profesională (cei care lucrează la referințe, de exemplu, trebuie să fie specialiști în cel puțin două domenii, să dispună de multă diplomație în relațiile cu utilizatorii, să dețină suficiente cunoștințe din domeniile proprietății intelectuale și al dreptului de autor, să stăpânească tehnicele culturii informației și ale științei pedagogice), capacitatea de a conduce workshopuri și a stabili relații de cooperare cu alte biblioteci.

Administrarea bibliotecilor cuprinde toate activitățile manageriale care ajută la o bună funcționare a bibliotecilor. Plecând de la planul strategic al bibliotecii, managerii interacționează cu întregul personal, pentru a contribui la realizarea obiectivelor bibliotecii. Cerințele

pentru un leadership de calitate implică cunoașterea bugetului, luarea deciziilor, advocacy pentru bibliotecă, comunicarea permanentă în interiorul și în afara bibliotecii.

Capacitatea de a evalua. Evaluarea serviciilor de bibliotecă este, de asemenea, un concept nou, apărut în ultimele decenii. Nu se poate face evaluarea în afara utilizatorilor. De altfel, ultimele programe de evaluare se fac prin utilizatori. Ei sunt cei care dău validitate activităților desfășurate de bibliotecă. Evaluarea este extrem de importantă pentru finanțatorii bibliotecilor, permitând justificarea cheltuielilor făcute pentru întreținerea bibliotecilor. Multe biblioteci evaluatează anual diverse departamente sau servicii în vederea îmbunătățirii activității acestora. Analiza cuprinde deopotrivă servicii, produse și procese. Pentru această acțiune sunt cooptați de regulă specialiști din alte biblioteci, care analizează situația și propun soluții de ameliorare. De regulă, analizele se fac cu privire critică din interiorul, dar și din exteriorul bibliotecii, de pe poziția utilizatorilor. Cultura evaluării, asemănător culturii informației, ar trebui să facă parte din educația profesională a bibliotecarilor.

Ne putem întreba dacă remarcăm o schimbare în atitudinea și comportamentul bibliotecarilor secolului al XXI-lea. Fără îndoială că, aşa cum bibliotecarul secolului al XX-lea a înțeles biblioteca altfel decât bibliotecarul secolului al XIX-lea, trecând de pe poziția predominantă de custode spre cea de îndrumător al cititorului, tot astfel bibliotecarul secolului al XXI-lea o percepă și el diferit, în funcție de cerințele epocii actuale.

Generații

Specialiștii americani vorbesc despre generații actuale din biblioteci. Cei mai numeroși bibliotecari din bibliotecile americane aparțin generației aşa-numite *baby boom*, cuprinzându-i pe cei născuți între 1946 și 1964. Această generație a fost urmată de Gen X, cei născuți între 1964 și 1984, puternic reprezentată în bibliotecă. Generația următoare, Gen Y, îl cuprinde pe cei născuți după 1984⁵. Fiecare generație își are caracteristicile sale. Bibliotecarilor din Gen X, de exemplu, le place munca în echipă, se orientează spre activitățile experimentale, au o atitudine pozitivă și un stil inclinat spre colaborare. Nu le place să lucreze în zonele tradiționale ale biblioteconomie, cum ar fi catalogarea. Preferă tehnologia digitală. Nu se ocupă de obținerea de acreditări tradiționale, cum ar fi mașterul promovat de ALA, se simt atrași de alte calificări profesionale, corelate cu știința calculatoarelor. Sunt mai bine plătiți decât bibliotecari seniori care, cu puține excepții, nu cunosc suficient informatică. și în privința

pozițiilor în bibliotecă diferă de predecesorii lor - nu urmăresc posturi de șefi cu orice preț. Pentru aceștia, stabilitatea pe un post nu este un scop, ei tind mai degrabă să încerce slujbe variate în diferite instituții decât să rămână în aceeași instituție.

Biblioteconomia a suferit și continuă să sufere încă în diferite părți ale globului, inclusiv în România. Profesia de bibliotecar este considerată, de regulă, o profesie feminină și remunerată ca atare. Salariile în acest domeniu sunt inferioare altor profesii intelectuale, cum ar fi cadrele didactice. În Statele Unite, de unde avem iarăși mai multe date, salariul mediu al bibliotecarilor cu vechime în marile bibliotecile universitare și de cercetare variază între 65 000 și 70 000 de dolari anual. Salariul mediu al unui începător este aproximativ de 50 000 de dolari. Salariile diferă în funcție de dimensiunea bibliotecii, de posibilitățile instituției finanțatoare, de localizarea geografică și de nivelul de trai din regiunea respectivă. La acestea se adaugă beneficiul anual, plata asigurărilor de pensie, alte stimulente în funcție de resurse.

Deși în profesie lucrează mai multe femei, majoritatea posturilor de conducere în bibliotecile din SUA, dar și în țările UE, sunt deținute de bărbați. Dacă, înainte de anul 1950, nicio femeie nu era director de bibliotecă, astăzi numărul acestora a ajuns totuși la un procent de circa 15%. Cu toate acestea, salariile acestora sunt inferioare celor ale bărbaților, cu un procent care variază între 5 și 10%. În Statele Unite, există o tendință de unificare a salariilor pe plan național, astfel încât bibliotecarii care lucrează în instituțiile de stat, în același tip de bibliotecă și cu aceleași condiții de calificare și vechime să primească un salarid aproksimativ egal.

În multe biblioteci universitare americane, salariile bibliotecarilor universitari sunt egale cu ale cadrelor didactice de același grad, ceea ce în țările europene nu se întâmplă decât arareori. De asemenea, personalul este clasificat asemănător celui universitar: directorul bibliotecii este asimilat decanului de facultate, șefii de departamente, șefilor de catedră etc. Un asemenea sistem funcționează și în Republica Moldova, la o universitate privată. În locurile unde acest sistem funcționează, promovarea are în vedere mai multe criterii: realizările la locul de muncă, realizările profesionale, realizările în educarea utilizatorilor. Principalul avantaj care rezultă din acest statut este legat de participarea bibliotecarilor în structurile de conducere ale universității - senat, consiliul facultății -, unde pot susține cauza bibliotecii, îndeosebi în ce privește bugetul. În unele biblioteci americane se fac presiuni asupra personalului de a face mai multă cercetare și a publica lucrări,

aspecți care se fac în detrimentul muncii cu cititorii. De asemenea, statutul de cercetător le cere muncă suplimentară. Cercetările și studiile sunt făcute în afara celor 40 de ore săptămâna prestate la locul de muncă, adică în timpul lor liber.

Serviciile aduse profesiei reprezintă un procent important în evaluarea lucrătorilor din biblioteci. Gradul de participare la viața profesională prin lucrări de biblioteconomie, granturi de cercetare, participări la conferințe locale, regionale, naționale și internaționale este marcat prin puncte. De regulă, cu cât bibliotecarul este mai vechi în profesie, cu atât cerințele profesionale sunt mai mari. Pentru promovări, care se fac după cinci-șase ani de funcționare într-o bibliotecă, se cer contribuțiile candidatului în bibliotecă și în afara acesteia, articolele publicate, recomandări din bibliotecă și din afara acesteia etc. Toate acestea sunt analizate de un comitet special constituit în acest sens, care recomandă sau nu promovarea. Directorul este factorul decident.

Educația continuă în SUA cuprinde noțiuni care să permită bibliotecarului să-și continue activitatea pe postul pe care îl deține sau să se pregătească pentru o nouă poziție. În biblioteci, educația continuă este realizată pe diferite căi. În mod obișnuit, când sunt identificate anumite cerințe ale unui grup, se organizează un curs de pregătire în interiorul bibliotecii. Cursul poate fi ținut de un expert din interiorul bibliotecii sau de unul adus din afara instituției.

Există și cursuri organizate online. Participările la reuniuni locale, regionale și naționale constituie alte oportunități de formare pentru personalul bibliotecii. Nevoia de cursuri de formare continuă este resimțită acut de către bibliotecile americane datorită tehnologiilor din în ce mai complexe din biblioteci care trebuie înțelese și aplicate.

Asociațiile profesionale oferă un bun prilej profesioniștilor din biblioteci să se întâlnească cu colegii din țară, să afle noutăți despre profesie, să-și îmbunătățească munca și să se informeze despre noi locuri de muncă. În Statele Unite există asociații diferite nu numai pentru fiecare tip de bibliotecă, dar adesea și în funcție de specificul activității desfășurate, pe tipuri de utilizatori sau colecții. Dintre acestea menționăm: Special Library Association, Association of Academic Health Sciences Libraries, Medical Library Association, Society of American Archivists, International Association of Music Libraries, Archives & Documentation Centers, American Theological Library Association, American Association of Community Colleges etc. Toate acestea se află în structura ALA fie ca diviziuni, fie ca secțiuni ale acesteia. Asociațiile profesionale specializate editează cel puțin o

publicație serială de profil, unele au chiar mai multe. La acestea se adaugă lucrări monografice. Dintre jurnalele profesionale americane cele mai cunoscute cităm: *Library Journal*; *College & Research Libraries*; *Journal of Academic Librarianship*; *Journal of American Society for Information Science and Technology*; *Reference Services Review*, *Interlending & Document Supply*, *Library Administration and Management*; *A Journal of Rare Books, Manuscripts, and Cultural Heritage*; *Reference & User Services Quarterly*; *Information Technology and Libraries*; *LOEX Quarterly*; *D-Lib Magazine* etc. Toate aceste publicații au rolul de a ajuta comunitatea bibliotecară americană să fie la curent cu problemele profesiei.

Datorită fenomenului globalizării, resimțit și în domeniul bibliotecilor, pregătirea profesională a bibliotecarilor urmează un proces de uniformizare. Europa are deja forme unitare de învățământ și evaluare, la fel și Statele Unite. În alte părți ale lumii, cum ar fi Asia, Africa sau America Latină, gradul de dezvoltare economică mai redus impune programe de studii diferite, de regulă, mai simple. Totuși ne apropiem de momentul unui curriculum standard internațional și în domeniul biblioteconomiei. Aproape în toate programele de studiu din lume se regăsesc câteva discipline considerate fundamentale: *dezvoltarea colecțiilor*, *catalogarea*, *referințe* și *management*. La acestea se adaugă cursuri referitoare la *tehnologia informației* și *documentele electronice*.

NOTE

1. FOSKETT, D.J. *Pathways for Communication: Books and Libraries in the Information Age*. London: Bingley, 1984.
2. Printr-o derogare de la statutul bibliotecarului, specialiștii în calculatoare și în legislație de bibliotecă sunt considerați astăzi în SUA tot bibliotecari.
3. MORAN, Barbara, M.; LEONARD, Elisabeth. *Academic Librarianship*. În: *Encyclopedia of Library and Information Sciences*. Third Edition. New York: CRC Press, 2010, p. 37.
4. PEN N A, Victor Carlos. *La planification des services de bibliothèques et de documentation*. Paris: UNESCO, 1971.
5. *Pay Equity Bibliography* [online], [accesat la: 23 aprilie 2020]. Disponibil la: <http://ala-apa.org/improving-salariesstatus/resources/pay-equity-bibliography/>; *Salaries and Benefits. A Survey of Vermont Academic Librarianship* [online], [accesat la: 23 ianuarie 2020], Disponibil la: [books.google.com/.../www.libraryjournal.com/article/CA6490671.html](http://www.libraryjournal.com/article/CA6490671.html)

Prof. univ. dr. Mircea Regheleă

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

SALONUL EDITORIAL „ION HELIADE RĂDULESCU” – EDIȚIA A XXI-A

„O carte este un dar pe care îl poți deschide iar și iar.” (Garrison Keillor)

“Unul dintre primele semne ale unei națiuni culte este cultura ei scrisă sau, mai pe scurt, cartea.

Cartea nu reprezintă doar un obiect simplu, pagini legate și puse între două copertă frumos ilustrate, ci este o oglindă vie a vietii spirituale și a vietii culturale a unui popor.”

Importanța cărților în viața noastră nu este dată doar de argumente logice sau obiective, ci și de cele emotionale.

Salonul editorial organizat anual la Târgoviște, odată cu „Zilele Cetății” este cel mai important salon de carte din zonă, eveniment care a reușit să capete o dimensiune importantă de-a lungul celor XXI de ediții. Evenimentul organizat de Consiliul Județean Dâmbovița, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” și Primăria Târgoviște a strâns laolaltă publiciști, editori, agenți, librari, artiști, și mulți alții care iau parte la acest eveniment în fiecare an.

La fel ca în anii anteriori, Salonul de carte este organizat în aer liber, în pavilioane speciale, în scuarul Primăriei Municipiului Târgoviște, eveniment care s-a desfășurat în perioada festivităților dedicate Zilelor Orașului, tocmai pentru a se obține o audiență maximă și a veni în întâmpinarea editurilor, de a avea un public cât mai divers și mai numeros.

Edituri din întreaga țară, companii distribuitoare de carte românească, instituții și asociații de cultură, și-au prezentat oferta, publicul având astfel oportunitatea de a alege cărți din diverse domenii de specialitate: artă, beletristică, știință, mass-media și comunicare, medicină, psihologie, dezvoltare personală, religie, istorie, drept, economie, resurse umane, management, marketing, cărți pentru copii, encyclopedii, dicționare și ghiduri, manuale și auxiliare didactice, cărți pentru timpul liber, meditație și recreere etc.

Pe parcursul celor 4 zile: 8-11 septembrie, nu mai puțin de 1000 de oaspeți au trecut pragul salonului de carte pentru a vizita cele 11 standuri

ale editurilor prezente. Editurile și instituțiile editoare participante la ediția din acest an au fost: ALL, Arhiepiscopia Târgoviștei, Art, Bibliotheca, Cetatea de Scaun, Corint, Curtea Veche Publishing, Eikon, Niculescu, Tritonic, Rao, Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște.

Prima zi din cadrul Salonului a debutat cu lansarea volumului: *“Generalul Toma Dumitrescu (1877-1936). Personalitatea, cariera militară și activitatea diplomatică”*, lucrare apărută la Editura Cetatea de Scaun, autor: prof. dr. Cornel Mărculescu.

În cea de-a doua zi a Salonului editorial, editura Arhiepiscopiei Târgoviște prin intermediul preotului consilier Marian Puiescu a prezentat publicului lucrările: *“Sfântul Ierarh Nifon – primul sfânt canonizat în spațiul românesc”*; *“Matei Basarab – ctitor de biserici, sprijinitor al tiparului și promotor al celei mai naționale epoci din istorie”*; *“Credință și cultură la Târgoviște în timpul Voievodului Petru Cercel”*; *“Rugăciunea în tradiția Bisericii Ortodoxe”*; *“Sfîntenia – scopul vietii creștine”*.

Editura Bibliotheca continuă seria lansărilor, aducând în atenția auditoriului lucrarea *“Ion Heliade Rădulescu ctitor de cultură românească”*, lucrare apărută sub coordonarea prof. univ. Agnes Erich.

După-amiaza zilei de 9 septembrie se încheie cu un moment artistic deosebit în interpretarea scriitorului Adrian Cristea și a cvintetului Andante.

Weekend-ul a debutat cu Tritonic la feminin eveniment caracteristic editurii Tritonic care a adus în fața publicului volumele: "Omul future" (colecția SF & Fantasy), autori: Teodora Matei și Lucian Dragoș Bogdan; "Fata cu un singur ochi" (colecția Mystery & thriller) autor: Mihaela Motreanu. Editura Rao lansează în cadrul Salonului de carte de la Târgoviște cartea: *Benedictiana*, autor: Bogdan Boeru, în prezentarea lect. univ dr. Pompiliu Alexandru.

Cea de-a treia zi se încheie cu lansările de carte propuse de Editura Eikon: "Despre credință, artă și tot ce e între ele. Eseuri", autor: Marta Vartolomei; "Omul și Frumosul timpului său. Perspective estetice – lumea antică", autor: Mariana Cîmpeanu; "Relația dintre Biserică și stat în perioada Patriarhului Nicodim (1939-1948)", autor: Romeo Negrea; "Întru totul totului tot", autor: Gheorghe Hibovski; "A opta minune", autor: Marian Nicolae; "68 de sonete", autor: Dan Dănilă; "Sibiu. Acuarele și poezii", autor: Dan Dănilă; "Povestiri de duminică", autor: Florin Ardelean; "Miraculoasa banalitate", autor: Carmen-Maria Mecu; "Multivers", autor: Decebal N. Todărită; "Sorin Titel sau povestiri din lumea timpului", autor: Dorin Ștefănescu; "Întelegerea divinului. De la Montaigne la Maine de Biran", autor: Dorin Ștefănescu; "Fascinația divinului. Ce înseamnă a filosofa?", autor: Cornelius Mircea; "Același mort fără prihană arătat slugilor", autor: Mihail Soare; "Jurnalul lui Romeo Montecchio. (Cronica Îndrăgostitului Fără Noroc)", autor: Cornelius Șenchea; "Învăță-mă să dansez. Memorii provizorii", autor: Louis de Saussure; "Scrisori despre artă și iubire", autor: Tiberiu Cercel; "Ultimul cuvânt al lui Socrat Buba", autor: Thanas Medi; "Markela", autor: Thanas Medi; "Postări pe cord deschis", autor: Maria Nicolai; "Timpul tercierului", autor: Dan Dumitrescu.

Ultima zi a Salonului editorial de la Târgoviște este dedicată lansărilor de carte prilejuite de instituția editoare autohtonă, Editura Bibliotheca, care a ales să-și prezinte noutățile editoriale în cadrul acestui eveniment.

Editură locală cu tradiție care datorită calității deosebite a lucrărilor scoase dar și a conținutului acestora, ocupă un loc important pe piața editorială, a adus în atenția publicului următoarele volume: "O femeie dezmeticită", autor: Savian Mur; "Thriller românesc", autor: **Corin Bianu**; "Revolta unui cobia", autor: **Petreța Stan**; "Soarele extatic", autor: **Emil Stănescu**; "Dicționar OAR", autor: **Emil Stănescu**; "Reflectiile scriitorului boem", autor: Vali Nitu; "Destinul jurnalistului misterios", autor: Vali Nitu; "Şah mat", autor: **George Canache**; "Poemul trăirilor" (debut), autor: **Luciana-Roberta Cristea**; "Deparete-i casa cu pridvor", autor: **Flori Bungete**; "Necesitatea și importanța contenciosului", autor: **Vasile Ivanoff**; "Între lumi", autor: **Margareta Bineată**; "Antologie „Litere” 22 – 180 de prozatori", autori: **Mihai Stan** și **George D. Piteș**; "Crucea eroilor neamului", autor: **Ilie Dobre**; "Mirări condensate", autor: **Constanta Popescu**; "Vârfuri - monografie", autor: **Vasile Brezeanu**; "Nicolae Dabija", autori: **Mihai Cimpoi** și **Theodor Codreanu**; "Pagini de folclor românesc", autor: **Maria Mirea**; "Dicționar general al literaturii dâmbovite (1508-2020)", autor: **Victor Petrescu**; "Portret în mișcare", autor: **Cătălin Cristea Chiru**; "Din jurnalul unui inspector școlar", autor: **Honorius Moțoc**; "Caietele Simpozionului Național Școala de la Târgoviște".

Salonul de carte de la Târgoviște a devenit în timp un loc al întâlnirilor cu oameni și cărți. Încă o ediție încheiată cu succes spunem, deoarece dincolo de simplul exercițiu al cunoașterii și al căștigului de noi informații, rolul unei cărți frumoase este pur și simplu de a ne transporta, de a ne permite să ne pierdem în ea, și să ne lăsăm purtați de magie și de emoția momentului.

Entuziasmul colectiv, capacitatea de a crea relații puternice între carte și cititor ne dă imboldul de a lupta permanent pentru menținerea acestei conexiuni în care gestionarea dificultăților de ordin social nu mai reprezintă o dificultate.

În timp, Salonul editorial de la Târgoviște a devenit o resursă importantă pentru oricine dorește să-și potolească setea de cultură, autenticitatea și, de ce nu, onestitatea de a învăța permanent, să fie deschis la propria evoluție, iar beneficiile dobândite nu vor putea înlătări acel sentiment special pe care ni-l dau descoperirea primelor povești și lectura unei cărți preferate.

Daniela Tordache

Împreună în România Digitală

Servind intereselor de educație, cultură și formare gratuite ale comunității, Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, începând din acest an, a devenit membră a Rețelei de centre digitale din România, și poate funcționa ca un centru digital comunitar, în vederea implementării activităților de inclusiune digitală. Un centru digital este spațiul accesibil membrilor comunității locale în care se oferă acces la tehnologie, internet și activități educationale în sfera competențelor digitale.

Rețeaua de centre digitale este o inițiativă din cadrul proiectului național *Împreună în România Digitală*, ce are ca scop realizarea unei strategii naționale de inclusiune digitală, prin implementarea de politici publice coerente și dezvoltarea competențelor digitale a cetățenilor; toate acestea urmăresc să ridice România de pe ultimul loc (27/27) în UE ca performanță digitală, așa cum arată indicele DESI (Digital Economy and Society Index), încă din anul 2016 (70% dintre români nu au competențe digitale de bază).

Rețeaua de centre digitale din România este o platformă informală dezvoltată de Fundația EOS (Educating for an Open Society) în cadrul proiectului *Împreună în România Digitală*. Rețeaua își propune să devină portavocea organizațiilor și a instituțiilor care fac eforturi pentru ca cetățenii României să aibă acces la beneficiile aduse de transformarea digitală.

Centrele Digitale, în cadrul campaniei de promovare a competențelor digitale, inițiată

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

la nivel european – *Hai pe net!* sub egida inițiativei europene ALL DIGITAL WEEK, ce a avut ca principală temă anul acesta:

Inclusiunea digitală a celor care nu au competențe digitale de bază, au organizat sesiuni informative și de alfabetizare digitală pentru diferite categorii sociale utilizând platforma de învățare **CompetentDigital.ro**.

CompetentDigital.ro este o platformă on-line care oferă acces la o mulțime de cursuri și materiale, ușor de urmărit, ce vin în ajutorul celor care au nevoie de competențe digitale elementare, învățând utilizarea internetului, navigarea în siguranță, cum să facă o programare on-line, sau cum poate obține un loc de muncă folosindu-se de instrumente on-line.

Organizatorul campaniei „Hai pe net!” – Fundația EOS, a recompensat în anul 2022 eforturile centrelor digitale care au derulat activități educationale și de informare cu seturi de căte 5 tablete cu tastaturi și mouse, în scopul utilizării acestora pentru continuarea sesiunilor de training pe platforma CompetentDigital.ro. Printre câștigătorii acestei ediții se numără și Biblioteca Județeană Dâmbovița.

Florina Rotaru, Raluca Rusu,

Biblioteca Județeană
„I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Share location @ BIBLIOTECA Nocturna bibliotecilor - Biblio glow night

A fost zi, și a fost seară, și apoi noapte, iar ceea ce a marcat această zi s-a numit **Nocturna bibliotecilor** - o nouă abordare creativă a instituțiilor de bibliotecă, o noapte albă a bibliotecilor.

„Campania Nocturna Bibliotecilor este organizată de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, în parteneriat cu Ministerul Culturii și Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România și are drept scop promovarea bibliotecilor și a activităților creative gândite cu drag de bibliotecari pentru toate categoriile de utilizatori”. (ABRM)

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița a inclus în circuitul său anual, acest festiv cultural, care aduce laolaltă manifestări cu iz local, ce pun în valoare rolul indisolubil al promovării și susținerii a tot ceea ce înseamnă profesionalism la cel mai înalt nivel.

Cu o varietate impresionantă și o selecție riguroasă au fost incluse o serie de momente, ce au descins în spațiul extrem de generos al Bibliotecii, aducând strălucire fiecărui colțisor pe care-l puteai prinde cu privirea.

Unite sub sintagma **Biblio glow night** vizitorii și utilizatorii noștri au fost martorii incontestabili ai actelor de creație de înaltă ținută, prezентate de către toți cei implicați, deopotrivă invitați cât și organizatori.

Pregătirea minuțioasă a fiecărei reprezentări a avut un cadru perfect adecvat, tuturor momentele artistice.

Conceperea programului de prezentare a avut în vedere conținutul și mesajul pe care aveau să îl transmită fiecare dintre părțile implicate.

S-a pornit de la ideea de a oferi o recompensă de suflet, tuturor celor ce au dorit să ne fie alături în această zi de sărbătoare - 30

septembrie 2022 – începând cu ora 18, până târziu în noapte.

Momentele acestea de socializare și întâlnirea cu oameni care au atât de multe lucruri de spus prin manifestări atât de diferite, au constituit punctul de plecare în această călătorie plină de culoare și frumos.

Rolul foarte important pe care Biblioteca și-l asumă de fiecare dată în relația cu oamenii, fiind acela de a înțelege educația și de a o transmite și la un alt nivel de înțelegere. Rămânem astfel conectați la nou și încurajăm creativitatea în forma ei cea mai pură.

Este nevoie de curaj și de înțelegere a nevoilor de manifestare, adaptate secolului 21, în care trăim. Dar, prin susținerea necondiționată a tuturor proiectelor inițiate la nivel național, asa cum este și acesta, de promovare a procesului educational prin mijloace complementare, diversificate, și care aşa cum s-a putut constata și-au demonstrat pe deplin utilitatea, au dat naștere unor legături indisolubile între elevi, profesori, coordonatori și bibliotecari.

Astfel, factorii determinanți au transformat totul în programe de profil care urmăresc îndeaproape desfășurarea corectă a planului inițial.

Sub aceste auspicii a fost constituit și programul propus de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița. Prin îmbinarea îndrăzneață a o multitudine de genuri artistice, seara a însemnat o serie de invitații la: lectură, film, poezie, povestiri, modă, fotografie, muzică, pictură, teatru dans și karaoke.

Fără limită de vîrstă sau apartenență și doar pe baza unui permis de utilizator s-a dat startul programului.

Sala de Conferințe a Bibliotecii a fost gazda celui dintâi moment al spectacolului, prin lansarea volumului de poezie „**Neantul din oglindă**” al Ștefaniei Pavel, o autoare care a pășit îndrăzneț în lumea fascinantă a tinerilor care au cuvinte de spus și vise de trăit. Acordurile muzicale de o sensibilitate aparte, au desăvârșit momentul literar prin interpretarea, Alecu Andreea Maria, elevă a Liceului de Arte Bălașa Doamna, coordonator profesor Maria Radu.

Au avut alături public Tânăr, plin de exuberanță, care a însuflat fiecare cuvânt și acord muzical prin importanța acordată, oferind liniste și ascultare.

În același timp, Sala Multimedia – Internet a continuat fascinația creațiilor literare și a dat „viață povestilor uitate”, prin istorisiri spuse pe

diafilm, care au scos publicul din realitatea imediată și l-a condus într-o altă lume plină de magie, lumea copilăriei, prin adaptarea după Petre Ispirescu a poveștii „Sarea în bucate”.

„Să conștientizăm că este momentul să trăim verde, să gândim verde! a spus Claudia Chebac, bibliotecar al Secției Tehnico-Științifice la „Eco-Parada albinuțelor”, o prezentare inedită de costume realizate din materiale reciclabile, pusă în scenă de copiii de la Grădinița Model din Târgoviște, care, în colaborare cu educatoarele și părinții au realizat costume deosebite, ingenioase din: carton, hârtie, plastic, nylon, rafie, materiale izolante, ziare. Cei mici au învățat astfel despre ecologie, reciclare, refolosire, dar mai ales, despre importanța păstrării unui mediu curat și sănătos, atât pentru ei, cât și pentru ceilalți. Au coordonat și moderat acest moment profesorii: Dobrici Andreea, Matache Alexandra, Anca Bianca, alături de doamna director Elena Voiculeț.

Conceptul acesta, de a folosi aceleși momente într-un interval orar prestabil, a lăsat libertatea alegerilor care să reprezinte pe fiecare.

La Secția Periodice, s-a derulat „Seara de carte și film”, sub îndrumarea lectorului universitar Pompiliu Alexandru, și s-a vizionat filmul „Balanța” (1992), regizat de Lucian Pintilie (1933 – 2018), primul film românesc restaurat în format digital 4K - un film-reper, poate cel mai bun film românesc după cum îl consideră o serie de critici, care rămâne, încă, de o uluitoare actualitate, deși au trecut 27 ani de când a fost lansat în România. O lectie despre libertate care s-a desfășurat prin imagine și idei argumentate.

Într-o armonie de culori și fotografii vibrante, Sala de Conferință a fost spațiul destinat și expoziției denumite „Vibrăriile muzicii”, din arhiva proprie a bibliotecarului Mircea Tică, care a asigurat fundalul vizual al tuturor momentelor interpretative.

Centrul de Arte „Carmina Burana” din Târgoviște, a oferit auditoriului de toate vîrstele prezent în Sala de Conferințe, un mozaic de genuri muzicale prin interpretarea instrumentală și vocală live, a unor piese de muzică clasică și modernă, chiar de către elevii școlii, sub

denumirea de „Pe o pânză de păianjen”, aflat la ediția a 2-a, un mini festival muzical, cu recitaluri de excepție.

Harul vorbelor ascunse și a sentimentelor exprimate prin simboluri expuse în holul primului etaj al Bibliotecii, au fost o serie de „Ipostaze fosforescente”, expoziție de pictură a elevilor de la Liceul de Arte „Bălașa Doamna”, profesor coordonator Barbara Popa.

Tradiționalul românesc, prin grai și port, a completat magistral momentele muzicale anterioare prin „Flori din grădina muzicii populare”, un moment folcloric autentic românesc, coordonat de profesorii Justin Gropescu și Adela Nae, prin prestația elevilor de la Liceul de Arte „Bălașa Doamna”.

Cunoașterea lumii - între experiență și cuvânt, ne-au fost transmise prin intermediul a cîtorva scenete de proză satirică, aduse la viață de elevii teatrului Odiseu, în regia profesorului Stefanis Lupu. „Iaurtul și cunoașterea lumii”, a fost piesa ce a dat titlul momentului teatral, și a reunit o serie de opere consacrate: „Iaurtul și cunoașterea lumii”, „Concurența”, „Cerc vicios”, „Castravetele”. Cu bucurie în suflet și cu toată răbdarea s-au parodiat relațiile și conexiunile socio-umane și s-a făcut hăz de emanciparea galopantă a umanității.

Experimentăm lumea, zilnic, în cele mai diverse împrejurări. O cunoaștem prin intermediul simțurilor și o exprimăm prin intermediul cuvintelor. Învățăm să descoperim lumea prin experiment și să o precizăm tot mai mult prin limbaj, muzică, dans, pictură, fotografie, teatru, etc.

La finalul acestei zile a fost petrecerea „Biblio Glow Party”, care a început cu un concurs de teorie muzicală, premiat, și a continuat cu Karaoke, dans și multă voie bună.

După un adevarat maraton cultural, satisfacția lucrului bine făcut și dus la bun sfârșit de o echipă de oameni excepționali, s-a încheiat cu o explozie de culoare și voie bună.

Anca Radu,
Biblioteca Județeană
„I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Drumul către activități non-formale reuşite începe cu acreditarea Erasmus+

În ultimii ani și în special în perioada pandemiei, atunci când învățământul s-a desfășurat exclusiv online, calitatea actului educațional s-a degradat văzând cu ochii. Acest trend a fost observat atât în cazul educației formale, cât și în ceea ce privește activitățile non-formale.

Toate instituțiile de învățământ sau cultură care își propun să susțină dezvoltarea personală și profesională a copiilor, tinerilor și adulților s-au lovit de aceleasi probleme: lipsa motivației, a dorinței de implicare, a seriozității și interesului participanților. Din acest motiv, a scăzut și motivația persoanelor care facilitează activitățile de învățare.

Bibliotecile publice au un rol extrem de important în procesul educațional. Pe lângă activitățile specifice – împrumutul de cărți sau facilitarea accesului la materiale de studiu, aceste instituții desfășoară și activități de educație non-formală pentru oameni de toate vîrstele.

Considerând provocările cu care se confruntă, personalul acestor instituții trebuie să fie cât mai pregătit pentru a aborda orice subiect în manieră non-formală. Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița este una dintre instituțiile care pune un accent deosebit pe dezvoltarea personală și profesională a angajaților săi.

Pentru a-i stimula pe membrii staff-ului să participe la programe de învățare pe tot parcursul vietii, biblioteca din Târgoviste a primit acreditare pentru proiecte în domeniul Educației adulților finanțate prin intermediul programului Erasmus+. Aceasta este un pas important pentru dezvoltarea competențelor cheie, a aptitudinilor și abilităților de tip soft skills ale angajaților.

Pe parcursul a trei ani, bibliotecarii și personalul auxiliar al Bibliotecii Județene „Ion

Heliade Rădulescu” vor participa la diferite cursuri de formare profesională bazate pe educația non-formală. Aceștia își vor îmbunătăți metodele de lucru și își vor crește gradul de motivație pentru desfășurarea activităților cu publicul de toate vîrstele.

O dată cu motivația și dorința membrilor echipei Bibliotecii Județene de a desfășura programe educaționale mai diversificate va crește și numărul utilizatorilor acesteia. Coordonatorii proiectului își propun să atragă mai mulți copii și tineri în bibliotecă, crescând astfel dorința de lectură și cunoștințe în toate domeniile cunoașterii umane ale acestora.

Nici adulții nu vor fi uitați. Programele de formare la care vor participa bibliotecarii vor atinge diferite arii de interes, astfel încât ei să poată aborda o gamă cât mai largă de subiecte prin activitățile pe care le vor desfășura ulterior.

Nu în ultimul rând, prin dezvoltarea competențelor cheie și a cunoștințelor angajaților, echipa va deveni mai unită și mai interesată de modernizarea programelor oferite de Biblioteca Județeană. Astfel, calitatea activităților non-formale desfășurate de către instituție va crește.

Prin prisma promovării programului Erasmus+, alte biblioteci sau entități de cultură ar putea, la rândul lor, să aplice pentru acreditare în domeniul Educației Adulților. Datorită activităților de comunicare și diseminare a proiectului, vizibilitatea Bibliotecii Județene Dâmbovița va crește, atât la nivel local, național cât și internațional.

Vladut Andreescu

Biblioteca Comunală Vulcana-Pandele – 95 de ani de la înființare

Biblioteca Comunală din Vulcana-Pandele reprezintă una din cele mai vechi biblioteci din județul Dâmbovița. A fost înființată în anul 1927 în cadrul Căminului Cultural „Ivorul de Apă Vie” din Vulcana-Pandele.

Potrivit informării făcute de preotul Gheorghe Sălcescu de la acea vreme, prima funcție de bibliotecar a avut-o Ion N. Săvoiu. Din lipsă de fonduri, inițial, biblioteca s-a întreținut din venitul bisericii. La realizarea fondului de carte au participat îndeosebi preotul Gh. Sălcescu și învățătorul Constantin Botea care au fost direct interesați să o doteze cu cărți valoroase deoarece ambii aveau copii de vârstă școlară cărora le plăcea să studieze. Cărțile pentru citit erau cu acces liber la raft, iar evidența lor era ținută într-un registru general.

Din cauză că instituția nu s-a străduit să-și păstreze arhiva și a avut un personal numeros, nu avem date privind funcționarea ei. Însă în memoria locuitorilor au rămas numele celor care au fost bibliotecari: învățătorul Atila Mazilu ajutat de funcționarul Ion I. Roșoiu, învățătorul Nicolae Manea, Ioana Leonte, Georgeta Zamfirescu.

Cât timp a fost bibliotecar Atila Mazilu, acesta a intervenit la Fundația Culturală să-i trimită cărți, dar a solicitat fonduri și de la Primărie și de la cooperativele existente în cadrul comunei, reușind astfel să crească numărul cărților.

După 30 decembrie 1947, biblioteca a fost supusă noii ideologii, astfel că toate cărțile „care făceau propaganda regimului burghez” (inclusiv poveștile lui Creangă și poezile lui Eminescu) au fost scoase și arse la marginea satului, fiind înlocuite cu cele folosite pentru Tânărul regim communist.

De la mijlocul anului 1949, biblioteca a funcționat împreună cu Căminul cultural în noul sediu amenajat în cărciuma familiei Măntescu. Astfel fondul a fost înnoit cu cărți și reviste „cu conținut democratic”. A fost amenajată o sală de lectură dotată cu jocuri de șah, table și țintar, care era luminată de 6-7 lămpi pe gaz pentru că nu exista curent electric. Cert e faptul că elevii împrumutau zilnic cărți spre studiu, din rândul lor ridicându-se intelectuali și personalități importante.

Nu se știe fondul de carte inițial dar aflăm că în 1950, acesta ajunsese la 805 cărți și avea un

număr de 74 de cititori. Numărul cititorilor a crescut după ce bibliotecara Ioana Leonte a pus în aplicare ceea ce învățase la „școala de bibliotecari de la Pucioasa”.

De la reînființarea comunei în 2002 și până în 2015 bibliotecar a fost Luiza-Gabriela Barbu, care a contribuit în mod evident la buna funcționare zilnică a instituției și la dezvoltarea ei, prin proiecte și parteneriate încheiate cu Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și Centrul „Europe Direct” Târgoviște.

Astfel, biblioteca a fost dotată, pe lângă fondul de carte atractiv, cu laptop, calculatoare, videoproiector și imprimantă. Între anii 2015-2017 biblioteca a fost închisă.

Din anul 2019, biblioteca a primit numele unui „fiu al satului”, generalul Constantin Olteanu, decedat cu puțin timp înaintea adoptării acestei hotărâri. Fiica generalului, doamna Ștefania Scheianu, a donat bibliotecii mobilier, cărți, jocuri, precum și obiecte personale ale generalului.

Astăzi, biblioteca își desfășoară activitatea într-un sediu provizoriu, dar într-o atmosferă primitoare. Este deschisă publicului de orice vârstă, care poate găsi un fond de carte și periodice de aproximativ 9000 de documente, dar și servicii și programe socio-culturale diverse.

Gianina-Lida Porojan
Biblioteca Comunală Vulcana-Pandele

PATRIMONIU

SMARA Pasiunea pentru scris, istorie și călătorii

Personalitate a vremii sale, poetă, prozatoare, publicistă, dar și militantă în domeniul social-cultural, cu realizări în slujba învățământului românesc (a întemeiat prima școală în aer liber), a fost și o ambasadoare a culturii noastre în afara granițelor țării, mărturisind că „pasiunea mea de scriitoare a fost călătoria”.

Pseudonim al Smarandei Gheorghiu, născută Andronescu, la 5 septembrie 1857, în Târgoviște. Nepoata poetului Grigore Alexandrescu. Urmează cursurile Școlii Centrale de Fete din București. Se căsătorește cu poetul George O. Gârbea, iar după moartea acestuia, cu căpitanul P. Gheorghiu. Este institutoare la Sinaia, Ploiești și București. A fost printre primele militante de la noi ale mișcării feminine având inițiative pe tărâm cultural. A conferențiat în țară, la Ateneul român sau în alte orașe precum și în străinătate (Italia, Belgia, Franța, Suedia, Danemarca, Grecia). Colaborează la organizarea „Congresului Orientaliștilor” (Roma, 1899) unde este reprezentată Societății Presei Române. La Paris este una dintre organizatoarele Congresului pentru Pace al „Uniunii Universale a Femeilor” (1900). Tot în capitala Franței participă la „Congresul Latin” (1902) devenind astfel, alături de conferințele susținute în afara țării, o adeverată ambasadoare a culturii și cauzei românești. Introduce și sustine în învățământul românesc forma școlii în aer liber.

Târgoviștea natală o poartă în inimă și-n suflet întreaga viață. Conferențiază despre istoricul și prezentul ei la Ateneu, în 17 decembrie 1898; îi dedică volumul *Schițe din Târgoviște* în același an. Trecutul orașului „sub zidurile căruia s-au păstrat atâțea veacuri libertatea, datinile și credințele neabătute ale poporului nostru” o fascinează, mai ales că el „este învăluit în negura veacurilor și cu greu, în întunericul vremii, se mai poate pătrunde”.

Consideră că: „A vorbi aici despre Târgoviște, însemnează a poseda acea titanică putere de gândire, acele vaste cunoștințe despre trecutul ei, aşa ca să vă pot înfățișa cele trei veacuri de mărire în care vechea capitală a țării, Târgoviște, străluci de cel mai mare slavă, date poporului măntenesc și voievozilor lui, prilejul de a băga groaza în toate acele popoare vecine, care cutezară să atace datinile, credințele ori hotarele sale.” De aceea, deplâng că, „vechea capitală a Țării Românești, care a avut norocul să strălucească

de atâtă slavă [...] punctul de siguranță al voievozilor, subiectul falnic și măret, cântat de mai toți poeții în trecut a ajuns o ruină”. Numeroase sunt inițiativele sale dedicate vechii Cetății de Scaun. Se implică în ridicarea bustului lui Grigore Alexandrescu, ce va fi inaugurat la 10 mai 1899, precum și cel al lui Tudor Vladimirescu, dezvelit în august 1911, cu prilejul celui de-al VIII-lea Congres al Învățătorilor din România. În perioada 1912-1913, „Liga Culturală”, a cărei membră importantă a fost, va construi sarcofagile de marmură ale lui Radu cel Mare și Mihai Viteazul, opere ale sculptorului Fr. Storch.

Mai târziu (1935) alături de Elena Văcărescu, ca membră a Societății Culturale „Târgoviștea”, va conferenția la Liceul „lenăchiță Văcărescu” (căruia îi va dona mai târziu un important fond de cărți) și la „Sala de Arme”. Tot în acest an (3 octombrie) este prezentă la inaugurarea școlii din cartierul Sârbi, al orașului și la punerea pietrei de temelie a Casei Învățătorilor din județul Dâmbovița. Punând în practică ideile sale de militantă pe tărâm cultural va înființa un cămin cultural în Valea Voievozilor, lângă Târgoviște, care îi va purta numele și căruia îi dăruiește cărți „necesare învățăturii sătenilor” după propria-i mărturisire. Ca o recunoaștere a meritelor sale, în general, și în

special de a susține Târgoviștea i s-a dezvelit în Parcul Mitropoliei un bust cu prilejul centenarului nașterii (1957), operă a sculptorului Mihai Onofrei. Anterior, în București (Parcul Cișmigiu) o lucrare similară se inaugurate (1945), fiind prezente la festivități și personalități din Italia.

Încetează din viață pe 26 ianuarie 1944 în București, fiind înmormântată la Cimitirul Bellu.

Pe plan literar scrie și publică de timpuriu. Este organiza-toarea unui cenuclu literar frecventat și de Mihai Eminescu, fiind prietenă cu Veronica Micle și Alexandru Vlahuță. Debut cu o traducere din E.A. Poe la „Literatorul” (1881), colaborând apoi la „Convorbiri literare”, „Fântâna Blanduziei”, „Revista literară”, „Revista Societății «Tinerimea Română»”, „Generația viitoare”, „Revista poporului”, „Românul”, „Tribuna”, „Universul”, „Școala Română” ș.a. unde a semnat: Smara, Smaranda Gârbea, Smaranda Garbinu, Frumușica, Baba Vișa. Artei și creației populare îi dedică revista „Altîte și bibiluri” pe care o scoate în 1893. Editorial va debuta în 1888 cu volumul *Din pana suferinței*. Lipsită de un mare talent încearcă să-și transpună pe plan literar (în romane, poezii, doine), ideile de luptătoare pentru emanciparea femeii sau ale dragostei de țară, de tradițiile strămoșești. Multe din aceste opere au un caracter educativ, moralizator (*Feciorii și fiicele noastre*, „Mozaicuri”, „Tara mea”, „Spade strămoșești”, „Dumitrițe brumate”, „Cântă Dorna”). Sentimentale, romane „educative” sunt *Fata tatei* (1912), *Băiatul mamei* (1917), *Domnul Bădina* (1931), ca și volumele de proză scurtă *Novele* (1890), *Dumitrițe brumate* (1937). Același registru îl regăsim și în poemele sale dramatice sau piesele de „teatru popular”: *Mărza* (1904), *Dorul de țară. Meseriașii. La 24 ianuarie. Ispășire* (1905), *Stâlpi de pază* (1906). Poezia, în spiritul epocii, cu aceleași tente patriotice și moralizatoare este supusă convenționalismului una din caracteristicile operei sale.

Mai importante considerăm a fi memorialistica și însemnările de călătorie. Astfel, publică *O româncă spre Polul Nord*, impresii de călătorie (Danemarca, Suedia, Finlanda). De asemenea, cele din Italia (*Schițe și amintiri din Italia*); Cehoslovacia (*Schițe și amintiri din Cehoslovacia*). După mai multe călătorii în Europa Apuseană își îndreaptă pașii spre Orient, dar și spre civilizația asiatică, realizând o excursie în 1920 pe traseul Turcia, Grecia, Ierusalim, Egipt.

Prin întreaga viață și activitate scriitoricească, de animatoare și sprijinitoare a culturii, de ambasadoare a acesteia în foruri interne și internaționale, rămâne un punct luminos timp de peste patru decenii, fiind apreciată de mari personalități ale vieții politice și culturale din țară sau de peste hotare. Timpul, istoria literară a așternut un val de indiferență asupra scriitoarei ceea ce este, în opinia noastră, nemeritat.

Scrieri:

Din pana suferinței. București, Tipografia Gobl, 1888; *Novele*. București, Socec, 1890; *Veronica Micle. Viață și operile sale*. București, 1892; *Feciorii și Fiicele noastre*. București, Tipo-grafia Universul, 1896; *Inteligenta femeii*. București, Tipo-grafia Universul, 1896; *Patru conferințe ținute la Atheneul Român*. București, 1896; *Mosaicuri. Novele. Din carnetul meu. Schițe și tipuri cu creionul. Aquarele*. București, Tipografia Universul, 1897; *Schițe din Târgoviște*. București, Tipografia Gazetei săteanului, 1898; *Schițe și amintiri din Italia*. București, Tipografia Speranța, 1900; *Calvar*. București, Tipografia Speranța, 1901; *Mărza*. București, Tipografia Brătănescu, 1904; *Dorul de țară. Meseriașii. La 24 ianuarie. Ispășire*. Ploiești, Tipografia Progresul, 1905; *Tara mea. Poezii și proze patriotice*. Ploiești, Tipografia Progresul, 1905; *Conferințe și discursuri*. București, Tipografia Universul, 1905; *Stâlpi de pază*. București, 1906; *Fata tatii*. București, Tipografia Antonescu, 1912; *Spade strămoșești. Proză și poezii patriotice*. București, Steinberg, 1915; *Băiatul mamei. Roman educativ*. București, Alcalay, 1920; *Schițe și amintiri din Cehoslovacia*. București, Tipografia Convorbiri literare, 1925; *Simfonii din trecut*. București, Tipografia Universul, 1927; *Mătușica Dița. Povestiri, poezii și istorioare morale pentru copii*. București, [1927]; *Domnul Bădina. Roman*. București, Tipografia Curierul judiciar, 1931; *O româncă spre Polul Nord*. București, Tipografia Universul, 1932; *Corbul cu pene de aur*. București, Tipografia Universul, 1935; *Dumitrițe brumate. Nuvele și schițe*. București, Tipografia Universul, 1937; *Cântă Dorna. Poeme istorice în două acte*. București, Tipografia Bucovina, 1939.

Traduceri:

Cooper I.F. *Ciorap de piele. Povești americane*. București, Tipografia Ing. Heimann, 1899.

Din volumul: Victor Petrescu, *Portretistică literară. De la Heliade încoace*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2016.

Clădirea Primăriei Târgoviște și orologiul care a împlinit 120 de ani

Vechiul sediu al localului Primăriei Târgoviște s-a aflat inițial în Piața Orașului, în zona Oborului de Săptămână. În anul 1896 o parte dintre serviciile Primăriei au fost mutate în casele lui N. Zenide, care se găseau în stare foarte proastă și și aveau locul cu fațada spre strada Grigore Alexandrescu. Pentru construirea noului sediu al Primăriei, în anul 1889 s-a decis exproprierea a șapte terenuri și case care se aflau în zona caselor Zenide, ajungându-se la o suprafață de teren de peste 2 mii de m.p. La acesta s-a adăugat un al doilea local achiziționat tot de la N. Zenide, în vecinătatea proprietății existente. Pentru a construi noul *Ospel comunal*, Primăria a făcut un împrumut bancar în valoare de 300.000 de lei¹, contractat în două tranșe, prima, în valoare de 200 de mii și a doua, de 100 de mii de lei.

În anul 1896 s-a semnat contractul de construire a noului palat administrativ cu antreprenorul italian Baltazar Vignosa Giovani, pe baza unui deviz estimativ care se ridică inițial la valoarea de 124 de mii de lei, adăugându-se ulterior la suma aceasta și alte cheltuieli. După ce clădirea a stat cu zidurile ridicate și fără acoperiș în primul an, construcția a fost finalizată la data de 5 ianuarie 1898.² Imediat, Primăria orașului a scos la licitație lucrările de vopsire (pictare) a interiorului localului. Astfel, antreul, vestibulul de jos, camera scării de jos până sus, vestibulul etajului, salonul, cabinetele primarului și privatele erau prevăzute să fi zugrăvite cu ulei, iar restul în culori cu apă.³ Valoarea devizului stabilit de inginerul Nicolae Bruneanu era de 7 489,89 lei.⁴ În memoriu atașat proiectului se specifică: „Primăria Orasului Târgoviște, în vara anului 1897, a construit un frumos și solid local de Primărie, deoarece localul vechi, pe lângă că nu mai îndeplinea condițiunile unui local de primărie ca încăpere și distribuție de camere, dar se afla într-o adevărată degradare. Noul local fiind terminat de zidărie, tencueli, etc. urmează să fie zugrăvit în interior.”⁵

Pentru a fi acceptați la adjudecarea lucrărilor, cei interesați trebuiau să facă dovada că sunt ingineri sau arhitecți cărora li s-a recunoscut dreptul la liberă practică în țară, sau să justifice prin acte sau certificate autentice, emanate de la autoritățile publice, că au executat lucrări publice importante de zugrăvit „în mod conștiincios și satisfăcător”. Nu erau admisi să se înscrive la licitație următoarele categorii: femeile, bătrâni cu vârstă de peste 70 de ani și minorii, precum și întreprinzătorii care au executat lucrări proaste, dovedind incapacitate. Fiecare concurrent trebuia să depună 5% din valoarea lucrării, drept garanție provizorie.⁶

Primăria punea la dispoziție, prin deviz, toate materialele care erau necesare, precum și planșele desenelor care urmău să fie executate pe pereti. Calitatea și tipul materialelor folosite, erau stabilite dinainte prin devizul întocmit de inginerul arhitect Nicolae Bruneanu. Caietul de sarcini prevedea alegerea unui număr de 18 culori de cea mai bună calitate: alb de zinc, litargă, albastru de Prusia, protoxid de fier roșu englezesc, negru din ivoriu (fildeș ars și pisat), ocru galben, galben de crom și altele, materialele folosite incluzând și aur veritabil „de Francia” în foi, precum și argint în foi și lacuri pentru aurit.⁷ De asemenea, întreg procesul tehnologic era detaliat pas cu pas până la cele mai mici amănunte. „Zugrăvelile făcute cu culori preparate cu apă și clei, vor trebui să satisfacă strict condițiunile astfel: ca frecate cu mâna să nu se steargă și cu timpul să nu se cojească.”⁸ Totodată, desenul trebuia să fie potrivit perfect cu tiparul stabilit, iar picturile realizate cu mâna liberă „să prezinte o lucrare în artă și bine executată”, neîndeplinirea acestor condiții atrăgând refuzul inginerului diriginte al lucrării.⁹ Valoarea devizului era de 7489 (șapte mii patru sute optzeci și nouă) de lei.¹⁰

Licităția publică a avut loc pe 25 aprilie 1898, iar în urma analizei ofertelor depuse, contractul i-a fost atribuit antreprenorului pictor Iosif Tendler. Primele vești de pe șantier, înscrise într-un raport întocmit la 25 iunie de inginerul Nicolae Bruneanu, care monitoriza cu deosebită atenție lucrările, arătau că antreprenorul lipsește în mod frecvent de pe șantier, iar meșterii de la fața locului nu respectă întocmai combinația culorilor și a desenelor, în concluzie, lucrările lăsau mult de dorit. Astfel, Bruneanu se adresa Primăriei cu rugămintea de „a se invite Domnul antreprenor Iosif Tendler, a veni în localitate, și a conduce însuși lucrarea de zugrăvitul noului local de Primărie, aducând lucrători pricepuți și destoinici, mai cu seamă

pentru lucrările de zugrăvit în uleiuri din antreuri, vestibule și salon".¹¹ La 31 iulie același an, printr-o adresă trimisă la Primărie, Iosif Tendler solicită ca antreprenorul Baltazar, care mai avea de făcut vopsirea ușilor și a ferestrelor „noului ospel comunal” să finalizeze lucrările respective, întrucât nu putea fi continuată vopsirea pereților decât după finalizarea ușilor. În caz contrar, Tendler amenință cu suspendarea lucrărilor.¹² În aceeași zi, Primăria a solicitat în scris antreprenorului Baltazar Vignosa Giovanni finalizarea ușilor, a ferestrelor, precum și efectuarea reparațiilor necesare în zonele unde tencuiala era căzută.¹³ În noiembrie 1898 primarul solicită Comisiei Tehnice să facă recepția lucrărilor de zugrăveală a noului Ospel comunal, însă Serviciul Tehnic constată că lucrarea nu era nicidcum terminată, motiv pentru care arhitectul Nicolae Bruneanu a solicitat măsuri ferme din partea Primăriei, mai ales că lucrarea trebuia terminată din data de 10 august.¹⁴

În urma acestui episod, colaborarea cu antreprenorul Iosif Tendler a început, iar acesta a cerut Primăriei să-i fie achitate lucrările deja executate.¹⁵

Pe lângă împodobirea cu pictură, clădirea avea nevoie și de un mobilier nou, adekvat eleganței arhitecturale a edificiului, dar și de sobe. Au fost cumpărate 14 sobe de teracotă, una dintre ele fiind de faianță, albă, de Saxonia. Mobilierul cu birouri și scaune din stejar sculptat și tapitate cu piele a costat 6.000 de lei. S-au mai cumpărat perdele de plus, candelabre și tot ce mai era necesar pentru înfrumusețarea și dotarea localului. Ca arhitectură, palatul acesta era asemănător cu alte sedii de primării, la modă pe atunci, în nordul Italiei.¹⁶

Așezarea ceasornicului în frontonul Primăriei

„La frontonul Palatului Comunal unde este locul rezervat având diametru de 1,04, fiind necesitate de a se instala un ceasonic mare de tum cu două clopote care să aibă sunet mare spre a se auzi din depărtare și care să bată ceasurile și sferturile, și să se întoarcă la cel puțin 8 zile” - acesta era anunțul făcut de Primăria Urbei Târgoviște către ceasornicari, în ziarele „Adevărul” și „Universul” așteptând cele mai bune oferte pentru instalarea unui asemenea ceasornic.¹⁷ După o analiză atentă a ofertelor transmise de către unii dintre cei mai vestiți orologieri din București, primarul Târgoviștei, Lazăr Petrescu, a cerut recomandări pentru un ceas produs în străinătate. Astfel s-a ajuns la o înțelegere cu ceasornicul Gheorghe Ionescu, care detineau o horologerie în București, pe bulevardul Elisabeta, la nr. 74. Prin contractul încheiat la data de 7 mai 1902 între Lazăr Petrescu, primarul urbei Târgoviște și Gheorghe Ionescu, de profesiune horologier, acesta se obliga să instaleze complet în cupola și pe frontispiciul Primăriei un orologiu mare de tum, de prima calitate, primăria obligându-se să achite o sumă de 2700 de lei.¹⁸ Funcționarea regulată a ceasului era garantată timp de cinci ani. Contractul a fost parafat chiar la Târgoviște, în ziua de 16 mai și a fost semnat

de primar, de furnizor și de secretarul primăriei.¹⁹ Orologiul era un model 12 C, de primă calitate, care suna la sferturi și la oră, și avea nevoie să fie întors odată la 8 zile. Cadranul de 1,04 metri era făcut din tablă de aramă, cu cifre romane negre, scrise pe fond alb „în ulei”. Ceasul avea și un dulap din lemn tare de pin, construit foarte solid și închis cu sticlă, tocmai pentru a feri de praf mecanismul orologiului. La momentul acela, dulapul era vopsit în ulei de culoarea stejarului. Clopotele atașate mecanismului erau în număr de două, unul care cântărea 50 de kg și suna la sferturi, iar celălalt, de 100 de kilograme, care bătea la fiecare oră. Clopotul cel mic pentru sferturi era confectionat din abagiu de bronz curat, având tonul „mai curat și mai pătrunzător ca al celor din fontă.” Clopotul cel mare era în formă de clopot de biserică, iar cel mic care vine așezat dedesubt era în formă de cupă. Clopotele veneau instalate într-un suport din fier forjat frumos decorat.²⁰

În ziua de 23 iulie 1900, ceasul a fost trimis din Lipsca (Lepzig), spre Târgoviște, însă nerăbdarea de a-l vedea montat pe frontispiciul clădirii era foarte mare la primărie, mai ales că în toamnă se anunța vizita Majestății Sale Regale și a unor personalități cu ocazia manevrelor militare.²¹

În octombrie 1902 era deja instalat, socotelile dintre Primărie, orologier și Direcțjunea Vămilor prelungindu-se în ianuarie 1903. Orologiul achiziționat de primarul Lazăr Petrescu în anul 1902 cu o garanție de 5 ani funcționează și astăzi, la exact 120 de ani de la instalarea lui.

NOTE

1. Toma Svințiu, *Aspecte ale dezvoltării edilitare a Târgoviștei la sfârșitul secolului al XIX-lea*, în Valachica, Studii și Materiale de Istorie și Istorie a Culturii, Târgoviște, 1970, p. 290.
2. *Ibidem*, p.291.
3. Serviciului Județean Dâmbovița al Arhivelor Naționale (în continuare SJDAN), Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 21/1898, f. 1.
4. *Ibidem*, f. 2.
5. *Ibidem*, f. 3.
6. *Ibidem*, f. 4.
7. *Ibidem*, f. 14.
8. *Ibidem*, f. 15 verso.
9. *Ibidem*, f. 16.
10. *Ibidem*, f. 26.
11. *Ibidem*, f. 33.
12. *Ibidem*, f. 34.
13. *Ibidem*, f. 35.
14. *Ibidem*, f. 37.
15. *Ibidem*, f. 37, verso.
16. Toma Svințiu, *op. cit.*, p. 291-292.
17. SJDAN, Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar nr. 17/1902, f. 1.
18. *Ibidem*, f. 13.
19. *Ibidem*, f. 14.
20. *Ibidem*, f. 14, verso.
21. *Ibidem*, f. 19.

Tulia Ghercă

Din colecția de efemeride a Depozitului legal

Biblioteca Județeană Dâmbovița pune la dispoziția publicului un fond consistent de efemeride, materiale cu caracter politic, cultural-artistic, istoric, educativ (afișe, plante, placșete), fond aflat în custodia Depozitului Legal. Fondul de bază conține efemeride din perioada 1968-2022, strânse cu pasiune de-a lungul vremii, completate și îmbogățite în timp prin donații valoroase cu autografe.

Afișul este o înștiințare publică, tipărită sau desenată, care se distribuie sau se afișează în anumite locații, cu scopul de a informa publicul în legătură cu diverse evenimente, fapte, personalități sau idei. El reflectă neliniștile specifice perioadei, respectiv industrializarea, mișcările politice, sociale și culturale. Prin această metodă de prezentare se dorește, nu doar informarea populației, ci și îndrumarea acestora către o anumită direcție.

Afișul este prin excelență o artă a realității cotidiene, scopul afișelor fiind acela de a atrage atenția, de a ieși în evidență și de a impresiona prin modalitatea în care sunt transmise ideile și mesajele acestora, mesaje ce vizează evenimente marcante ale istoriei locale precum expoziții, medalioane literare, aniversări, comemorări, concursuri, spectacole, conferințe, concerte, lansări de carte, tabere de pictură, cinematografie, teatru, festivaluri. Din ultima categorie mentionăm: Festivalul național de romanțe „Crizantema de aur”, Festivalul concurs național de literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, Festivalul național „Cântarea României”, BABEL – Festivalul artelor spectacolului, Festivalul medieval „Dracula”, Festivalul național de umor „Povestea Vorbei”, Festivalul de artă animației în teatru și film „Euromarionete”, Festivalul de nai „Gheorghe Zamfir”, Festivalul internațional de folclor, Festivalul latinității, Festivalul concurs „Ileana Sărăroiu”, Festivalul național „Ion Dolănescu”, Festivalul concurs național de literatură „Primăvara albastră” etc.

Producția prolifică, originală și de o înaltă calitate artistică a afișelor și a pliantelor din ultima perioadă sugerează că ele sunt utilizate pentru a facilita schimbul de informații dintre prestatori de servicii și diverse comunități, fie că este vorba despre o piesă de teatru, prezentarea unui produs, a unei figuri sau a unei idei.

Anul acesta fondul de efemeride al Depozitului Legal dâmbovițean a fost îmbogățit prin donația valoroasă a actorului Teatrului „Tony Bulandra” din Târgoviște, domnul STAVARACHE-ȘTEFAN ȘTEFANESCU.

Martor tăcut al unor evenimente artistice, actorul Teatrului „Tony Bulandra” din Târgoviște continuă să ne uimească cu un tezaur artistic de mare valoare: o colecție de afișe cu autografe! Istoria acestor afișe se suprapune peste istoria personală a actorului Stefan Ștefănescu, peste munca și sentimentele lui. Omul care a pus umărul alături de alții la construcția unor acte artistice, așezând cărămizi sentimentale peste anii care au trecut, a donat o întreagă colecție de afișe cu o vastă valoare sentimentală și istorică.

Astfel, colecția de efemeride a Depozitului Legal confirmă principiul conform căruia donația este calea care dezvoltă curent și retrospectiv colecțiile de documente, oferite cu titlu gratuit cu scopul de a fi păstrate și transmise generațiilor viitoare. Donatorii care au contribuit în cei 27 de ani de existență a acestui fond documentar local, la clădirea colecției de efemeride și-au adus aportul la creionarea unor repere în evoluția culturală a județului Dâmbovița.

*Maria Magdalena Toma,
Biblioteca Județeană
„I. H. Rădulescu” Dâmbovița*

REMEMBER

DAN SIMONESCU Cartea, crezul unei existențe

Personalitate a culturii române, continuator al marilor corifei ai bibliologiei (Ioan Bianu, N. Georgescu-Tistu, Nerva Hodoș, Ioachim Crăciun), se naște la 11 decembrie 1902 la Câmpulung-Muscel, într-o familie numeroasă, având 11 frați. Școala primară, cursurile gimnaziale și liceale în orașul natal, susținându-și bacalaureatul la Pitești. Licențiat în Litere și Filosofie la Universitatea din București (1925), unde își ia și doctoratul (1938) cu teza „Literatura română de ceremonial. Condica lui Gheorgachi, 1762”. Lucrează ca paleograf la Arhivele Statului București (1924-1925), profesor de liceu la Câmpulung și București (1926-1927), apoi asistent-bibliotecar la Universitatea din București, Facultatea de Litere și Filosofie, susținând seminarul de istoria literaturii române (din 1927). Colaborează cu Ioan Bianu (este bibliotecar la Biblioteca Academiei Române, Secția manuscriselor și cărți românești vechi, între 1931-1943) pentru realizarea *Bibliografiei Românești Vechi*. Predă la Seminarul Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu” din București (1935-1938). Ocupă prin concurs postul de profesor suplinitor (1941),

apoi profesor titular (1942) la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași (Catedra de istoria literaturii române vechi). Este numit director general al Direcției de Studii din Ministerul Învățământului și director al Seminarului Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu” din București (1947). După îndepărțarea de la catedră (1952) susține cursuri la Secția de Biblioteconomie a Școlii Tehnice de Activiști Culturali (1953-1958), apoi ocupă postul de cercetător științific principal la Institutul de Istorie „N. Iorga” al Academiei Române (1953-1968). Devine profesor la Institutul Pedagogic de 3 ani (Secția biblioteconomie) de pe lângă Universitatea din București (1963-1969), apoi este reintegrat în 1968 ca profesor la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București, de unde se pensionează (1972).

Obține confirmarea titlului științific de doctor docent în științe filologice (1962). Membre al Asociației Slaviștilor (1963), al Uniunii Scriitorilor (Secția de istorie și critică literară, 1965). Premiul Asociației Scriitorilor din București pentru volumul de studii „Contribuții” (1984). Colaborează cu studii, articole și recenzii la numeroase publicații: „Bibliotheca”, „Studii și cercetări de documentare”, „Educație-Învățământ”, „Memoriile Academiei Române”, „Familia”, „Bibliotecarul”, „Universul cărții”, „Magazin bibliologic”, „Raze de lumină”, „Cugetul”, „Con vorbiri literare”, „Arhiva românească”, „Viața românească”, „Biserica Ortodoxă Română”, „Studii și cercetări de bibliologie”, „Contemporanul”, „Limba română”, „Revista muzeelor”, „Limbă și literatură”, „Glasul patriei”, „Manuscriptum”. Studii ample și documentate în diverse anuare, culegeri apărute la București, Galați, Târgoviște, Cluj-Napoca, Râmnicu-Vâlcea, Pitești, Arad. Ales președinte de onoare al Societății Române de Bibliofilie (1972) cu sediul la Târgoviște. Recunoscut ca specialist de mare proibilitate a bibliologiei românești și

nu numai, întreprinde călătorii de studii sau participă la reuniuni internaționale în Franța, Italia (Padova, Roma), Germania (Berlin, Leipzig), Grecia (Atena, Salonic), Turcia (Constantinopol), Bulgaria (Sofia), Iugoslavia (Belgrad), Anglia (Londra), Ungaria (Budapesta). Membre de onoare al Academiei Române din 1992 (ședință din 11 decembrie). De ziua sa de naștere este felicitat printre alții de președintele României (Ion Iliescu), ministrul Învățământului (Liviu Maior), care printre altele afirma că: „Opera Domniei Voastre, prin care cultura națională scrisă a sporit considerabil, devenind mai cunoscută în lumea științifică, se rânduiește alături de cele mai reprezentative contribuții la creșterea patrimoniului spiritualității românești și universale. Numeroșii Dumneavoastră discipoli, de la bibliotecari la savanți, vă împărtășesc ideile și vă

sunt recunoșcători pentru darul de minte și de suflet pe care l-ați oferit cu distincție și generozitate, prin opera și pilda unei vieți exemplare.” Încetează din viață la 11 martie 1993, în București.

Adună și publică materialul privitor la Bibliografia Românească Veche (volumul 3 – fasc. 3-8 și volumul 4, complementar, cuprindând addenda et corrigenda la toate cele trei tomuri anterioare). Abordează pluridisciplinar istoria cărții românești și realizează numeroase investigații bibliologice. Cercetează activitatea tipografică a orașului București, de la prima tipografie a Mitropoliei (din 1678) până la sfârșitul perioadei vechi (1830) și activitatea culturală a câtorva centre caligrafice și tipografice din secolele trecute (Târgoviște, mănăstirea Neamț și Cetățuia din Iași). Publică sinteze asupra evoluției cărții românești (*Pagini din istoria cărții românești*, *Scurtă istorie a cărții românești*) și monografii istorico-bibliografice consacrate tiparului arab și grecesc din Țările Române. Dezvoltă cercetarea difuzării incunabulelor în spațiul cultural românesc (*Cercetări românești despre incunabule. Incunabulele din bibliotecile noastre, Incunabula în România*). Descrie și analizează manuscrise medievale, monumente ale artei caligrafiei și miniaturii europene, aflate în colecții din România (*Codex Aureus*, *Codex Burgundus*). Elaborează (în 1976) primul manual românesc de bibliografie (*Curs de teorie a bibliografiei*) și primul manual de bibliologie (destinat elevilor din clasele XI și XII de la liceele de filologie și istorie). Astfel, în 1979, pentru prima dată, știința cărții este introdusă ca materie obligatorie în programa didactică (Biblioteconomie). Formulează ideea de *complex bibliologic*, demers integrator având ca obiect cartea și pe toți factorii care concură la realizarea ei (autor, editor, tipograf, librărie, bibliotecar și cititor). Este încrezător în destinul cărții, al bibliotecii ca tezaurizatoare a acesteia și a memoriei umane în timp: „Cartea și biblioteca sunt două noișuni în perfectă armonie, care trăiesc bine una lângă alta, ba mai mult se completează în aşa fel, încât una fără alta nu poate viețui [...] Cartea este mijlocul necesar de a trăi, o necesitate vitală pentru omul înzestrat cu pasiunea cunoașterii adevărului și a noului, pentru omul dotat cu simțul a tot ce este frumos în lume”.

Vizionar, anticipă pentru generațiile ce vor urma, un adevărat soc informatic: „...Biblioteca viitorului va introduce metode noi de difuzare a cărților și informare a cititorilor prin informatizarea și automatizarea diferitelor servicii. Bibliotecarul trebuie să fie pregătit din timp pentru schimbare, pentru «șocul viitorului!»”.

SCRIERI:

Bibliografia românească veche. 1508-1830. Tom 3, Fasc. 3-8, 1817-1830. București, Editura Academiei Române, 1936 (în colaborare cu Ioan Bianu și Nerva Hodoș); **Lectura particulară și biblioteca școlară.** București, Institutul de Arte Grafice Oltenia, 1939 (în colaborare cu D. Murărașu); **Bibliografia românească veche. 1508-1830. Tom 4. Adăugiri și îndreptări.** București, Editura Academiei Române, 1944; **Codex Aureus.** București, Editura Meridiane, 1972; **Târgoviște, vechi centru tipografic românesc.** Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1972 (în colaborare cu Victor Petrescu); **Codex Burgundus.** București, Editura Meridiane, 1975; **Pagini din istoria cărții românești.** București, Editura Ion Creangă, 1981 (în colaborare cu Gheorghe Buluță); **Scurtă istorie a cărții românești.** București, Editura Demiurg, 1994 (în colaborare cu Gheorghe Buluță); **Târgoviște, vechi centru tipografic românesc.** Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2008 (în colaborare cu Gheorghe Buluță și Victor Petrescu).

CURSURI UNIVERSITARE. MANUALE ȘCOLARE:

Curs de bibliografie, București, 1967, dactilografiat; **Curs de bibliografie specială**, București, 1967, dactilografiat; **Introducere în documentare**, București, 1967, dactilografiat; **Istoria cărții**, București, 1967, dactilografiat; **Istoria bibliotecilor**, București, f.e., 1970, dactilografiat; **Curs de teorie a bibliografiei**. București, Academia „Ştefan Gheorghiu” Facultatea de Ziaristică, 1976.

REFERINȚE:

Zamfirescu, Dan. **O mărturie despre profesorul Dan Simonescu.** În vol. „Accente și profiluri (1963-1983)”, București, Editura Cartea Românească, 1983, p. 388-393; Buluță, Gheorghe. **Contribuții la istoria culturii românești. Cartea și biblioteca. Bibliografie Dan Simonescu**, București, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, 1990, p. 5-6; **Centenar Dan Simonescu. Cartea și biblioteca. Contribuții la istoria culturii românești.** Antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografie selectivă și note de Gheorghe Buluță și Victor Petrescu, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002; Buluță, Gheorghe; Petrescu, Victor. **Galeria bibliologilor români**, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2003, p. 36-38; Buluță, Gheorghe; Petrescu, Victor. **Bibliologie românească. Idei. Portrete. Controversă**, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2008, p. 41-42; Buluță, Gheorghe; Petrescu, Victor; Vasilescu, Emil. **Bibliologi români. Dicționar**, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2011, p. 221-222.

Din volumul: Victor Petrescu, **Portretistica literară. De la Heliade încoace**, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2016.

ŞERBAN CIOCULESCU

Viziunea unui epicurian

Criticul și istoricul literar, memorialistul, traducătorul, editorul Șerban Cioculescu, având vocația ironiei și a umorului de cea mai bună calitate, cu un deosebit spirit polemic, folosindu-l deseori în afirmarea obiectivității, a făcut parte, după cum afirma Eugen Lovinescu, din „a treia generație postmaioresciană”. A avut o deosebită putere de sinteză, de caracterizare succintă a scriitorului abordat, dată de critica foiletonistică pe care a practicat-o mulți ani, cu stil concis, deseori savuros prin ironie și intelectualism. Aceste nuanțe ale scrisului său au fost evidențiate de criticul Nicolae Manolescu: „Criticul pune punctele pe i, credincios convingerii sale că adevărul trebuie afirmat în orice circumstanță. Dar o face pe un ton civilizat, chiar dacă ironic. El este printre puținii care mai păstrează splendida încredințare că ironia nu poate jigni decât pe proști și se folosește de virtuțile ei ca niște altul azi. [...] Polemica lui e reconfortantă prin precizia afirmațiilor și prin urbanitatea limbajului. Te convinge sau numai te încântă, dar nu te rănește” (Nicolae Manolescu. Critica ideilor limpezi. În: „România Literară”, an XV, nr. 49, 2 decembrie 1982, p. 9).

Se naște în București, la 7 septembrie 1902. Rămânând orfan de ambii părinți încă din copilărie, este crescut la Turnu-Severin de bunici. Aici urmează studiile gimnaziale și pe cele liceale, între 1913-1920. Student în București la Facultatea de Litere și Filozofie (1920-1923) și Facultatea de Drept (pe care o abandonează). Continuă studiile de Filologie romană în Franța, la „Sorbona” și „École Practique des Hutes Études” (1926-1928). Din 1924 „profesor titular provizoriu” de limba franceză la gimnaziu, apoi liceul din Găești, unde va fi coleg cu Vladimir Streinu, până în 1935. Susține doctoratul cu monografia despre „Dimitrie Anghel”. Din acest an și până în 1946 profesor de franceză la București. În perioada 1946-1947 este profesor la Universitatea din Iași, cu un curs de literatură română. Ostracizat politic, reapare în revistele literare în 1956, iar între 1963-1965 este profesor la Institutul

Pedagogic din Pitești. Din 1965 profesor la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București, șef de catedră până în 1974. Membru corespondent al Academiei Române (1965) apoi membru titular (1974). Din 1967 și până în 1975, director general al Bibliotecii Academiei Române. Discursul de recepție (3 februarie 1975) s-a referit la „Viața și opera lui Theodor Vârnava”. Titlul de „Om de știință emerit” (1968). Premiul Uniunii Scriitorilor (1972) și Marele Premiu al Uniunii Scriitorilor (1981). Sărbătorit de Academia Română (1982) cu prilejul împlinirii vîrstei de 80 de ani. Se stinge din viață pe 25 iunie 1988 în București.

Debut publicistic cu articole de critică în „Facla literară”, condusă de N.D. Cocea. Apoi cronică literară la „Adevărul” (1928-1937, 1945-1947). În timp va publica la: „Tiparnița literară” (1928), „Vitrina literară” (1929), „Vremea” (1931), „Dreptatea” (1938), „Curentul literar” (1935), „Preocupări literare” (1940), „Viața” (1941), „Revista română” (1941), „Ecoul” (1943), „Liberalul” (1946), „Seminalul” (1946), „Lumea” (1945), „Tribuna Poporului” (1946), „Revista Fundațiilor Regale” (1934-1941), „Gazeta literară” (1965), „Viața Românească” (1965-1967, unde este redactor-șef), „România Literară”, „Ramuri”, „Argeș”, „Manuscriptum”, „Flacăra” și alătură. În timpul studiilor participă la ședințele Cenaclului „Sburătorul”, condus de Eugen Lovinescu și la cele ale Institutului de Literatură condus de Mihail Dragomirescu.

Din 1928 (noiembrie) și până în 1929 (martie) scoate revista „Kalende”, împreună cu Vladimir Streinu, Pompiliu Constanținescu și Tudor Soimaru.

Debutul editorial cu „Correspondența dintre Ion Luca Caragiale și Paul Zarifopol” (1905-1912), în 1935. Tot marelui dramaturg îi dedică volumele: „Viața lui Ion Luca Caragiale” (1940), „Ion Luca Caragiale” (1967), „Caragialiana” (1974). Devine astfel cel mai avizat istoric și critic literar în studiul vieții și operei marelui scriitor. Continuă după moartea lui Paul Zarifopol

editarea „*Operelor*” lui I.L. Caragiale, vol. I-VII (1930-1942). Tot în colaborare (cu Al. Rosetti și Liviu Călin), „*Opere*”, I-IV (1959-1964). Volumele de publicistică literară sau memorialistică: „*Varietăți critice*” (1966), „*Amintiri*” (1973), „*Prozatori români*” (1977), „*Itinerar critic*”, vol. I-V (1973-1989), „*Poeti români*” (1982), „*Dialoguri literare*” (1987), aduc contribuții noi, relevante, tratează evolutiv peisajul literar românesc. De altfel, în 1944, împreună cu Vladimir Streinu și Tudor Vianu, este autor al „*Istoriei literaturii române moderne*”, conceput ca un prim volum, proiectul mai vast fiind abandonat. Într-o primă parte intitulată sugestiv: „Incepiturile literaturii artistice”, Șerban Cioculescu se ocupă de autori ca: Vasile Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Gheorghe Asachi, Costache Negruzzi, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri, Alexandru Odobescu, B.P. Hasdeu, aplicându-le metoda sa de ierarhizare a valorilor, pe care o afirmă clar: „Înțelegând istoria literară, întemeiată ca și critica, axiologic, vom mănuia aşadar judecăți de valoare, raportate, nu la idealuri artistice, normative, ci la scara de posibilități a fiecărui autor, potrivit structurii sale scriitoricești” (Șerban, Cioculescu; Vladimir, Streinu; Tudor, Vianu. „Istoria literaturii române moderne”. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971, p. 10). Aceleași criterii le va folosi ca redactor responsabil la apariția volumului al treilea din „*Istoria literaturii române*”. Epoca marilor clasici (București, Editura Academiei Române, 1973).

Ce se poate releva în scrisul său? Mai întâi o înclinare certă pentru polemica constructivă văzută ca „o formă de exprimare” a personalității. Apoi, credința în valoarea estetică a mesajului, în afirmarea acestuia, un anumit intelectualism, dublat permanent de o superioară ironie. Recunoscându-și orientarea clasicistă, știa să îmbine o vastă erudiție (venită pe filiera franceză, deseori) cu pasiunea de scormonitor al arhivelor, dându-ne pagini remarcabile prin frumusețea stilului, mobilitatea spirituală. Totul înglobat într-un sistem de a gândi în mod critic, ceea ce i-a asigurat personalitatea. Majoritatea scrisului său este o expunere scurtă, condensată, o radiografie a unor scriitori, epoci, curente, într-o succesiune logică, apropiată spiritului polemic a lui Titu Maiorescu sau a clamării autonomiei esteticului, ca la Eugen Lovinescu. De altfel, încă din tinerețe (1938) afirma într-un articol că „O operă de valoare este, în mod corespunzător, o operă de structură deosebită în cadrul literaturii naționale. Ea urmează a fi altceva decât zestrea culturală adițională a trecutului cu prezentul. Ea aduce un spor de sensibilitate, o deschidere de

zări, o adâncire a cunoașterii omului sau a societății” (Şerban Cioculescu, „Aspecte literare contemporane”, 1932-1947, București, Editura Minerva, 1972, p. 579).

Este, de fapt, ceea ce a realizat prin opera sa istoricul și criticul literar, lăsând-o moștenire generațiilor viitoare.

Scrieri:

Corespondența dintre I.L. Caragiale și Paul Zarifopol, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1935; **Viața lui I.L. Caragiale**, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1940 (ediția a II-a, București, Editura pentru Literatură, 1969; ediția a III-a, București, Editura Minerva, 1972; ediția a IV-a, București, Editura Eminescu, 1977); **Aspecte lirice contemporane**, București, Casa Școalelor, 1942; **Dimitrie Anghel. Viața și Opera**, București, Editura Publicom, 1945 (ediție definitivă, București, Editura Minerva, 1983); **Introducere în poezia lui Tudor Arghezi**, București, Editura Fundației pentru Literatură și Artă, 1946 (ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1971); **Varietăți critice**, București, Editura pentru Literatură, 1966; **I.L. Caragiale**, București, Editura Tineretului, 1967; **Medalioane franceze**, București, Editura Univers, 1971; **Aspecte literare contemporane, 1932-1947**, București, Editura Minerva, 1972; **Itinerar critic**, I, București, Editura Eminescu, 1973; **Caragialiana**, București, Editura Eminescu, 1974; **Amintiri**, București, Editura Eminescu, 1975; **Itinerar critic**, II, București, Editura Eminescu, 1976; **Prozatori români. De la Mihail Kogălniceanu la Mihail Sadoveanu**, București, Editura Eminescu, 1977; **Itinerar critic**, III, București, Editura Eminescu, 1979; **Poeti români**, București, Editura Eminescu, 1981; **Itinerar critic**, IV, București, Editura Eminescu, 1984; **Eminesciana**, București, Editura Minerva, 1985; **Argheziana**, București, Editura Eminescu, 1985; Șerban Cioculescu; Vladimir Streinu, Tudor Vianu, **Istoria literaturii române moderne**, București, Casa Școalelor, 1944 (ediția a doua, Editura Didactică și Pedagogică, 1971; ediția a treia, București, Editura Eminescu, 1985); **Itinerar critic**, V, București, Editura Eminescu, 1989.

Traduceri:

Stendhal, **Lucien Leuwen. Roșu și alb**, București, Editura pentru Literatură, 1962; Sainte-Beuve, **Portrete literare** (colaborare cu Pompiliu Constantinescu), București, Editura pentru Literatură, 1967.

Din volumul: Victor Petrescu, **Portretistica literară. De la Heliade încoace**, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2016.

TABLETĂ DE SCRITOR

MIRCEA HORIA SIMIONESCU (1928-2011) Orașul

Unul dintre scriitorii reprezentativi ai literaturii române contemporane. Legat sentimental de orașul Chindiei, Târgoviște, vede lumina zilei la 23 ianuarie 1928. Studii primare la Școala de Băieți Nr. 1 (azi, „Vasile Cârlova”), apoi Liceul „Ienăchiță Văcărescu”, în Târgoviște. Aici, împre-ună cu bunii săi prieteni de o viață, scriitorii Radu Petrescu și Costache Olăreanu, participă la redactarea unor reviste manuscrise: „Carnet literar”, „Cântece noi”, „Spada”, „Cloșca cu pui”, „Colorado”, „Metru cub”. Se cristalizează mișcarea care mai târziu este denumită „Școala de la Târgoviște”, cuprinzând pe lângă cei amintiți și pe Petru Cretia, Tudor Topa. Contactul cu mediul intelectual târgoviștean, cu istoria acestor locuri, va avea reverberații perpetue în sufletul său. În 1948 devine student la Facultatea de Filologie a Universității București. Își întrerupe studiile, pe care le absolvă abia în 1963, cu lucrarea de licență „Lirica lui G. Călinescu”. Aproape două decenii (1950-1969) lucrează în redacția ziarului „Scânteia”, colaborând și la alte ziare și reviste ale vremii („România literară”, „Luceafărul”, „Steaua”, „Cronica”, „Convorbiri literare”, „Argeș”, „Astra”, „Ramuri”, „Familia”, „Flacăra” și.a. precum și la revistele târgoviștene „Litere”, „Curier”). Mai târziu (1972) este numit director general al Operei Române, de unde se va pensiona la cerere (1974) dedicându-se în exclusivitate scrisului. De la debutul în „Luceafărul” (1968), cu povestirea „Cum l-am trădat pe Pascal”, opera sa este amplă, diversă ca modalități de abordare. Reprezentativ pentru proza sa este ciclul „Ingeniosul

bine temperat” cuprinzând volumele „Dicționar onomastic” (1969), „Bibliografie generală” (1970), „Breviarul (Historia calamitatum)”, (1980), „Toxicologie sau Dincolo de bine și dincoace de rău” (1983). Concepțut sub forma unor dicționare, acest ciclu este continuat de „Jumătate plus unu. Alt dicționar onomastic.” Proza sa nu reflectă de obicei realitatea, ci deseori o atmosferă livrescă, apropiindu-se de Swift sau argentinianul Jorge Borges. Ultimul volum al ciclului „Toxicologie” este autobiografic. Pe lângă romanele ciclului amintit, este autorul unor culegeri de povestiri: „După 1900, pe la amiază” (1974), „Îngerul cu șoț de bucătărie” (1993), „Povestiri galante” (1994), al unor volume de însemnări de călătorie: „Răpirea lui Ganymede” (1975), „Ulise și umbra” (1982) dar și a unor „file de jurnal”. „Febra” (1998). Creator al sintagmei „Târgoviștea mea, e o Florență valahă”, în excursul sentimental despre Târgoviște, încearcă să dea „răspunsuri” la întrebarea pe care și-a pus-o de nenumărate ori: „este orașul Târgoviște o realitate sau un vis al meu și al nimănui altuia?” („Târgoviște, scurt excurs sentimental”, 1999). În ultima parte a vieții sale a publicat doar la editura târgovișteană Bibliotheca, volumele: *Cum se face – petrecerea e obligatorie* (2002); *Asediul locului comun* (2004); *Literatură dus-întors* (2005); *Rătăcirile unui caligraf. Mircea Horia Simionescu în dialog cu Mihai Stan* (2006); *Vârstele* (2007); *Versete de unică folosință* (2010). Timp de aproape patru decenii președintele juriului prești-giosului Festival

Național de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, ce se desfășoară în Cetatea de Scaun, a fost și președintele de onoare fondator al Societății Scriitorilor Târgovișteni (2005). Se stinge din viață pe 18 mai 2011 în București.

Un splendid capitol din „Istoria critică a românilor” de Bogdan Petriceicu-Hasdeu caută să dezlege misterul și rațiunea apariției așezărilor omenești pe întinsul vechii Dacii prin descifrarea enunțurilor și sintagmelor celor mai frecvente din poezia populară, ajutându-se de argumente și mărturii filologice spre a lumina istoria întemeierii cătunelor, satelor și târgurilor, dezvoltarea unora până la statutul de oraș. „Vorbind în limbagiul militar - arată savantul - chiar pe acest teatru de operațiune omul mai trebuie să-și caute și să nemerească puncturi tactice, stabilindu-se pe anume măgure, de unde decurge că majoritatea orașelor purta în coadă termenul *dava*, adecă *munte*. Comunele se clădeau și prosperau pe înălțimi în mijlocul secolarei vegetaționi a unei nature primordiale. Antica vorbă *codru* conservă la noi până astăzi memoria acelor stabilimente muntoase și păduroase totodată... La românii din Istria, *codru* se cheamă numai muntele, mai păstrând acolo în dialectul unei singure localități semnificațunea de munte păduros... Numai albanezii și românii în Europa posedând pe *codru*, derivătura eminamente tracică a termenului e mai presus de orice îndoială, precum înțelesul său originar de *munte-pădure*”.

Istoricul și filologul merge mai departe și, trecând la probe oferite de botanică, stabilește un hotar - de asemenea elocvent pentru înțelegerea constituiri localităților - între zona de câmpie, unde poezia populară e plină de multimea florilor, și spațiul păduros, de munte, al frunzei verzi, vrea să spună întotdeauna verzi, „desemnând astfel două feliuri de trai cu totul diverse”. Hasdeu, „universalul”, odată lămurite aceste aspecte, își amintește că e și poet și conchide: „*Frunza verde* s-a născut împreună cu naționalitatea română nu la Tibru sau la Guadalquivir, ci la noi acasă, pe teritoriul Daciei, în secolarele păduri ale Carpaților, acolo unde străbunii noștri s-au format și s-au dezvoltat în curs de veacuri mai-nante de a se pogorî din munte și a se răspândi pe câmpie.”

Și, ca să închidă cercul demonstrației lui în metafore viu percutante, poetul adaugă: „Grecului i-a dictat oceanul, nouă ne-au șoptit Carpații..., pentru român *frunza verde* rămâne până astăzi ca un act de botez despre antica facere națională pe înverzitul plai.”

Rămâne o întrebare pentru mine, care m-am simțit întotdeauna fericit că sunt născut în Târgoviște, sub munte, de ce Hasdeu, un atât de avizat istoric-geograf, prea aplecat asupra izvoarelor ce mărturiseau descendenta noastră din armatele romane și din administratorii imperiali, se ocupă predilect de Oltenia, nediferențind-o de teritoriul de la stânga Oltului, dar nu menționează Târgoviștea în scrierea lui. Orașul, după propriile criterii geo-politice, întrunea toate condițiile pentru a figura ca piesă doveditoare a finelor sale observații. Demonstrând însă exactitatea numirii Țării Muntenia, adică ținutul dominat de Carpați, omisiunea e în parte scuzabilă, deși nu ne putem plângă de lipsa izvoarelor: printre altele cunoștea bine însemnările lui Paul de Alep, care are destule mențiuni privitoare la existența Târgoviștei.

Numele orașului apare distinct (cu toate că scris în graffi diferite) pe multe hărți ale constituiri Țării Românești; l-am întâlnit în reproduceri dar și în originalele din Vatican, singura surpriză (oarecum amuzantă) fiind locul menținii sale: pe vreo două, Târgoviștea se afla undeva dincolo de Brașov, pe alte două mai aproape de București!

Sentimentul iscat de asemenea omisiuni sau inexacitateți nu l-am simțit deloc ofensator, greșelile le-au îndreptat destui specialiști, aşa cum același Hasdeu a îndreptat (cu o admirabilă virtuozitate) opinia răspândită în Europa centrală, timp îndelungat, precum că ținuturile noastre ar fi fost locuite de... arabi. Eroarea acestei confuzii, explică Hasdeu, vine de la faptul că Țara Românească era a Basarabilor, i se zicea și Basarabia și omonimia le părea cumpărătorilor de mărfuri tranzitate pe la noi - de proveniență italiană, spaniolă, franceză - ca venind din Arabia. „În regulă generală s-ar putea zice că popoarele botează nu numai lucrurile dar până și ființele străine, dacă ele vin de departe, nu după adevărata lor patrie, ci după un punct intermediar mai cunoscut... în diplome, în cronice, în proza veacului de mijloc, noi nu găsim nicăieri și niciodată *arabizarea*

(sublinierea îi apartine lui Hasdeu) Tării Românești.”

Întârzierea asupra acestui detaliu are importanță ei, măgulitoare în ce ne privește, pentru că datorită confuziei iscăte de această consonanță, vechi balade și epopei nordice ne pomenesc, printre altele vestitul *Cânt al Nibelungilor*. De tot interesul e pentru mine, care am scris o carte despre o Cetate a Rapetanului, inventie borghesiană, adică rod al fanteziei mele, faptul că poezia epică germană a inventat o regiune pe glob cu totul imaginară, numită Zazamanc sau Zazamant, de unde ar fi fost adusă odinioară celebra și prețuită mătase verde, (în treacăt fie spus, nu e prima nici ultima „consonanță” literară din scrierile mele, câteva potriviri având chiar rezonanță unor premoniții).

Cetatea Rapetanului, oricât aș fi vrut eu să se distingă de Târgoviște, avea fatalmente trăsăturile orașului unde văzusem lumina zilei și îmi petreceam adolescența. Comparând retrospectiv cetatea imaginară cu imaginea reală ce a stat ca model, pot spune că, într-adevăr, orașul Târgoviște - cu ulițele, vechile hale turcești, casele construite cu un secol în urmă, bisericile, prăvăliile etalând mărfuri exotice, multe orientale, ruinele scoase parcă din decorurile teatrului lui Shakespeare, amestecul neamurilor (greci, evrei, armeni, nemți, italieni, turci, țigani) - apartinea organic (nicidecum ca un artificial târg internațional menit să-i uluiască pe turiști) legendei curate, fantasticului de fiecare zi. Poate că de aceea, orașul se numește „al poetilor”.

Mitropolitul Nifon, oricât de supărat ar fi fost pentru felul cum a procedat Domnul trimițându-l în exil, nu și-a scuturat papucii împotriva orașului și a locuitorilor lui, ci spre alungarea nedreptății ce s-a strecut ca un șarpe veninos în ruinele unei morale năpădite de cucută și ierburi rele. Din toate mărturiile contemporanilor și din cronicile ce i-au înveșnicit numele, reiese că prea-sfântul, tălmăcitor al slovelor sacre și al simbolurilor creștine, era un poet: lucrarea sa din urmă (gestul blestemului) nu poate fi interpretată decât ca un nobil îndemn la curățire, pocăință și reînviere, îndemn care i-a făcut pe târgovișteni să reia, încă o dată și încă o dată, cu dragostea și hărnicia primei zile, reconstrucția orașului lor.

Nicolae Iorga e unul din călătorii care trec linia de hotar imaginată de Hasdeu, înainte de 1918, și nu se așteaptă la schimbări importante de climat, floră, mediu și stare dincolo de paralela 45. (Este probabil prima lui descindere în oraș și, purtând sub pleoape imaginea ruinelor vestite, spectrul sfintei statui fără trup a Marelui Voievod, poate și gestul mitropolitului scuturându-și încăltările, nu se aștepta să fie întâmpinat de un oraș cochet). Paginile primei impresii situează foarte precis orașul, către care trenul urcă domol și deloc încurajator:

„Să, în sus, străbată tot șesul, un șes fără daruri deosebite ale naturii, așa încât satele ce - și împlântă casele în pomii livezilor păstrează mai toate vechea căciulă de săracie a stuhului și cocenilor. Ici și colo se văd risipite poteci sau întinderi de desisuri încâlcite.

Deodată o linie albastră se înaltă la stânga supt cerul nehotărât al sfârșitului de toamnă, o linie dințată de vârfuri. Undeva în fund vor fi Carpații, pe cari aerul nu e destul de limpede ca să-i arate. În față sunt însă muncelele, a căror împăratie de vii și livezi începe aici. Din ce în ce, ele se deslușesc, goale, scrijelate de dungi sau păstrând încă frânturi roșii și galbene din velința lor, până deunăzi verde de o puternică viață.

Iarăși o vârcă de arbori înjurai înălțimilor. Ea nu pierde însă înaintea vederii, pripită de mersul trenului. După miciile căsuțe, vine un turn de biserică mare, apoi altul și altul. Ele se grămadesc în sfârșit, împreună, la un loc cu clădiri orășenești învălmășite. E Târgoviștea, fosta capitală pe care o acoperă giulgiul de aur învechit al amintirilor, e Suceava Tării Românești, dormind în umbra bisericilor sale, care-i sunt strălucite monumente funerare.

Când te cobori însă la gară, în mijlocul multor călători, între cari cu deosebire țărani, pe cari-i aduce trenul de dimineață, n-ai crede că te afli pe pragul mausoleului. Un bulevard lung, drept, bine pavat, peste care atârnă, între stâlpi, lămpi moderne iar, de o parte și de alta, vaste locuri goale, grădini, livezi bine împrejmuite, vile foarte cochete. S-ar părea că această stradă curățică inaugurează un oraș nou al viitorului.

Strada duce mai departe, între clădiri cu două rânduri, unele nouă, altele refăcute: câteva case arată limpede un trecut care e însă cel de alătăieri abia. Aici sunt prăvălii, aproape numai românești, câteva berării. Mai

încolo, pe lângă o mare școală ajungi într-un cartier de oameni bogăți, cu case care au o bună înfățisare: întocmai precum Calea Victoriei, comercială în cea mai mare parte...

Acesta e însă numai salonul de primire actual, locul de primblare, sediul autorităților: o primărie, o prefectură și un tribunal, care ar ședea bine oriunde - și taraba negustorilor de astăzi. Oriunde te-ai uită însă, în dreapta ori în stânga, vezi rămășițele, umile sau glorioase, întregi sau minate, ale vechii cetăți.

O altă impresie, apartinând tot unui moldovean, de această dată numai scriitor - este vorba de Costache Olăreanu, locuitor vreo șapte ani al orașului - adaugă precizie unele note foarte rafinate, de o vie plasticitate, cărții de vizită de mai înainte. Paginile care definesc spațiul sunt de o pătrunzătoare acuitate nu doar sumară catagrafie a înfățărilor, ci a esenței și adevărului acestui oraș.

„Și dacă vei vrea să schimbi iarăși decorul, nu-ți vor trebui mai mult de zece minute ca să ajungi pe lungul bulevard al gării, unde culmea-culmilor! drumul pare altceva, dintr-o dată altceva, un drum printr-un cartier rezidențial dintr-un mare oraș. Miroslul de floare exotică, dar și de cauciuc de mașină, adună într-o senzație unică acea caracteristică a cartierului elegant de pretutindeni. De aceea mergând spre gară pe acest bulevard este aproape imposibil să nu crezi că, odată urcat în tren, stațiile următoare nu vor fi Modena sau Ferrara și numai dacă vîi de la gară de pe altă stradă vei putea coborî, cu siguranță, la Nucet sau Titu.

Ce să mai spunem despre locuitorii acestei surprinzătoare urbe? De câte ori am fost într-o adunare de târgovișteni, sentimentul a fost că mă aflu printre niște oameni de neamuri și graiuri diferite. Pentru că altfel vorbește cel din apropierea Teișului și cu totul altfel cel de lângă Biserică Stelea. Până și băuturile lor se deosebesc. Primul ține în cămară lichidul de afinată, celălalt bea vinul roșu de câmpie. Iar dacă te vei uita mai atent la îmbrăcămintea lor nu vei putea să-ți ascunzi mirarea. Oamenii de pe bulevard poartă haine subțiri croite pe corp, în timp ce locuitorii de pe Bărăției preferă puloverul și canadiana.

Una din puținele străzi care au ceva și din Nord și din Sud, care unește zone geografice dintre cele mai diferite, este

strada Pârvan Popescu. Aici poti scurta meridianele și poți face lungi plimbări dintr-un continent în altul, iar dacă ai fericita inspirație să calci pe Aleea Pârvan Popescu și să te oprești în fața casei ce încheie defilarea unui șir de popi înflăcărați, vei constata că nu numai un oraș sau o stradă pot duce în regiuni deosebite, ci și o casă.

Casa astă despre care vorbesc, privită din față, are un aspect meridional, dar dacă îi dai ocolul vei simți dintr-o dată răceaala muntelui și un miros imposibil de confundat: cel al bradului cojit, tăiat și aranjat în stive.” (*Fals manual de petrecere a călătoriei*, 1982)

După aceste „prize” cinematografice, demonstrația istoric-filologică a lui Hasdeu ne apare cât se poate de lăptău și faptul de a fi fost luate la o distanță de peste cincizeci de ani, ne dă o idee a dimensiunii *temp* ce lucrează asupra unui spațiu menit de destin să nu se modifice esențial.

O izbândă arhitectonică - cum este bulevardul - nu-i o simplă amenajare urbanistică, o „reparație” a mobilierului unei așezări, ci un fapt de cultură, rezultat al unei gândiri creatoare. De aceea eforturile din ultimele decenii, ale arhitectilor și edililor orașului n-au obosit să caute spiritul propriu al vechii cetăți spre a-i contura, în condițiile civilizației automobilului și telecomunicațiilor, înfățisarea fericită în măsură să proiecteze orașul în mileniul următor, fără a-i răni sufletul. În ultimă instanță, treaba care îi așteaptă pe urbaniști pentru a transforma Târgoviștea într-un oraș al viitorului, cum intrevedea Iorga, este o operație poetică.

Păstrează, pentru a împinge o imagine bacoviană în depozitul unui muzeu, versurile poetului târgoviștean Matei Alexandrescu:

„Orașul trist
Are copii desculți prin mahalale,
Care se bat pe coji de portocale
Să-n fiecare casă o bunică
Cu suflet de furnică.
Orașul trist mai are case dese
Să pâine prea puțină pentru ele,
Iar mamele, cu toate înțelese,
Se roagă-mbâtrânește către stele.”

Din volumul: Mircea Horia Simionescu, *Târgoviște. Scurt excurs sentimental*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 1999.

TINERE CONDEIE

BĂTRÂNEȚE

Bătrânețe

Au îmbătrânit planetele,
Cuvintele, copacii.
A îmbătrânit sensul vieții
Ascultând aceeași bătaie melodică de vânt
Pe care o asculta și în bătrânețea trecută.
Au îmbătrânit copiii,
Desculți pe galaxii și cu inimile neatinse de timp.
Au îmbătrânit fotografile cu noi tineri,
Oamenii zâmbind în ele
și soarele acaparat acum de pete.
Au îmbătrânit casele, jurnalele,
Visele și visurile.
Au îmbătrânit melodiile
și altele nu s-au mai născut.
A îmbătrânit iubirea,
Au îmbătrânit și muzele
artiștilor treji în miez de noapte.
A îmbătrânit adevarul
și a mai rămas doar minciuna din el,
A îmbătrânit sfârșitul
Și acum e început.
Au îmbătrânit planetele, stelele,
Cuvintele, copacii,
Oceanele și sensul vieții,
Au îmbătrânit toate de-atâta tinerețe.

Măsurătoare

Măsurorile cuvintelor în bătăi de inimă pe minut,
În cât de tare îmi fac inima să bată
Sau în cât de calm o fac să se opreasă.
Numai aşa știu câte să rostesc pe zi,
Câte să las să mi se nască în gând
Fără a mă pune
Nici în pericolul de a muri,
Nici în cel de a trăi.
Dar sunt unele cuvinte
Pe care nu le-am măsurat până acum
Și nu știu dacă ar fi prea mult,
Prea puțin sau prea nimic pentru mine,
Nu știu dacă nu cumva mi-ar face inima
să bată atât de tare
Încât m-ar trezi subit din somnul treaz
În care mă țin cuvintele repetate
până când și-au pierdut semnificația

Și ordinea silabelor.

Sunt unele cuvinte

Pe care nu le-am măsurat până acum,
Fiindcă îmi e teamă ca nu cumva
Să îmi facă inima să bată
Mai mult decât e nevoie pentru a supraviețui.

Singur

Nu ai mai rămas decât tu,
La fel de singur în camera mică
Pe cât ești și în lumea goală
Care parca nu se mai sfârșește odată.
Orice ai face,
Nu reușești să scapi de tine,
Să ieși din propriul corp
și să te privești din exterior
Ca să vezi pe unde o apuci
și să fugi apoi
În direcția opusă.
Mereu te întâlnești
Și te vezi chiar dacă ai spart
toate oglinzelile
Ca să nu mai fi nevoie
să te recunoști în ele,
Numai că acum te arată mai bine
decât de obicei,
Arăți din ce în ce mai mult a tine

Pe măsură ce bucătările lor
Devin din ce în ce mai străine una de alta.

Să le lipești nu are rost,
Ar forma doar o altă variantă a ta
De care ar trebui să scapi cumva
Ca să te poți lăsa să mori.

Într-un final,
Nu ai mai rămas decât tu,
La fel de singur în tine
Pe cât ești și în lumea pustie
Care, indiferent de ce ai face,
Nu te lasă pe tine
Să te părăsești pe tine
Pentru a putea fi mai puțin singur.

Stefania Pavel

Elevă a Colegiului Național
„Constantin Carabellă” Târgoviște

Premiul special al Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița la Festivalul Concurs „Moștenirea Văcăreștilor”, 2022 – Secțiunea proză

ÎMPĂCAREA

Sic itur ad astra

Elizabeth se pregătește să călătorească în timp pentru a cincea oară în această săptămână, și este abia miercuri. Este nerăbdătoare. Aceasta este momentul ei preferat din zi. De când și-a pierdut brusc mama într-un accident de mașină acum patru ani, a încetat să mai vadă lumina de la capătul tunelului. Mama ei era cea care îi redă speranța că totul va fi bine, că stările ei anxioase vor trece, că va vedea viața în alte culori.

Se aude o voce de care Elizabeth este îndrăgostită și zâmbește entuziasmată.

– Poti să îmi dai sarea, te rog, draga mea?

Elizabeth rămâne mută pentru câteva minute:

– Mama... Știu că nu mă poti auzi, dar dacă ai putea, as vrea să stii că esti cea mai frumoasă și cea mai minunată ființă care a existat pe acest pământ. Te iubesc atât de mult. Timpul petrecut fără tine se simte ca o eternitate. Sunt atât de bucuroasă că pot retrăi la nesfârșit ultimele clipe pe care le-am avut împreună, chiar cu o zi înainte ca acel accident să te răpună... Însă mi-as dori să fiu cu mine în fiecare moment. Nu pot fără tine, te rog, întoarce-te! își spune în gând, apoi constantă că nu a răspuns la întrebarea mamei sale.

– Sigur, mama. Cum a fost ziua ta la muncă?

– A fost cam stresant, au apărut mici probleme cu asociații, dar voi pleca mâine la New York pentru a le rezolva, nu-ți face griji. Ai vrea să vîi cu mine?

– Nenorocită plecare..., își zise în gând. Trebuia să fi murit eu, nu ea.

– Sună bine, mama! Acum, vrei să ieșim la o plimbare în parc? Cred că ne-ar prinde bine să ne eliberăm mintile.

– Sunt de acord, haide.

Și astfel au trecut câteva luni bune, pe lângă cei patru ani, în care Elizabeth a continuat să își revadă mama în fiecare zi, trăind sentimente de fericire combinate cu tristețea pe care o resimte de fiecare dată când mama ei îi spune despre călătoria pentru muncă. Repetând aceste vizite, Elizabeth a pierdut aproape orice contact cu viața reală. Și-a creat propria buclă,

neglijându-și total viața personală. Nu se mai ducea la școală, nu mai vorbea cu prietenii sau cu rudele, tot ce făcea era să călătorească în timp, la mama ei. Singurul moment în care se afla în prezent era atunci când se punea să doarmă și atunci când se trezea, cel puțin în mod fizic, fiindcă cu gândul tot în trecut era. Iar lucrul acesta se întâmplă deoarece, desigur călătoritul în timp este posibil, are și câteva reguli, una din ele fiind să nu adormi în timpul trecutului. Așa a arătat viața ei, pâna când a avut un vis neașteptat.

– Scumpa mea Liz...

La auzul acestei voci, Elizabeth tresare instant.

– Mami? Ce faci aici? Am crezut că m-am pus să dorm, nu înțeleg. Am călătorit în timp din greșală? Sau este pentru că m-am gândit la tine și astfel prin puterea mintii m-am teleportat în timp? Asta trebuie să fie, nu?

– Nu, draga mea... Sunt aici, în camera ta, din propria-mi voință.

– Foarte amuzant, mama. Așa ceva nu este posibil și știm amândouă.

– Sunt aici pentru că mă ingrijorezi.

– Ce vrei să spui?

– De patru ani folosești mașinăria pentru a călători înapoi în timp în fiecare zi.

– Să înțeleg că este un lucru rău? Mama, tu eşti toată viața mea. Fără tine nu mă putea descurca. Nimic nu mă poate înțelege așa cum o faci tu.

– Iubita mea flică... Dar ce s-a întâmplat este de domeniul trecutului. Atunci când tu vîi să retrăiești ultimele momentele pe care le-am avut împreună, tot ceea ce faci este să te agăți de o idee falsă. Cea pe care o vizitezi nu mai sunt eu, sunt doar ultima amintire pe care o ai cu mine.

– Dacă încetez să mă întorc în timp, poate o să îți uit vocea sau clipele petrecute împreună...

– Draga mea, niciodată nu se va întâmpla asta. Eu sunt lângă tine la fiecare pas, în fiecare minut. Tot ce trebuie să faci este să te gândești la mine și mă vei simți în sufletul tău.

– Dar mă gândesc la tine mereu și nu te simt...

– Asta pentru că nu ai acceptat ce s-a întâmplat. O dată ce o vei face, vei fi împăcată cu tine. Nu poți trăi în trecut. Du-te la școală, reia conexiunile cu prietenii și rudele și refătă viața. Te rog, fă-o pentru mine.

– Așa voi face, mama, îți promit! spune cu lacrimi în ochi și dă să o îmbrățișeze.

În acel moment se trezește și este hotărâtă să își respecte promisiunea.

MISIUNEA

Ne-am mutat în America în speranța că astfel îi vom putea oferi fetiței noastre o educație aleasă și un trai mai bun, urmând să aibă un viitor strălucit. Deși a fost greu să-mi părăsesc familia din România, soțul meu m-a convins că întoarcerea în locul lui de origine „țara tuturor posibilităților” este cea mai bună alegere pentru familia noastră. La început am fost destul de sceptică, îmi era frică de necunoscut cu toate că locuisește câțiva ani acolo pentru ca soțul să termine facultatea de drept. Eram absolut fascinată de frumusețea New York-ului, de faptul că nu te puteai plăti niciodată, având mereu noi oportunități și activități de făcut. Totuși, distanța dintre New York și familia mea din România m-a făcut să revin acasă, dar, într-un final, împinsă de la spate de soț și gândindu-mă la ce este mai bine pentru fetița noastră, am fost de acord să revenim în America.

Iată-ne, după 5 ani de la reîntoarcerea noastră în New York, ne trăim viața în cel mai frumos mod. Locuim într-o casă imensă, fetița noastră are deja 8 anișori, eu sunt detectiv iar soțul meu judecător. Totul a ieșit mult mai bine decât mă așteptam. După ce a devenit judecător, soțul m-a încurajat să mă pregătesc pentru a intra în Academia de Poliție Americană. Am stat și m-am gândit, am analizat toate aspectele și am realizat că sunt atrasă de această meserie și am reușit. Ne descurcăm, împărțindu-ne sarcinile, să avem grija și de casă, și de fetiță, având și meserii solicitante.

Totul mergea de minune în viața noastră, până când s-a întâmplat neprevăzutul...

– E a cincea crimă pe săptămâna asta. Chiar nu te însărcină lucrul ăsta?, îmi întreb soțul revoltă și agitată.

– Beatrice, te rog, abține-te. Bag de seamă că știrile te afectează, ar trebui să nu le mai vizionezi. Înțeleg că criminalul acționează în zona New York-ului și că mai mult ca sigur acesta este motivul îngrijorării tale, dar trebuie să înțelegi că orașul este foarte mare și să stai liniștită. Cât timp sunt aici, vă voi proteja.

– Nu, nu înțelegi! Nu sunt doar niște știri. Am primit cazul ăsta, sunt responsabilă de rezolvarea lui. Am vrut să refuz, însă nu este

posibil. Drept urmare, am văzut pozele cu cadavrele. Mi-am dat seamă că nu e nimic de joacă, acest caz este cel mai cumplit din toate cele pe care le-am avut până acum. Am venit aici pentru a-i oferi fetiței noastre o viață mai bună, nu un scenariu de groază!

– Atunci, dacă ai primit cazul, cred că cel mai bine e să te deașezi și să privești obiectiv, un caz ca toate celelalte. Până la urmă se va rezolva, criminalul va fi prins și totul va reveni la normal, spune el, parcă încercând să scape de mine.

– Poate că ai dreptate, îi spun pentru că observ că nu împărtășește aceleași sentimente ca și mine.

De-alungul meseriei mele am luat parte la rezolvarea unor cazuri pe care le credeam posibile doar în filme și am văzut lucruri groaznice. Mi-am asumat, bineînțeles, faptul că aceasta este o meserie riscantă. Totuși, cazul criminalului din New York m-a pus pe gânduri și m-a tulburat însă am încercat să mă gândesc că totul va fi bine.

Încercând să-mi continui ziua, o iau pe Serena, fetița noastră, și plec la departament pentru a-mi continua munca. Serena, spre surprinderea mea, nu e la fel ca ceilalți copii. Stă cuminte, nu face gălăgie și așteaptă să-mi termin munca liniștită. Pentru că m-a rugat de multe ori să o las să meargă la o plimbare cu mătușa sa, am decis să îi dau voie aşa că îi telefonez Lindei care, nerăbdătoare, spune că va ajunge în 10 minute.

– Hai, Serena, vom petrece o zi de neuitat cu multe aventuri, spune mătușa Linda.

Nu au trecut nici două minute iar Linda se întoarce. Mă anunță că un om îmbrăcat în negru a trecut pe lângă ele și a luat-o pe Serena și a fugit. Am căzut. Nu mai aveam forță în picioare, nu mai gândeam, am izbucnit în plâns. De îndată ce îmi revin îl sunt pe Tom, neștiind ce să fac. La început a crezut că e o glumă dar, observându-mi disperarea, spune că ajunge imediat la mine.

Disperați, tot ce puteam face era să o dăm drept persoană dispărută, însă acest lucru este posibil doar după 24 de ore. Am mers acasă,

asteptând, timpul pare că s-a oprit. Nu îmi vine să cred. Cine i-ar vrea răul Serenei? E doar un copil, nu putea face rău nimănui. Este, oare, o greșeală? Cineva poate a confundat-o. Sau... să fie o răzbunare? Instant m-am gândit la criminalul din New York. Sigur este o răzbunare pentru faptul că sunt pe urmele lui. Este numai vina mea, am dat-o în bară.

A doua zi de dimineață suntem sunați pentru a fi informați că fetița noastră a fost găsită moartă lângă un lac. Sfâșiați, am mers spre locul cu pricina imediat.

– Nu e ea, trebuie să fie o greșeală!, iți spun polițistului în disperare.

– Doamnă, vă rugăm să priviți sub cearceaf pentru a o identifica.

Frumoasa noastră Serena... Chipul ei gingăș era desfigurat, corpul rece, pielea vânătă. Tot ce era deosebit la ea a dispărut. Fetița mea a dispărut...

Polițistul mă anunță că, în buzunarul gecii Serenei s-a găsit un bilet: „Pentru tine, Tom – de la Klaus”.

Confuză, distrusă, nervoasă, neînțelegând nimic, îmi repet întruna „Pentru tine, Tom” și nu reușesc să fac conexiuni. Este un mesaj adresat soțului meu? Are el ceva de a face cu moartea cumplită a fetiței mele? Nu, imposibil. Sau poate... poate este o răzbunare pentru ceva ce a făcut el. Dar, ce anume?

Disperată de a găsi răspunsuri, iți spun lui Tom că am nevoie să mă linștesc petrecând puțin timp singură și l-am rugat să se ocupe el de aranjamentele pentru înmormântare. Am venit la biroul lui Tom și am căutat în toate actele pe care le avea de la procese. Căutam dar nu știam ce anume. Klaus poate fi un om care a fost judecat sau cineva care are legătură

cu un acuzat. Oricum ar fi, nimic nu îți dă dreptul să te răzbuni și cu atât mai mult cu cât Serena nu avea nicio vină. Caut în neștiere. Citesc fiecare detaliu. Ajung la un dosar cu un bărbat pe care soțul meu l-a condamnat la pedeapsa cu moartea pentru uciderea mamei lui. În dosar se regăsea și mărturia fratelui său, un anume Klaus, care a declarat că acuzatul se afla cu el în timpul crimei, la un bar, având astfel un alibi. Evident, având în vedere sentința, mărturia nu a fost luată în considerare. Inima mi-a tresărit. Să fie el, oare, criminalul fetei mele? Pot oare să-l învinuiesc pe soțul meu, care a făcut ce a crezut că e mai bine?

Total e prea mult pentru mine... Prea multe întrebări de genul „cum ar fi fost dacă” mă macină. Tot ce îmi doresc este să fiu cu Serena și asta voi face.

Plec spre lacul unde a fost găsită fără suflare Serena. Îmi pun pietre în geacă pentru a rămâne la fund. Voi fi cu Serena. Mă arunc. Simt cum apa îmi inundă corpul, știu că e sfârșitul.

Văd lumina zilei, dar cum e posibil? Mă aflu pe marginea lacului. Derutată, plec spre casă. Acolo o văd pe Serena. Nu înțeleg ce se întâmplă. O strâng în brațe atât de tare încât îmi spune că nu mai poate respira și să îl dau drumul. Tremur de fericire în timp ce ea nu înțelege ce m-a apucat.

Sunt anunțată că trebuie să rezolv cazul criminalului din New York. Tresă. Criminalul din New York? Nimic nu are sens. Îl întreb pe Tom în ce zi suntem. Șocată, aflu că mă aflu cu câteva ore înainte de moartea Serenei și brusc, totul prinde culoare. Am fost salvată pentru a rezolva misterul și a împiedica moartea fetiței mele. Totul depinde de mine.

*

VINDECAREA

„Nu voi găsi niciodată iubirea adevărată”. Aceasta este fraza care pe care Maya o repeta puținilor ei prieteni, ori de câte ori avea ocazia. Deși prietenii îi cunoșteau tragică poveste, nu înțelegeau de ce lasă lucrurile care s-au întâmplat să o afecteze pe toate planurile, inclusiv cel amoros.

Ei bine, în urmă cu 3 ani, Maya se afla într-o situație extrem de dificilă și dureroasă. Fiind

abandonată de mică de mama ei, fata a fost crescută de tatăl ei care a încercat mereu să îi ofere tot ce e mai bun și multă iubire, încercând să compenseze iubirea maternă care îi lipsea cu desăvârșire fetei. Crescând și observând eforturile tatălui de a o face fericită, Maya încerca să nu se arate afectată de lipsa mamei deși senzația de abandon o măcină continuu. Astfel, tatăl devenise principalul

stâlp de suport și iubire, până când acesta s-a stins, pe neașteptate, în urmă cu 3 ani. Acela a fost momentul de apogeu al durerii pentru Maya. După ce crescuse lipsită de iubirea și grija maternă, fata urma să-și continue adolescența și fără iubirea paternă, pierzând omul cel mai important din viața ei. După moartea tatălui, fata a fost luată în grija de către bunici, însă sufletul ei devenise, după spusele ei „rece” „de piatră”. Aceasta nu mai putea simți iubirea, considerând că doar tatăl a iubit-o cu adevărat. În plus, după durerile îndurate, Maya ajunsese la concluzia că iubirea aduce, inevitabil, suferință. A iubit-o pe mama ei și a fost abandonată, în mod voluntar, ajungând să sufere. L-a iubit pe tatăl ei iar acesta a murit, bineînteleas involuntar, ajungând ca fata să sufere. Astfel, în orice mod, fie voluntar sau involuntar, iubirea a condus-o spre suferință și considera că nu va mai putea rezista unei alte pierderi. Din acest motiv, a renunțat la gândul de a avea o relație amoroasă și s-a resemnat.

Acest lucru s-a schimbat însă în momentul în care, umblând prin lucrurile vechi ale tatălui ei din casa bunicii, a găsit o scrisoare pe care tatăl ei nu a expeditat-o niciodată:

Până să te cunosc pe tine, m-am mințit toată viață că sunt fericit. M-am amăgit, sperând că într-o zi, tot spunând puținilor mei prietenilor acest lucru, voi ajunge să cred în asta. Chiar dacă ar fi însemnat să trăiesc într-o fantezie, nu conta. Eram dispus să îmi asum acest risc de a trăi într-o minciună. Așa am continuat până să te întâlnesc pe tine, persoana care părea că îmi va schimba perceptia despre ce înseamnă fericirea de fapt. Totul a fost bine la început, simțeam un sentiment pe care nu mi-l puteam explica. Simțeam că în sfârșit a ieșit soarele și pe strada mea, cum s-ar zice. Îmi doream din tot sufletul ca acest sentiment să dureze, însă durata lui a fost atât de scurtă încât nu pot detecta nici începutul, nici sfârșitul lui. Vreau să fiu sincer și să recunosc că vina cea mai mare îmi aparține. Am făcut greșeala să las ca starea mea să depindă de tine. Am uitat să mă iubesc pe mine și m-am focusat doar pe noi. Cum pot iubi pe cineva atunci când nu mă iubesc nici pe mine? Întrebarea asta m-a măcinat pe tot parcursul relației noastre,

ajungând chiar să cred că acesta este motivul declinului relației. După multe momente de meditație asupra acestei întrebări, am realizat că iubirea de sine s-a transformat în iubire pentru tine și că te-am iubit într-un mod obsesiv.

Nu știi în ce măsură realizezi cât de mult te-am iubit... Într-o seară, eram amândoi în dormitor iar tu citeai. Adoram să te privesc citind. Inteligența ta îți amplifică frumusețea. Te-ai ridicat și mi-ai spus că trebuie să pleci până la magazin și că te vei întoarce în câteva minute, iar eu am încuviat, semn că am înțeles. În momentul în care ai ieșit pe ușă am izbucnit în plâns. Nu mă puteam controla și nu înțelegeam de ce. Mă măcină un sentiment ascuns adânc în sufletul meu, și anume frica de a te pierde. Consideram că nu sunt de ajuns pentru tine și încercam să fiu perfect, chiar dacă nu este posibil, iar de fiecare dată când plecai mă copleșea un sentiment de spaimă. Astăzi, te eliberez! Te-am ținut captivă în sufletul meu asigurându-mă că nu ai cale de ieșire. Acum, îți dau aripi să zbori. Momentul în care ai plecat definitiv din viața mea m-a tulburat atât de tare încât nici nu vreau să îmi amintesc. Am fost distrus, însă acum am înțeles că nu te mai pot ține captivă în sufletul meu. Mi-ai arătat că singurul mod în care mă simt împlinit este iubindu-mă pe mine și având grija de mine. Am înțeles că, pentru a iubi pe cineva și a fi iubit trebuie să ai iubire de sine. Mi-am clădit aripi din durere, iar acum învăț să zbor, iar pentru asta îți mulțumesc. Am certitudinea acum că voi iubi din nou, indiferent de cât de dureros poate fi uneori. Iubirea este cel mai frumos sentiment, de care nu ne putem lipsi.

Citind această scrisoare despre iubire și suferință, Maya a realizat că poate iubi din nou. A înțeles că deși iubirea poate aduce dureri sufletești extreme, este un sentiment de care nu ne putem lipsi. Dacă tatăl ei, modelul ei în viață, a avut parte de suferințe din dragoste și a reușit să își revină și să iubească din nou, cu siguranță și ea va putea. A înțeles că iubirea te face vulnerabil, dar aceasta este tocmai frumusețea ei.

Cochior Naomi-Simona

Principala bibliotecă publică a județului pune la dispoziția utilizatorilor un vast fond documentar: cărți, periodice, audio-video și non-publicații. Instituția servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

STRUCTURA BIBLIOTECII:

- Serviciul Relații cu publicul, animație culturală și informare bibliografică
- Compartiment Dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor
- Compartiment Coordonare metodică și formare
- Compartiment IT
- Compartiment Financiar-contabil, resurse umane, juridic și administrativ

Secția de Împrumut pentru Adulți „Mircea Horia Simionescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;
- Permite accesul liber la raft;
- Practică împrumutul la domiciliu;
- Organizează rafturi tematice de recomandare și prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile bibliotecii.

Tel. 0732 100 453

Secția Periodice-Legislație / Informare bibliografică „Elena Văcărescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice românești și străine din anul 1965 până în prezent. Oferă:

- colecțiile complete ale mai multor publicații periodice;
- consultarea ziarelor și revistelor în sală de lectură;
- acces la baza de date de legislație Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecției de legi, anuarelor bibliografice și statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

Tel. 0736 652 305

Secția Colecții Speciale „Constantin Cantacuzino”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.
- Fondul secției este compus din: carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița);
- Condiții de studiu în sală special amenajată.

Tel. 0732 100 454

Secția Multimedia-Internet „Nicolae Grigorescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum și documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio și cărți Daisy pentru persoanele cu deficiențe de vedere);
- Oferă:
 - acces gratuit la Internet;
 - vizionări de filme artistice, documentare, desene animate;
 - redactare, imprimare și scanare de documente;
 - acces la soft-uri educative și cursuri de învățare a limbilor străine.

Tel. 0730 022 327

Centrul de informare comunitară și europeană – Europe Direct Târgoviște

- acces la informații, consultanță privind legislația, politicile, programele de finanțare ale UE la sediu și prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;
- posibilitatea cetățenilor de a comunica instituțiilor U.E. reacțiile lor sub forma unor întrebări, opinii și sugestii;
- calculatoare cu acces gratuit la Internet;
- acces liber la publicații gratuite;
- informații OSIM;
- informații culturale.

Tel. 0345100581;

Fax: 0345100582.

Secția Carte Tehnico-Științifică „Nicolae Ciorănescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcții, industrie, agricultură, știință, economie;
- Permite accesul liber la raft;
- Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0736 652 303

Secția Carte în Limbi Străine

- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoașterii;
- Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0372740621

Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

- (Str. Lt. maj. Dragomirescu Liviu, Cartier „Matei Basarab” – Micro 3)
- Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.
 - Acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru;
 - Împrumut la domiciliu;
 - Vizionări de filme și desene animate.

Tel. 0736 652 306

Sala de Lectură „Grigore Alexandrescu”

- Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.
- Oferă:
 - condiții de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;
 - posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

Tel. 0736 652 307

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vîrstă.

Programul „Vacanță la bibliotecă”, ediția a XIV-a (4-29 iulie 2022)

Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu” – ediția a XXI-a (8-11 septembrie 2022)